

Buddhadhamma Application of for Promoting the People's Reconciliation in the Mu Si Subdistrict Municipality Pak Chong District, Nakhon Ratchasima Province

Phrabaideega Bunsong Punyapakho¹ Apiwat Jata² and Prapan Nuekkrotok³

Received: December 20, 2022

Revised: August 06, 2023

Accepted: August 13, 2023

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the promotion of reconciliation of people in Mu Si Sub-district Municipality, Pak Chong District, Nakhon Ratchasima Province; 2) to compare opinions towards the promotion of reconciliation of people in Mu Si Sub-district Municipality, Pak Chong District, Nakhon Ratchasima Province; and 3) to apply Buddhadhamma in promoting reconciliation of people in Mu Si Subdistrict Municipality. This was a mixed methods research by distributing a questionnaire with a reliability of 0.91 to a group of 380 randomly selected stratified samples. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, and standard deviation, T-test, and One-way ANOVA. For qualitative research, interviews with 9 key informants were conducted by descriptive content analysis. The results of the research were as follows: 1) in terms of the promotion of reconciliation of people in Mu Si Subdistrict Municipality, Pak Chong District, Nakhon Ratchasima Province, the overall opinion level was the highest ($\bar{x} = 3.92$). The aspect with the highest average

¹ Sangha in Nakhon Ratchasima

²⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya Nakhon Ratchasima Campus

Corresponding author, e-mail: joybenyapajoy@gmail.com, Tel. 089-9453529

value was the principle of empathy for us ($\bar{X}$ = 3.99), followed by building confidence and trust ($\bar{X}$ = 3.97) and the aspect with the lowest mean was the aspect of stopping violence to stop fear ($\bar{X}$ = 3.80); 2) People with different sex, age, education level, occupation, monthly income had different opinions towards the promotion of reconciliation and reconciliation of people in Mu Si Subdistrict Municipality. There was no difference with statistical significance at the 0.05 level; and 3) the application of Buddhaddhamma in promoting people's reconciliation, having good wishes to others both in front of and behind their backs, helping and promoting each other in terms of physical strength, being humble, having respect, not harassing each other, having willingness to sacrifice for others, along with being polite, consistent, respectful, being sincere to others, always knowing how to give opportunities and forgive each other, having good intentions towards others that was the basis for promoting reconciliation.

Keywords: Application, Buddhaddhamma, Reconciliation

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชน เทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

พระใบฎีกาบุญส่ง บุญญาโค¹อภิวัดน์ จำตา² และประพันธ์ นิกะระโท³

Received: December 20, 2022

Revised: August 06, 2023

Accepted: August 13, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และ 3) ประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชน เทศบาลตำบลหมูสี วิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.91 กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำนวน 380 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) การส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.92$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านหลักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมา ด้านการสร้าง ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ($\bar{X} = 3.97$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการการหยุดใช้ความรุนแรงเพื่อหยุดยั้งความหวาดกลัว ($\bar{X} = 3.80$) 2) ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความ

¹ คณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Corresponding author, e-mail: joybenyapajoy@gmail.com, Tel. 089-9453529

ปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชน ประารถนาดีต่อผู้อื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง ช่วยเหลือส่งเสริมกันด้านกำลังใจ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสัจมาคารวะ ไม่เบียดเบียนรังแกกัน มีความเสียสละต่อผู้อื่นด้วยความเต็มอกเต็มใจ พร้อมกับประพฤติตนอย่างสุภาพ สม่่าเสมอ ให้ความเคารพ และจริงใจต่อผู้อื่นรู้จักให้ออกาสและให้อภัยต่อกันและกันอยู่เสมอ ความปรารถนาและความหวังดีต่อผู้อื่นเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักพุทธธรรม, ความปรองดองสมานฉันท์

บทนำ

สถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยอยู่ในช่วงวิกฤติของความขัดแย้งทางการเมือง นับตั้งแต่การรัฐประหารเมื่อ พ.ศ.2549 เป็นต้นมา ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่มีมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานนั้น มีสาเหตุหลักเกิดจากความขัดแย้งทางการเมืองทำให้ประชาชนในประเทศไทยส่วนหนึ่งเกิดความแตกแยกทางความคิดเห็นทางการเมือง ส่งผลต่อกระบวนการยุติธรรมทางกฎหมายที่ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกถึงการบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เท่าเทียมกันในสังคม ส่งผลต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมของชาติ ความคิด และอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนได้ถูกแบ่งแยกออกเป็นฝักฝ่ายอย่างชัดเจน นำไปสู่การเคลื่อนไหวทางการเมืองจากกลุ่มต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองหรือวิธีของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นความเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาลหรือผู้ที่ต่อต้านรัฐบาล การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มเหล่านี้ได้สร้างเงื่อนไขที่นำไปสู่การสร้าง ความขัดแย้งและมีแนวโน้มของการใช้ความรุนแรงที่ยังปรากฏอีกมานาน จนกระทั่งเกิดการตอบโต้กัน ด้วยความรุนแรงที่นำมาสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งในระดับผู้นำและหมู่ประชาชนผู้สนับสนุน แนวทางของพรรคการเมือง สังคมถูกแบ่งแยกจนเกิดการเผชิญหน้าการกระทำผิดละเมิดกฎหมาย โดยอาศัยสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อกระแสหลักและสื่อทางเลือก เช่น สื่อสังคมออนไลน์ช่วยขยายให้เกิดความขัดแย้งยิ่งขึ้น (จิรศักดิ์ โยมะบุตร, 2561)

ความแตกแยกทางความคิดอย่างกว้างขวางในสังคมไทยที่ยืดเยื้อยาวนาน สะท้อนให้เห็นความจริงที่ว่าไม่มีความ คิดเห็นของฝ่ายใดที่ถูกหรือผิดไปเสียทั้งหมด ท่ามกลางสภาวะความขัดแย้งในปัจจุบันที่แต่ละฝ่ายยังคงยึดมั่นอยู่ในจุดยืนของตนเอง สิ่งที่ต้องริเริ่มดำเนินการโดยเร็วคือการสร้าง บรรยากาศแห่งการปรองดองด้วยการเปิดพื้นที่ให้ทุกฝ่ายได้มี โอกาสถกเถียงแลกเปลี่ยน ในวงกว้าง ต่อข้อเสนอทางเลือกและความเป็นไปได้ต่าง ๆ ในการสร้างความปรองดองในชาติ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันมากขึ้นซึ่งจะส่งผลให้แต่ละฝ่าย สามารถก้าวออกจากจุดยืนที่แตกต่างกันมาสู่จุดร่วมที่จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้ การสร้างความปรองดองบนพื้นฐานของความจริงจึงและจริงใจด้วยกระบวนการพูดคุยใน 2 ระดับ คือ 1) ระดับตัวแทนทางการเมือง และกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง 2) ระดับประชาชนในพื้นที่ใน ลักษณะของ “เวทีประเทศไทย” ซึ่งจะทำให้สังคมได้ร่วมกันแสวงหาทางออกต่อความขัดแย้งทางการเมืองปัจจุบันและออกแบบภาพอนาคตของประชาธิปไตยไทย ตลอดจนกติกาทางการเมืองที่ยอมรับได้ร่วมกัน (ชลัท ประเทืองรัตนนา , 2560)

ปัจจัยสำคัญที่สุดในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์และการผลักดันการปฏิรูปให้บรรลุผลสำเร็จ คือ การสร้างการรับรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญและอยู่ในความสนใจของประชาชนอย่างต่อเนื่องจึงมีการชี้แจงทำความเข้าใจการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล และคณะรักษาความสงบแห่งชาติรวมถึงสาเหตุที่มาของปัญหาตลอดจนแนวทางแก้ไข โดยผ่านกลไกระดับจังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น จำนวน 65,721 ครั้งมีประชาชนทั่วไปเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 8,947,799คน นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ให้ความสำคัญในการชี้แจงทำความเข้าใจกับต่างประเทศ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น รักษาภาพลักษณ์ความสัมพันธ์และความร่วมมืออันดีระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติประเทศส่งเสริมการขยายตัวทางเศรษฐกิจการค้าไม่ให้เกิดผลกระทบจากสถานการณ์ความขัดแย้ง โดยรัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงการต่างประเทศร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำข้อมูลสำหรับให้ทุกส่วนราชการใช้ในการชี้แจงกับต่างประเทศเกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐบาล เพื่อสร้างความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน (ก่อนวันที่ 22 พฤษภาคม 2557) เช่น ความแตกแยกของคนในชาติการใช้ความรุนแรงการไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด การทุจริตคอร์รัปชัน การดำเนินการของคณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลในระยะต้นที่ต้องเร่งแก้ไข ปัญหาสำคัญเร่งด่วนและนำมาสู่ความขัดแย้งของคนในชาติ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2558)

ปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นและกระบวนการสร้างความปรองดองเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การลดความเกลียดชังแตกแยกและสร้าง ความไว้วางใจเพื่อฟื้นคืนความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนที่เคยขัดแย้งรุนแรง โดยผ่านการแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำในอดีต การยอมรับความจริงที่เกิดขึ้น การเมตตาให้อภัย ตลอดจนการมองภาพอนาคตของสังคมร่วมกัน (ลิขิต อีริเวคิน, 2553) ปัญหาหลักในปัจจุบันสังคมไทยในช่วงที่ผ่านมาเป็นยุคแห่งความหวาดกลัวและหวาดระแวง ที่ประชาชนไม่สามารถพูดคุยเรื่องความคิดเห็นทางการเมืองเป็นการทั่วไป แม้กระทั่งการพูดคุยกับญาติหรือเพื่อนสนิท ในหลายชุมชนมีกลุ่มคนที่มีความคิดแตกต่างทางการเมืองกันอย่างชัดเจน เกิดการบ่มเพาะความเกลียดชังกัน จากการเลือกรับสื่อที่นำเสนอความคิดเห็นทางการเมืองที่สอดคล้องกับมุมมองของตน และแบ่งขั้วแยกกันอย่างเห็นได้ชัด ในบางพื้นที่เกิดการปะทะกันระหว่างสองกลุ่มที่เห็นต่างทางการเมือง มีการใช้อาวุธต่าง ๆ รวมถึงอาวุธปืนทำร้ายร่างกายกันทำให้มีผู้เสียชีวิต ยิ่งไปกว่านั้นความรุนแรงได้ขยายตัวไปถึงในระดับครอบครัว จนกระทั่งเกิดการเสียชีวิตและความสัมพันธ์ที่แตกร้าง จากความรุนแรงที่กล่าวมาอันนำมาซึ่งการสูญเสียอย่างประเมินค่ามิได้ และเกิดสภาพสังคมแห่งความหวาดระแวง คำถามที่ตามมาคือรากเหง้าของปัญหาของสังคมไทยคืออะไร ซึ่งมีหลายฝ่ายพยายามให้คำอธิบายต่อปัญหาดังกล่าวว่าเป็นการแข่งขันเชิงอำนาจ การทุจริตประพฤติดมิชอบของผู้มีอำนาจ ความรู้สึกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม การถูกเลือกปฏิบัติ ช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างคนจนกับคนรวย ตลอดจนโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรที่แตกต่างกัน (สถาบันพระปกเกล้า, 2555)

การให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ของคนในชาติ ให้มี ความรัก ความสามัคคี อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ภายใต้ระบบการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข หากทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างความสมานฉันท์ และพร้อมเปิดใจยอมรับแนวทางต่าง ๆ ที่หลากหลายฝ่ายนำเสนอ เชื่อมั่นว่าปัญหาความแตกแยกในสังคมไทยอันจะนำไปสู่สังคมสมานฉันท์ได้ในระยะเวลาไม่นานเกินรอ ขั้นตอนและกระบวนการต่าง ๆ ของการปรองดอง จากสถานการณ์การขัดแย้งในปัจจุบันที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบไปยังชุมชนต่าง ๆ รวมถึงประชาชนในเทศบาลตำบลหุมสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ทำให้เกิดปัญหาในชุมชนด้วยความคิดที่แตกต่างในการเลือกตั้งในการประกอบอาชีพ ทำให้แตกแยกกันเป็นกลุ่มความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากค่านิยมและปทัสถานที่แตกต่างกันของคนต่างรุ่นหรือต่างวัย ที่เห็นได้บ่อยครั้งคือระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ ในขณะที่คนรุ่นเก่า

ซึ่งอาจจะมีประสบการณ์พิเศษผ่านการต่อสู้ในทางการเมือง รวมทั้งในการทำสงคราม ในการกู้ชาติ ในการกู้เศรษฐกิจ จนนำความสงบสุขมาสู่สังคม บุคคลกลุ่มนี้ย่อมมีค่านิยมและปทัสถานที่ดีงาม มีความเชื่อมั่นว่าเป็นสิ่งซึ่งถูกต้องและควรดำเนินต่อไป แต่เมื่อเวลาผ่านไป เมื่อคนรุ่นใหม่เกิดขึ้นซึ่งมีโลกทัศน์ ค่านิยมและปทัสถานต่างจากที่เคยมีมาในอดีต ความลงรอยระหว่างคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่าเริ่มจะเป็นประเด็นปัญหา และในทุกสังคมไม่สามารถจะเลี่ยงความขัดแย้งนี้ได้

ดังนั้น จากปัญหาความเป็นมา ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการศึกษาการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาล ตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ประชาชนเกิดความปรองดองและนำไปสู่การสมานฉันท์โดยการหยุดยั้งความหวาดกลัวการไม่ใช้กำลังให้เกิดความรุนแรงจนเกิดเป็นชุมชนที่เข้มแข็งของคนในชุมชนเทศบาลตำบลหมูสี โดยได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักสาราณียธรรม 6 เข้ามาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็งและเกิดความไว้วางใจ รวมทั้งสร้างความปรองดองสมานฉันท์ต่อกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี

อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสารานุกรม 6 ค่าความเชื่อมั่น 0.91 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 380 คน โดยผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักสารานุกรม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ นักวิชาการด้านศาสนา นักการเมืองท้องถิ่น นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ นักวิชาการด้านการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมจำนวน 9 รูป/คน การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์และนำเสนอต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1. การส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.92$, S.D.= 0.89) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านหลักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ($\bar{X} = 3.99$, S.D.= 0.91) รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้าง ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ($\bar{X} = 3.97$, S.D.= 0.88) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการการหยุดใช้ความรุนแรงเพื่อหยุดยั้งความหวาดกลัว ($\bar{X} = 3.80$, S.D.=1.09) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของ

ประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ประรณาดิถีผู้อื่น ทั้งต่อน้ำและลัษหลัง จะทำแต่ในสิ่งที่เป็นความดีต่อกัน ช่วยเหลือส่งเสริมกันด้านกำลังกาย มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสั้มาคารวะ ไม่เบียดเบียนรังแกกัน ไม่ทำร้ายให้ได้รับความทุกขเวทนา ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้องต่อกัน มีความเสียสละต่อผู้อื่นด้วยความเต็มอกเต็มใจ พร้อมกับประพฤติตนอย่างสุภาพ สม่่าเสมอ ให้ความเคารพ และจริงใจต่อผู้อื่นทั้งต่อน้ำและลัษหลังรู้จักให้อีกาสและให้อภัยต่อกันและกันอยู่เสมอ ความปรารณาและความหวังดีต่อผู้อื่นเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์

อภิปรายผลการวิจัย

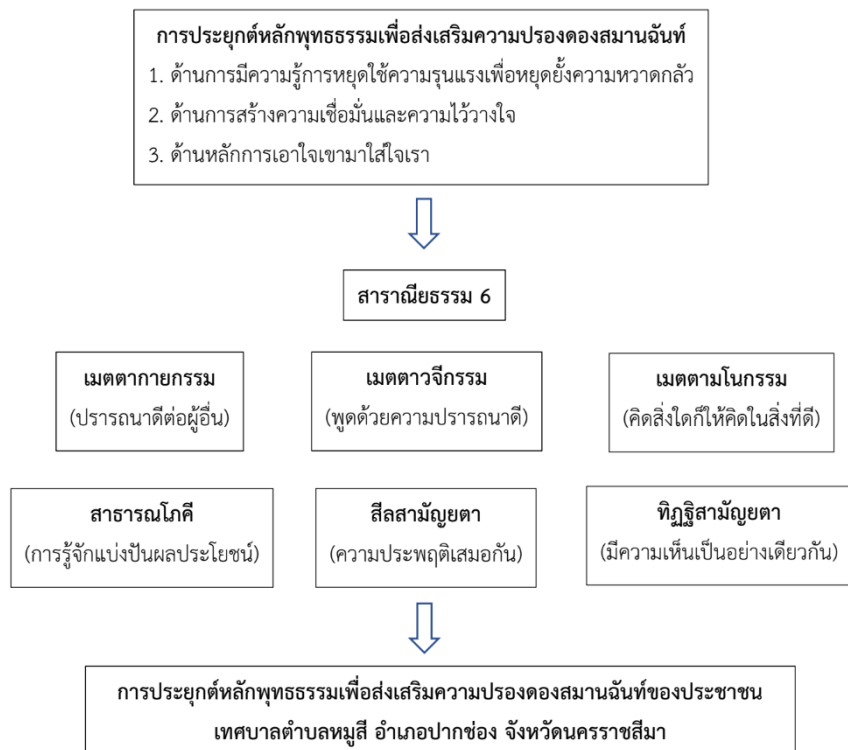
1. การส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านหลักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้าง ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการการหยุดใช้ความรุนแรง เพื่หยุดยั้งความหวาดกลัว สอดคล้องกับงานวิจัยของอัชมา สุวรรณกาญจน์ และคณะ (2558) พบว่า ชุมชนมุสลิม ความต้องการสร้างความสมานฉันท์-อยู่เย็นเป็นสุข โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนมุสลิมช่วยสร้างความสมานฉันท์-อยู่เย็นเป็น สุข ในชุมชนมุสลิมตามความต้องการได้ แม้จะอยู่ท่ามกลางปัญหาความไม่สงบ ความเหลื่อมล้ำทาง เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพและความไม่มั่นคงในชีวิตก็ตาม

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของ ประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย เอี่ยมอ่อน (2555) พบว่า ปัจจัยภูมิหลังส่วน บุคคลทางด้านอายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา รายได้ มีทัศนคติในการนำกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในชั้นพนักงานสอบสวน ไม่แตกต่างกัน

3. ประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ประรณาดิต่อผู้อื่น) ทั้งต่อหน้าและลับหลัง จะทำแต่ในสิ่งที่เป็นความดีต่อกัน ช่วยเหลือส่งเสริมกันด้านกำลังใจ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จัก สัมมาคารวะ ไม่เบียดเบียนรังแกกัน ไม่ทำร้ายให้ได้รับความทุกข์ทรมาน ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้องต่อกัน มีความเสียสละต่อผู้อื่นด้วยความเต็มอกเต็มใจ พร้อมกับประพฤติตนอย่างสุภาพ สม่่าเสมอ ให้ความเคารพ และจริงใจต่อผู้อื่นแม้ทั้งต่อหน้าและลับหลังรู้จักให้อโอกาสและให้อภัยต่อกันและกันอยู่เสมอ ความปรารณาและความหวังดีต่อผู้อื่นเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย (2559) พบว่า การนำหลักพุทธธรรม คือ “หลักสาราณียธรรม” มาปรับประยุกต์ให้อื้อต่อการบ่มเพาะความรู้ชุมชนบ้านแฮด เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ ชุมชนเข้มแข็งได้ใช้คุณลักษณะ 1 ประการคือ หลักธรรมที่ 1 เมตตาภายกรรม คุณลักษณะมีความ สามัคคีเสียสละและร่วมแรงร่วมใจกัน หลักธรรมที่ 2 เมตตาโมกรรม คุณลักษณะมีจิตใจเมตตา เสียสละเพื่อส่วนรวม หลักธรรมที่ 3 เมตตาจิกรรม คุณลักษณะดีดี พุทธิ ทำดี หลักธรรมที่ 4 สาราณโภคิคุณลักษณะมีน้ำใจเพื่อสังคม เคารพซึ่งกันและกัน หลักธรรมที่ 5 สีลาสามัญญตา คุณลักษณะปฏิบัติตามกฎระเบียบที่สังคมวางไว้ หลักธรรมที่ 6 ทิฏฐิสามัญญตา คุณลักษณะมี เหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น พบว่ากระบวนการเครือข่ายสถานีสาราณียธรรม ขับเคลื่อนด้วยการเรียนรู้และปฏิบัติตามหลักสาราณียธรรมตามฐานคิด สามารถสร้างภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตชุมชนหันจากความเสี่ยง

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเป็นผลมาจากการศึกษา การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ คือ การพัฒนาชุมชนให้สู่ความสงบสุขโดยไม่มีความขัดแย้งที่จะนำไปสู่ความรุนแรงทำให้ชุมชนมีความเปลี่ยนแปลง โดยมีการลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยใช้หลักเจรจาประนีประนอม รับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาข้อสรุปของปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อการหยุดใช้ความรุนแรงเพื่อหยุดยั้งความหวาดกลัว การสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ และการเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นหลักการที่จะนำชุมชนไปสู่ความปรองดองสมานฉันท์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. โรงเรียนในชุมชนควรส่งเสริมกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม รวมทั้งผู้ปกครอง และส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ร่วมกันในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน

2. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและงบประมาณในการจัดกิจกรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ในเทศบาล เพื่อสร้างความผูกพันซึ่งกันและกัน และเป็นการปลูกฝังความปรองดองในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ประชาชนในชุมชนควรประสานความร่วมมือในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีกันภายในชุมชน ในเทศบาลที่ตนเองอาศัยอยู่

2. ผู้บริหารเทศบาลควรประสานความร่วมมือในการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องความขัดแย้ง ความสามัคคี ความสมานฉันท์ในกลุ่มประชาชน หน่วยงาน โดยร่วมดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคี ความสมานฉันท์ เพื่อไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในหน่วยงานหรือชุมชน

เอกสารอ้างอิง

จิรศักดิ์ โยมะบุตร. (2561). *การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ฉัตรชัย เอี่ยมอ่อน. (2555). *ทัศนคติของพนักงานสอบสวนประจำสถานีตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 9 ในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในชั้นพนักงานสอบสวน*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชลัท ประเทืองรัตน. (2560). *1 ทศวรรษการสร้างความปลอดภัยทางทะเลเมืองไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

ลิขิต อีร์เวคิน. การป้องกันความขัดแย้งและการยุติความขัดแย้ง. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 8(1), 25-37.

ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย. (2559). *สถานีสารานียธรรม : พื้นที่บ่มเพาะความรู้ชุมชนกรณีศึกษาชุมชนบ้านแฮด ตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สถาบันพระปกเกล้า. (2555). *การสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2558). *รายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ครบรอบ 1 ปี 12 กันยายน 2557-12 กันยายน 2558*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์.

อัชฌา สุวรรณกาญจน์ และคณะ. (2558). *ความสมานฉันท์อยู่เย็นเป็นสุขของชุมชนมุสลิมในเขตเทศบาลเมืองนราธิวาส*. นราธิวาส : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.

A Study of the Environment of Wellness Tourism Context to Promote in the Eastern Economic Corridor

Rungnapa Lertpatcharapong¹ Kanyathong Horada² and Phonphat Intaravorrachaphat³

Received: January 06, 2023

Revised: August 04, 2023

Accepted: August 06, 2023

Abstract

This research article aimed to study the context influencing market competition and health tourism promotion in the Eastern Economic Corridor at the international level. It was a qualitative research. Data were collected using in-depth interviews and focus group discussions. There were groups of 5-10 key informants, representatives from each province, consisting of government agencies, private sectors, tourism operators, community representatives, and tourism academics. The results of the research revealed that the strengths of the Eastern Economic Corridor were the potential of the area in terms of tourist attractions and health services. Health activities were standardized. The image has been accepted by both Thai and foreign tourists. There were innovations in equipment and modern health treatment processes that were known abroad, distance near the capital, having international standards of cleanliness and safety, having availability of tourist service locations. Many communities had the potential to manage tourism. Tourism entrepreneurs were strong. Weaknesses were the connection of tourist attractions. The image of the deterioration of tourism resources lacked the promotion of tourism knowledge,

¹⁻³ Suan Dusit University

Corresponding author, e-mail: rungleart@hotmail.com

community identity, promoting the relationship between the community and the service sector, insufficient health tourism personnel, efficiency in marketing communications and integration of tourism information. Opportunities to promote health tourism were the growth rate of the number of tourists and continuous income. There were transport and logistics potential. Trends of tourist demand were consistent with the potential context of the area. Public and private agencies were interested in joint development of the area. There was support from the local education sector. The aspect of the obstacles to development was solving the degradation of urban areas, lack of continuity in government promotion, environmental and pollution problems, problems of balancing management of tourism areas. The competition in the health tourism market was high. There was lack of clarity from the government regarding guidelines and standards for health services. There were still many inferior tourist images, and the problems of the spread of the corona virus-19.

Keywords: Health Tourism, Tourism, Eastern Economic Corridor

การศึกษาบริบทแวดล้อมทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตระเบียบ เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์^{1,2} ภัฏญูทอง หรดาล² และพรภัทร อินทรวรพัฒน์³

Received: January 06, 2023

Revised: August 04, 2023

Accepted: August 06, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการแข่งขันทางการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ในระดับสากล ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการจัดเสวนากลุ่ม มีจำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5-10 คน เป็นตัวแทนจากแต่ละจังหวัด ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ตัวแทนชุมชน และนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว ผลการวิจัย พบว่า จุดแข็งของเขตระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ได้แก่ มีศักยภาพของพื้นที่ด้านแหล่งท่องเที่ยวและบริการเชิงสุขภาพ กิจกรรมเชิงสุขภาพมีมาตรฐาน ภาพลักษณ์ได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ มีนวัตกรรมด้านเครื่องมือและกระบวนการการบำบัดสุขภาพที่ทันสมัยเป็นที่รู้จักในต่างประเทศ ระยะทางใกล้เมืองหลวง มีมาตรฐานความปลอดภัยด้านความสะอาดในระดับสากล ความพร้อมของสถานที่บริการทางการท่องเที่ยว หลายชุมชนมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวมีความเข้มแข็ง ด้านจุดอ่อน ได้แก่ การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยวขาดการส่งเสริมองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยว ขาดการชูอัตลักษณ์ของชุมชน ขาดการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับภาคธุรกิจบริการ บุคลากรทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไม่เพียงพอขาดประสิทธิภาพในการสื่อสารทางการตลาด และขาดการบูรณา

¹⁻³ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Corresponding author, e-mail: rungleart@hotmail.com

การข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยว ด้านโอกาสส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ อัตราการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้มีต่อเนื่อง มีศักยภาพการขนส่งและโลจิสติกส์ แนวโน้มความต้องการของนักท่องเที่ยวสอดคล้องกับบริบทเชิงศักยภาพของพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจต่อการร่วมพัฒนาพื้นที่ ได้รับการสนับสนุนจากภาคการศึกษาในพื้นที่ และด้านอุปสรรคต่อการพัฒนา ได้แก่ การแก้ไขความเสื่อมโทรมของพื้นที่เมือง ขาดความต่อเนื่องทางการส่งเสริมจากภาครัฐ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและมลพิษ ปัญหาด้านการจัดการสมดุลของพื้นที่ทางการท่องเที่ยว การแข่งขันในตลาดท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีสูง ขาดความชัดเจนจากภาครัฐด้านแนวทางปฏิบัติและมาตรฐานการบริการเชิงสุขภาพ ยังมีภาพลักษณ์ด้านนักท่องเที่ยวด้วยคุณภาพจำนวนมาก และปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา-19

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, การท่องเที่ยว, เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

บทนำ

สถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ถึงแม้ว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 จะถือได้ว่าเป็นปีแห่งการฟื้นตัว แต่อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทั่วโลกต้องเผชิญกลับยังมีความซับซ้อน และยังส่งผลเสียร้ายแรงต่อภาคสังคมและภาคท่องเที่ยว (Andreu, M. G. N., Font-Barnet, A. & Roca, M. E., 2021) สำหรับประเทศไทย การระบาดของไวรัสโควิด-19 ส่งผลต่อการลดลงของรายได้จากภาคการท่องเที่ยวและระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม จะเห็นได้จากการลดจำนวนของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ลดลงถึงร้อยละ 38.1 และนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ลดลงถึงร้อยละ 30.77 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี พ.ศ. 2562

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดดังกล่าว หลายงานวิจัยมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า การท่องเที่ยวและการเดินทางเพื่อสุขภาพ จะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเติบโตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้เชิงผสมผสาน และเป็นรูปแบบหนึ่งของภาคการท่องเที่ยวที่จะได้รับกระแสนิยมเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนมีแนวโน้มที่จะสามารถเพิ่มจำนวนของนักท่องเที่ยวได้ในอนาคต (Zhong, L., et al., 2021; Chaiyasain, C., 2019; วาริพร ชูศรี และวรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล, 2563) ทั้งนี้ สืบเนื่องจากประเด็นด้านสุขภาวะและการส่งเสริม

สุขภาพ มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมเชิงสุขภาพ สามารถช่วยฟื้นฟูวิธีการรักษาสุขภาพร่างกายเชิงพื้นฐาน ลดการลุกลามของปัญหาทางสุขภาพจิต อีกทั้งยังมีบทบาทในการปกป้องทรัพย์สินทางธรรมชาติและวัฒนธรรม สนับสนุนการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จัดเป็นกลไกที่ก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างงาน การส่งเสริมผลิตผลในท้องถิ่น กล่าวได้ว่า การมีสุขภาพที่ดีช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตและทุนทางสังคม (Global Wellness Institute, 2019)

การสนับสนุนการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพสามารถใช้เป็นกลยุทธ์ในการสร้างคุณค่าแก่ความสัมพันธ์เชิงบูรณาการระหว่างภาคเศรษฐกิจต่างๆ สร้างโอกาสทางการท่องเที่ยวและภาคสุขภาพ ตลอดจนการบริการ โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภทที่สามารถช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ มีความโดดเด่น มอบคุณค่าที่มากขึ้น และดึงดูดการใช้จ่ายที่สูงขึ้นจากนักท่องเที่ยว และนอกเหนือจากประสบการณ์ด้านสุขภาพแล้ว ความสะดวกด้านการเดินทาง อาหาร และที่พัก รวมถึงแหล่งช้อปปิ้งหรือความบันเทิงต่าง ๆ ยังถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยเช่นกัน กล่าวได้ว่า ธุรกิจทั้งหมดเหล่านี้ไม่ว่าจะเฉพาะเจาะจงเพื่อสุขภาพหรือไม่ก็ตาม ล้วนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (Andreu, M. G. N., Font-Barnet, A. & Roca, M. E., 2021) สำหรับประเทศไทย เขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ประกอบไปด้วยจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่ให้บริการเชิงบำบัดสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจที่มีมาตรฐานจำนวนมาก และมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว อาทิ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม และการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (Business Tourism) หรือธุรกิจไมซ์ (MICE) ซึ่งถือเป็นปัจจัยเชิงบวก ที่ส่งผลให้เขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) เป็นพื้นที่ที่รัฐบาลไทยเล็งเห็นความสำคัญและมุ่งเน้นส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยว โดยยกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพศักยภาพสูง รวมถึงการมุ่งหวังที่จะกระจายนักท่องเที่ยวให้ไปสู่ชุมชน ให้ชุมชนได้มีการสร้างงาน สร้างอาชีพและรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการท่องเที่ยว (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2563)

กล่าวได้ว่า สภาพการณ์ของพื้นที่ EEC มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศไทย ซึ่งแนวทางที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ควรมุ่งเน้นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่การส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง เช่น ยานยนต์แห่งอนาคต อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมูลค่าสูง การศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น เพื่อผลักดันประเทศไทยให้มีศักยภาพสามารถเป็นประตูทางภูมิศาสตร์ที่สำคัญสู่ภูมิภาคที่เจริญรุ่งเรืองที่สุดแห่งหนึ่งของโลก (Niyomsilp, E., Worapongpat, N. & Bunchapattanasakda, C., 2020) ดังนั้น รัฐบาลจึงมุ่งเน้นส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมศักยภาพสูงซึ่งรวมถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการทั้ง 3 จังหวัด สู่การท่องเที่ยวระดับโลกอย่างยั่งยืน (สำนักงานเพื่อการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก, 2561)

ดังนั้น จากการศึกษา นักวิจัยจึงมุ่งศึกษาสภาพแวดล้อมในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ EEC ด้านข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ในมิติทางด้านชุมชน สังคม และเศรษฐกิจในอนาคต และสามารถพัฒนาให้เกิดศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงทางการแข่งขันด้านตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในตลาดโลก

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการแข่งขันทางการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ในระดับสากล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Participants Key Information) คือ ผู้เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวใน 3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา โดยแบ่งเป็นจังหวัดละ 5-10 คน ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ เช่น นักการเมืองท้องถิ่น หน่วยงานพัฒนาชุมชนในพื้นที่ หน่วยงานที่รับผิดชอบและดูแลด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยว ธุรกิจสปา ธุรกิจอาหาร ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ผู้ประกอบการขนส่งและการเดินทาง ธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น ชุมชนท้องถิ่น เช่น ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้านในพื้นที่ เป็น

ต้น และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการจัดการท่องเที่ยว เช่น อาจารย์ นักวิชาการ เป็นต้น สำหรับการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจะใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ ตำแหน่งทางสังคมและ/หรืออาชีพ อายุ การศึกษา และการเป็นที่ยอมรับจากสังคมและชุมชน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือ 2 ประเภท ประกอบด้วย การสัมภาษณ์บุคคลเชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งมีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยมีการวางแผนและกำหนดข้อคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า ลักษณะคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับข้อคำถามที่เป็นแนวทางและวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการเสวนากลุ่มย่อย (Focus Group) สำหรับประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ จุดเด่นของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่ จุดด้อยที่ควรปรับปรุงของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตพื้นที่ โอกาสหรือความเป็นไปได้สำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่ และอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตพื้นที่ โดยข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม จะถูกนำมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แยกแยะข้อความ กลุ่มคำ ประโยคที่มีความหมายในทิศทางเดียวกัน จัดกลุ่ม กำหนดรหัส แล้วจึงกำหนดคำสำคัญ จากนั้นนำไปเปรียบเทียบเพื่อหาข้อสรุป และการเขียนรายงานการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการแข่งขันทางการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ในระดับสากล โดยกระบวนการสัมภาษณ์และการเสวนากลุ่มย่อย พบว่า

1. จุดแข็งของเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

1.1 เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้รับการยอมรับและดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศทั่วโลก จากความได้เปรียบทางด้านความหลากหลายของทุนทางทรัพยากรที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อาทิ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่สวยงามทั้งในจังหวัดชลบุรี และระยอง ทรัพยากรทางวัฒนธรรม ศาสนา ประเพณีและความเชื่อในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ทรัพยากรทางด้านพืชพรรณสมุนไพร ผัก

ผลไม้และอาหารเชิงส่งเสริมสุขภาพต่าง ๆ ในจังหวัดระยอง และชุมชนมะขามเตี้ยในจังหวัดชลบุรี เป็นต้น

1.2 มีความโดดเด่นของกิจกรรมการบริการเชิงสุขภาพที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวคุณภาพทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะในเขตจังหวัดชลบุรีและระยอง ซึ่งมีความหลากหลายของกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและธุรกิจบริการเชิงสุขภาพอย่างครบวงจร

1.3 ภาพลักษณ์ของการบริการเชิงสุขภาพในเขตระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ได้รับการยอมรับและเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพและนักท่องเที่ยวต่างชาติ อาทิ การบริการนวดและนวดประคบ การให้บริการสปาเพื่อผ่อนคลายและบำบัดรักษาสุขภาพ เป็นต้น

1.4 มีการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ ทางการบำบัดรักษาสุขภาพแบบทางเลือกมาใช้ควบคู่กับการบริการเชิงสุขภาพ อาทิ ระบบการบำบัดโรคด้วยวิธีการ Cell Oxidation Reduction Management การใช้ออกซิเจนบำบัด การมีศูนย์การแพทย์แผนไทยที่ได้รับการรับรองจากกระทรวงสาธารณสุขเพื่อการบำบัดรักษาด้วยสมุนไพร การบริการทางด้านอาหารและผลิตภัณฑ์เพื่อการฟื้นฟูและดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพรที่ผ่านการผลิตด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย และตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค เป็นต้น ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ

1.5 ระยะทางไม่ไกลจากกรุงเทพฯ ทำให้สะดวกต่อการเดินทางเชื่อมโยงไปแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเขตระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

1.6 หน่วยธุรกิจส่วนใหญ่ ประเภทที่พัก โรงแรม และธุรกิจการบริการเชิงสุขภาพในเขตระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เช่น ธุรกิจสปาและการนวดบำบัด เป็นต้น ได้ผ่านการรับรองมาตรฐานความสะอาดและความปลอดภัย SHA จากภาครัฐแล้ว โดยเฉพาะในจังหวัดชลบุรีและระยอง เช่น Health Land, Kusatsu Onsen Spa และสวนสุภัทราแลนด์ เป็นต้น

1.7 หน่วยธุรกิจผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่วนใหญ่ในเขตระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีศักยภาพสูงทางด้านการบริหารจัดการธุรกิจ การสื่อสารทางการตลาด และการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

1.8 มีหลายหน่วยธุรกิจด้านที่พักแรม และธุรกิจบริการเชิงสุขภาพในเขตระบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุและผู้พิการทุพพลภาพซึ่งมีกำลังจ่ายสูง โดยการจัดบรรยากาศ ความพร้อมของสถานที่ และการบริการที่เหมาะสมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มพิเศษนี้ซึ่งถือเป็นการขยายฐานลูกค้าและนักท่องเที่ยวคุณภาพทั้งในและต่างประเทศ

1.9 หลายชุมชนในเขตระบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีสินค้าและบริการเชิงสุขภาพประจำถิ่น สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่หลากหลาย รวมถึงมีความสามารถในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ซึ่งเอื้อต่อการส่งเสริมและการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1.10 ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว (Tour Operators) ในเขตระบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงระบบ และมีความเข้มแข็งด้านความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชนทำให้เกิดการรวมกลุ่มการประสานงานและการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลคุณภาพ ส่งผลให้มีศักยภาพในการพัฒนาและนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวแบบกลุ่มครอบครัว กลุ่มรักสุขภาพกลุ่มธุรกิจ และการลงทุนระดับนานาชาติ ถือเป็นส่วนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2. จุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงในเขตระบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พบว่า

2.1 การเชื่อมโยงถึงแหล่งท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ยังได้รับการพัฒนาไม่ทั่วถึงหรือขาดความเชื่อมโยง อีกทั้งยังมีปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานและความปลอดภัย ซึ่งถือว่ายังไม่สอดคล้องต่อแผนการขยายตัวของเมืองและการเติบโตของภาคการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยทางด้านความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมและโลจิสติกส์บางพื้นที่

2.2 ภาพลักษณ์ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวและปัญหาอาชญากรรมในเขตพื้นที่เมือง โดยเฉพาะเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ยังเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวจำเป็นต้องเร่งกำหนดมาตรการแนวทางในการพัฒนาฟื้นฟูและแก้ไข

2.3 หลายชุมชนในเขตระเปียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ยังไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนองค์ความรู้และแนวทางการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

2.4 ยังขาดการนำเสนออัตลักษณ์ และชูความโดดเด่นของแต่ละชุมชนที่มีศักยภาพทางด้านการบริการและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชัดเจน

2.5 ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างชุมชนกับภาคธุรกิจบริการ และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตระเปียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

2.6 จำนวนแรงงานและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังไม่เพียงพอ อีกทั้งยังขาดการพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องต่อแผนการพัฒนา และอัตราการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตระเปียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

2.7 ยังขาดประสิทธิภาพการบริหารจัดการการสื่อสารทางการตลาด การสร้างการรับรู้ และการสื่อสารการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อการขับเคลื่อนและกระตุ้นตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภาพรวมของเขตระเปียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ทั้งนี้ในปัจจุบันเป็นการดำเนินการเฉพาะรายหน่วยธุรกิจทำให้มีการกระจายการรับรู้และการเข้าถึงในวงจำกัด อีกทั้งยังเป็นการปิดกั้นโอกาสขยายฐานผู้รับบริการและนักท่องเที่ยวคุณภาพ

2.8 ยังขาดการประสานงานและการบูรณาการข้อมูลข่าวสารระหว่างเครือข่ายการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคบริการทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาและขับเคลื่อนกลไกการสื่อสารทางการตลาด เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภาพรวมของเขตระเปียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกอย่างชัดเจน

3. โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตระเปียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พบว่า

3.1 การท่องเที่ยวในเขตระเปียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องโดยมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นทั้งด้านจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือน และรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่โดยเฉพาะจังหวัดชลบุรีมีผู้มาเยี่ยมเยือนมากที่สุด รองลงมา คือ จังหวัดระยอง และฉะเชิงเทรา ตามลำดับ

3.2 โครงสร้างระบบการคมนาคมขนส่งทั้งทางถนน ราง รถไฟ ท่าเรือ และสนามบินมีความพร้อมและศักยภาพในการรองรับการเดินทางทั้งภายในประเทศ และเชื่อมโยงกับเส้นทางการท่องเที่ยวระหว่างประเทศส่งผลดีต่อการขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกได้อย่างยั่งยืน

3.3 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มความต้องการเดินทางท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเล็ก 1-2 คน หรือเป็นการไปพักผ่อนแบบครอบครัว เพื่อนสนิท และจะเลือกท่องเที่ยวระยะทางไม่ไกลโดยมุ่งเน้นเพื่อการพักผ่อนฟื้นฟูสุขภาพความแข็งแรงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงชื่นชอบที่จะได้รับการบริการเชิงการบำบัด และรักษาสุขภาพด้วยแนวทางตามระบบแพทย์ทางเลือกและอาหารหรือผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

3.4 หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น ททท. อบต. หน่วยงานราชการต่าง ๆ เป็นต้นให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนกลไกการส่งเสริมทางการตลาด และการสร้างการรับรู้เพื่อการกระตุ้นการท่องเที่ยวในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยการสร้างแคมเปญการจัดทำโครงการที่มุ่งพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวควบคู่กับการรักษาฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการ CSR: Corporate Social Responsibility การจัดกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ และการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

3.5 ภาคการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกให้การสนับสนุนและส่งเสริมอย่างเต็มรูปแบบ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และวัฒนธรรมในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกให้มีความยั่งยืนในทุกมิติ เช่น การผลิตและพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การพัฒนาเพื่อการยกระดับมาตรฐานทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น

4. อุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พบว่า

4.1 การปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวยังทำได้ไม่เต็มที่ โดยเฉพาะเมืองพัทยาที่ยังมีพื้นที่เสื่อมโทรมหลายแห่ง

4.2 ยังขาดความชัดเจนและการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง จากภาครัฐบาลทั้งในเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อการขับเคลื่อนและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง

สุขภาพในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงใต้ออกส่งผลให้เกิดความล่าช้าต่อการดำเนินการในหลาย ๆ โครงการ

4.3 ปัญหาทางด้านสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงใต้ออก ยังคงประสบอยู่หลายด้าน อาทิ ปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาการลักลอบขนขยะทิ้งตามที่สาธารณะ ปัญหาระบบน้ำเสีย เป็นต้น ยังคงเป็นที่สำคัญในพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง

4.4 ในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงใต้ออก ยังประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทางด้านพื้นที่การท่องเที่ยวอย่างสมดุลส่งผลกระทบต่อขยายตัวการพัฒนาและการเติบโตของการท่องเที่ยว

4.5 การแข่งขันในตลาดท่องเที่ยว และการบริการเชิงสุขภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศมีสูง

4.6 ภาครัฐยังไม่มีกรออกข้อกำหนด หรือแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับการจัดระเบียบการบริการเชิงสุขภาพ เช่น นวด การฟื้นฟูและบำบัดด้วยสมุนไพร และแพทย์ทางเลือก เป็นต้น ในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงใต้ออกให้มีคุณภาพมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงยังขาดการตรวจสอบและประเมินคุณภาพอย่างจริงจังทำให้หลายพื้นที่ยังมีผู้ให้บริการเถื่อน ขาดความรู้และประสบการณ์การบริการเชิงสุขภาพอย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์เชิงลบและความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการในภาพรวม

4.7 กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่ไม่มีคุณภาพยังมีเป็นจำนวนมากที่เข้าไปท่องเที่ยวในเขตเมืองโดยมุ่งจัดกิจกรรมที่ส่อไปในแนวอนาจาร ยาเสพติด และการมั่วสุม ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของขับเคลื่อนการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงใต้ออก

4.8 ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา-19 (Covid-19) ในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงใต้ออก ส่งผลรุนแรงต่อการขยายตัวของภาคธุรกิจการท่องเที่ยว การลดจำนวนของนักท่องเที่ยว และความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงความอยู่รอดของกลุ่มธุรกิจบริการและผู้ประกอบการทางด้านการท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

เขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เนื่องจากมีความได้เปรียบทางด้านความหลากหลายของทุนทางทรัพยากรที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีความหลากหลายของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว มีภาพลักษณ์ของการบริการเชิงสุขภาพที่ได้รับการยอมรับมีระยะทางไม่ไกลจากกรุงเทพฯ ทำให้สะดวกต่อการเดินทางเชื่อมโยงไปแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ หน่วยธุรกิจประเภทที่พัก โรงแรม และธุรกิจการบริการเชิงสุขภาพ ส่วนใหญ่ได้ผ่านการรับรองมาตรฐานความสะอาดและความปลอดภัย SHA จากภาครัฐแล้ว โดยเฉพาะในจังหวัดชลบุรี และระยอง อีกทั้งยังมีศักยภาพสูงทางด้านการบริหารจัดการธุรกิจ การสื่อสารการตลาด และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยว และยังมีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ และผู้พิการทุพพลภาพ นอกจากนี้หลายชุมชนมีศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีสินค้าและการบริการเชิงสุขภาพประจำถิ่นสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่หลากหลาย รวมถึงผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว (Tour Operators) มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงระบบ และมีความเข้มแข็งด้านความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชนทำให้เกิดการรวมกลุ่ม การประสานงาน และการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลคุณภาพ ส่งผลให้มีศักยภาพในการพัฒนาและนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่า มีสิ่งที่ต้องปรับปรุงเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ยังได้รับการพัฒนาไม่ทั่วถึง หรือเชื่อมโยงแต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานและความปลอดภัย รวมถึงยังไม่สอดคล้องต่อแผนการขยายตัวของเมือง และการเติบโตของภาคการท่องเที่ยว อีกทั้งภาพลักษณ์ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวและปัญหาอาชญากรรมในเขตพื้นที่เมือง โดยเฉพาะเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ยังเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว หลายชุมชนที่มีศักยภาพยังไม่ได้การส่งเสริมและพัฒนา เพื่อขับเคลื่อนองค์ความรู้และแนวทางการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ขาดการนำเสนออัตลักษณ์ และชูความโดดเด่นของแต่ละชุมชนที่มีศักยภาพอย่างชัดเจน ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างชุมชนกับภาคธุรกิจบริการ และเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมถึง

ประเด็นด้านจำนวนแรงงานและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังไม่เพียงพอ และยังขาดการพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องต่อแผนการพัฒนา และอัตราการเติบโตของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ขาดประสิทธิภาพการบริหารจัดการการสื่อสารทางการตลาด การสร้างการรับรู้ และการสื่อสารการประชาสัมพันธ์เชิงรุก และขาดการประสานงานและการบูรณาการข้อมูลข่าวสารระหว่างเครือข่ายการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคบริการทางการท่องเที่ยว

จากประเด็นทางด้านสภาพแวดล้อมภายในของพื้นที่ที่ค้นพบ ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับผลการศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม การพัฒนาพื้นที่ EEC เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวสู่สากล จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้และพัฒนาทักษะหลากหลายด้านของภาคธุรกิจขนาดย่อมและชุมชนซึ่งถือเป็นกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ เพื่อก่อให้เกิดการบูรณาการการขับเคลื่อนและพัฒนาเชิงพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ไม่เป็นเพียงนโยบายที่ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ นอกจากนี้ ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณยศ กุลพานิช และคณะ (2563) พบว่า ปัจจัยสนับสนุนผลกระทบ ปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาการสัญจรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก ซึ่งพบว่าทั้ง 3 จังหวัด มีความพร้อมทางกายภาพที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงกายภาพและวัฒนธรรม มีความคล่องตัวทางด้านระบบโครงข่ายการคมนาคมที่ครอบคลุมและมีความหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดชลบุรี และมีความอุดมสมบูรณ์ทางสิ่งแวดล้อม โดยจังหวัดฉะเชิงเทรามีความได้เปรียบที่สุด นอกจากนี้ยังมีปัจจัยมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการสัญจรอัจฉริยะเพื่อการท่องเที่ยว โดยทางด้านเศรษฐกิจมีจุดยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานครและจังหวัดในภาคตะวันออก จึงมีศักยภาพด้านการค้า และเป็นศูนย์กลางในการขนส่งนอกจากนี้ยังมีท่าเรือเดินสมุทร จึงเกิดการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม การค้า และการบริการในระดับสูง สำหรับทางด้านสังคม พบว่า มีปัญหาด้านประชากรแฝงในพื้นที่ เนื่องจากหลายพื้นที่ได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวของเมือง มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคการเกษตรเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น และมีการจ้างงานจากแรงงานภายนอกพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่า มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร และการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ แต่ปัญหาดังกล่าวอยู่ในระดับที่ควบคุมได้และประเด็นด้านการคมนาคมยังพบว่า การเชื่อมโยงการคมนาคมในระดับระหว่างเมืองมีประสิทธิภาพ แต่ในระดับภายในตัวเมืองยังไม่ดีเท่าที่ควร

สำหรับโอกาสที่ดีในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า การท่องเที่ยวมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นทั้งด้านจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือน และรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความพร้อมทางด้านโครงสร้างระบบคมนาคมขนส่งทั้งทางถนน ราง รถไฟ ท่าเรือ และสนามบิน ทำให้มีศักยภาพในการรองรับการเดินทางทั้งภายในประเทศ และเชื่อมโยงกับเส้นทางการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มความต้องการเดินทางท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเล็ก 1-2 คน หรือเป็นการไปพักผ่อนแบบครอบครัว เพื่อนสนิท และจะเลือกท่องเที่ยวระยะทางไม่ไกล โดยมุ่งเน้นเพื่อการพักผ่อน ฟื้นฟูสุขภาพ ความเข้มแข็งทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจรวมถึงชื่นชอบที่จะได้รับการบริการเชิงการบำบัด และรักษาสุขภาพด้วยแนวทางตามระบบแพทย์ทางเลือกและอาหาร หรือผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น ททท.อบต. หน่วยงานราชการต่าง ๆ เป็นต้น ให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนกลไกการส่งเสริมทางการตลาดและการสร้างการรับรู้เพื่อการกระตุ้นการท่องเที่ยว อีกทั้งภาคการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในเขตระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกยังมีส่วนสำคัญต่อการให้การสนับสนุนและส่งเสริมอย่างเต็มรูปแบบในการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและวัฒนธรรมในเขตระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกให้มีความยั่งยืนในทุกมิติ

อย่างไรก็ตาม ยังมีอุปสรรคที่มีผลต่อการขับเคลื่อนและการพัฒนาอีกหลายประการ คือ การปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวยังทำได้ไม่เต็มที่ ขาดความชัดเจน และการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐบาลทั้งในเชิงนโยบาย และแนวทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้เกิดความล่าช้าต่อการดำเนินการในหลาย ๆ โครงการ ปัญหาทางด้านสถานการณ์สิ่งแวดล้อม อาทิ ปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาการลักลอบขนขยะทิ้งตามที่สาธารณะ ปัญหาระบบน้ำเสีย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทางด้านพื้นที่การท่องเที่ยวอย่างสมดุล ส่งผลต่อการขยายตัวการพัฒนาและการเติบโตของการท่องเที่ยว ทั้งยังต้องเผชิญกับการแข่งขันอย่างรุนแรงในตลาดท่องเที่ยวและบริการเชิงสุขภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศ ภาครัฐยังไม่มีกรอบข้อกำหนด หรือแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับการจัดระเบียบการบริการเชิงสุขภาพให้มีคุณภาพมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงยังขาดการตรวจสอบและประเมินคุณภาพอย่างจริงจัง ทำให้หลายพื้นที่ยังมีผู้ให้บริการเถื่อน ขาดความรู้และประสบการณ์การบริการเชิงสุขภาพอย่างแท้จริง กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่ไม่มีคุณภาพยังมีเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา-19 (Covid-19) ในเขตระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ส่งผลรุนแรงต่อการขยายตัวของภาค

ธุรกิจการท่องเที่ยว การลดจำนวนของนักท่องเที่ยวและความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงความอยู่รอดของกลุ่มธุรกิจบริการและผู้ประกอบการทางด้านการท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการศึกษาของนพดล วิทยาภรณ์ และเอกพร รักความสุข (2562) เรื่องการบริหารการพัฒนาโครงการพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ศึกษากรณี: พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก EEC ที่ระบุว่า การวางผังเมืองในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกยังขาดความเหมาะสมเนื่องจากไม่สามารถผสมผสานเพื่อแบ่งพื้นที่สำหรับการอยู่ร่วมกันได้ระหว่างชุมชนและอุตสาหกรรม รวมถึงความไม่ชัดเจนในการกำหนดพื้นที่รองรับอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังพบว่า แรงงานยังขาดทักษะที่มีผลต่อการยกระดับมาตรฐานการผลิตและนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาคุณภาพการผลิตองค์ความรู้ที่ยั่งยืนระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรระหว่างประเทศได้ นอกจากนี้ยังขาดแผนการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการขนส่งทางอากาศ ขาดแผนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และการส่งเสริมคนในชุมชน ทั้งในส่วนการสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น และการช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อน ขาดการสนับสนุนที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในพื้นที่ โดยเฉพาะการขาดการส่งเสริมการลงทุนด้านการให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีระดับท้องถิ่น ตลอดจนขาดการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค โดยเฉพาะด้านระบบน้ำประปาที่ยังมีประสิทธิภาพต่ำ เมื่อเทียบกับพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษของประเทศเพื่อนบ้าน

องค์ความรู้ใหม่

สามารถใช้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นหนึ่งในตัวขับเคลื่อนหลักสำหรับการพัฒนาเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาครัฐ ควรมีนโยบายในการส่งเสริมพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยพิจารณาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค มาใช้ในการพิจารณาการพัฒนาการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

องค์กรที่เกี่ยวข้องในภาครัฐทุกระดับประเทศและภูมิภาค ภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยวและบริการ และชุมชน ควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในทุกระดับ ได้แก่ เพื่อวางแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

เอกสารอ้างอิง

- Andreu, M. G. N., Font-Barnet, A. & Roca, M. E. (2021). Wellness Tourism—New Challenges and Opportunities for Tourism in Salou. *Sustainability* 2021, 13(15), 1-13.
- Chaiyasain, C. (2019). Guidelines for Competitive Advantage and Service Innovation for Restaurant Business 4.0 to Encourage and Develop Phuket as a Gastronomy Creative City. *Dusit Thani College Journal*, 13(3), 491-504.
- Global Wellness Institute. (2019). *2019 Understanding Wellness: Opportunities and Impact of the Wellness Economy for Regional Development*. Retrieved from <https://globalwellnessinstitute.org/industry-research/understanding-wellness-opportunities-impact-wellness-economy-for-regional-development/>.
- Niyomsilp, E., Worapongpat, N. & Bunchapattanasakda, C. (2020). Thailand's Eastern Economic Corridor (EEC): According to Thailand 4.0 Economic Policy. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*, 6(2), 219-227.
- Zhong, L., et al. (2021). Medical, Health and Wellness Tourism Research- A Review of the Literature (1970–2020) and Research Agenda. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18, 1-16.
- ณยศ กุลพานิช และคณะ. (2563). ปัจจัยสนับสนุน ผลกระทบ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการสัญจรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 14(3), 5-14.

- นพดล วิทยาภรณ์ และเอกพร รักความสุข. (2562). การบริหารการพัฒนาโครงการพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ศึกษากรณี: พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก EEC. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*, 6(2), 95-109.
- วารินทร์ ชูศรี และ วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล. (2563). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ: ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(2), 205-226.
- สำนักงานเพื่อการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. (2561). (ร่าง) แผนปฏิบัติการการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. เข้าถึงได้จาก <https://www.eeco.or.th/sites/default/files>
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.). (2563). *วิสัยทัศน์/พันธกิจ*. เข้าถึงได้จาก <https://www.eeco.or.th/th/vision-mission>.

The Development of Mixed Media Learning Packages of the Story of Buddhist Holy Days for Students in Mathayom 1 at Nakhon Sawan Panyanukul School, Muang District, Nakhon Sawan Province

Khemmaphit Kangkaew¹ and Pisamai Robchanachai Poolsuk²

Received: January 05, 2023

Revised: August 04, 2023

Accepted: August 06, 2023

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the effectiveness of the multimedia learning package according to the 70//70 criteria; 2) to compare the learning achievements before and after learning with the multimedia learning package; and 3) to study student satisfaction towards learning with a multimedia learning package on Buddhist important days of Matthayomsuksa 1 students at Nakhon Sawan Panyanukul School, Nakhon Sawan Tok Subdistrict, Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province. The population used in this study were Matthayomsuksa 1 students at Nakhon Sawan Panyanukul School, Nakhon Sawan Tok Subdistrict, Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province, semester 1, academic year 2022, 9 people. It was an experimental research. The experimental model was used in one group to test before and after learning. Research tools consisted of a multimedia learning package on Buddhist important days. A pre-

¹ Nakhon Sawan Panyanukul School

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: nok0992982693@gmail.com, Tel. 099-2982693

learning and post-learning achievement test and a questionnaire on student satisfaction towards the multimedia learning package on Buddhist important days. Data analysis used the E1/E2 efficiency formula to calculate mean and standard deviation. And the mean was compared with the criteria set. The researcher used the interpretation criteria. The research findings were as follows: 1) efficiency of the multimedia learning package on Buddhist important days of Matthayomsuksa 1 students at Nakhon Sawan Panyanukun School was efficient (E1) 78.22/(E2) 78.15 according to the criteria 70/70); 2) learning achievement after school with an electronic learning package on Buddhist holy days of Matthayomsuksa 1 students was higher than before at the statistical significance level of .05; and 3) in terms of the students' satisfaction towards learning with the multimedia learning package on Buddhist important days of Matthayomsuksa 1 students at Nakhon Sawan Panyanukun School, Overall, they were satisfied at a high level.

Keywords: Development of Multimedia Learning Package, Efficiency, Learning Achievement, Satisfaction

การพัฒนาชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

เชมพิชญ์ กางแก้ว² และพิศมัย รบชนะชัย พูลสุข²

Received: January 05, 2023

Revised: August 04, 2023

Accepted: August 06, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้สื่อผสม ตามเกณฑ์ 70//70 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้สื่อผสม และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 คน เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วยชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สูตรคำนวณหาค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่าเฉลี่ยมาเทียบเกณฑ์ที่ตั้งไว้ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การแปลความหมาย ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้

¹ โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: nok0992982693@gmail.com, Tel. 099-2982693

สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ ศึกษานุกูล มีประสิทธิภาพ (E1) 78.22/(E2) 78.15 ตามเกณฑ์ 70/70) 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน ด้วยชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ศึกษานุกูล โดยรวมมีความพอใจในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาชุดการเรียนรู้สื่อผสม, ประสิทธิภาพ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

บทนำ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนทุกคนในระดับประถมศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต้องเรียน ทั้งนี้เพราะกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา มีการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทำให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มีความรู้ความสามารถทางสังคม ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 สาระ ดังนี้ คือ สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตในสังคม สาระเศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์และสาระภูมิศาสตร์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้ปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติรวมทั้งในการจัดการศึกษาของรัฐให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ตามที่กฎหมายบัญญัติและให้ความคุ้มครองการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐสำหรับบุคคลซึ่งมีความ

บกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ จัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใด

การจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551) หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญา นุกูล พุทธศักราช 2564 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) พบปัญหาหน่วยการเรียนรู้ พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของตนเองและผู้อื่น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสุขอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของตนเองและผู้อื่น การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำการปฏิบัติตนไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยได้ปฏิบัติการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ตระหนักถึงในการให้นักเรียนดำรงชีวิตได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข เนื่องจากนักเรียนของผู้วิจัยเป็นเด็กกลุ่มเปราะบาง เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาทางด้านพฤติกรรมเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาจากเหตุผลดังกล่าว เป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยได้บรรลุเป้าหมายในชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญา นุกูล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในวันสำคัญต่าง ๆ นำไปปฏิบัติตนเป็นพุทธสถานพุทธศาสนิกชนที่ดีได้รับรู้การประพฤติปฏิบัติตนในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนาการแต่งกายในการประกอบศาสนพิธีที่วัด การงดเว้นอบายมุขต่าง ๆ และขั้นตอนการปฏิบัติตนในวันสำคัญเพื่อพัฒนาพฤติกรรมและให้นักเรียนได้เรียนรู้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้

จากที่มา ความสำคัญ ความจำเป็นและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญา นุกูล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อที่จะพัฒนาการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์อยู่ ตามเกณฑ์ 70/70
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้สื่อผสมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้สื่อผสมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยก่อนการทดลอง (Pre Experiment) โดยใช้รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pre-test Post-test Design) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับความพึงพอใจ ชุดการเรียนรู้สื่อผสมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 คน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และงานวิจัยเกี่ยวกับชุดการเรียนรู้สื่อผสม จึงได้สร้างชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 เรื่อง คือเรื่องที่ 1 วันมาฆบูชาเรื่องที่ 2 วันวิสาขบูชาเรื่องที่ 3 อาสาฬหบูชาเรื่องที่ 4 เข้าพรรษาเรื่องที่ 5 ออกพรรษากาจากนั้นนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ

ตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหาสาระ และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุง แล้วนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยทำการทดลอง 1:1 โดยไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ในระหว่างเดือนสิงหาคม ถึงกันยายน พ.ศ.2565 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยการเลือกนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน และเรียนอ่อน 1 คน รวมจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบหาข้อที่จะพัฒนาให้ดีขึ้นของชุดการเรียนรู้สื่อผสมที่เกี่ยวกับเนื้อหา การใช้ภาษา ภาพประกอบ รูปเล่มและความเหมาะสม จากนั้นได้นำไปแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องให้ถูกต้องสมบูรณ์จึงนำไปนำไปทดลองใช้ในการทดลอง 1:10 หลังจากปรับปรุงแก้ไขชุดการเรียนรู้สื่อผสมแล้ว ผู้วิจัยได้ ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ตำบลนครสวรรค์ตกอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกนักเรียนเก่ง 3 คน ปานกลาง 4 คน และเรียนอ่อน 3 คน รวมจำนวน 10 คน โดยทำการทดลองเหมือนกับครั้งที่ 1 จากนั้นนำผลที่ได้ไปปรับปรุงให้เหมาะสมกับนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น จึงนำไปการทดลอง 1:100 นำชุดการเรียนรู้สื่อผสมไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 คน ในปีการศึกษาในปี 2565 แล้วนำผลการทดลองมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E_1/E_2 ผลของประสิทธิภาพนวัตกรรมได้ 71.56/71.11 เมื่อทดลองเรียบร้อยแล้วนำชุดการเรียนรู้สื่อผสมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาไปใช้จริงกับกลุ่มประชากร คือ นักเรียน 9 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

2. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และงานวิจัย จึงสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาจำนวน 30 ข้อเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อจากนั้นนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความ สอดคล้องของแบบทดสอบและจุดประสงค์ ความเหมาะสมของภาษามาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ใช้ได้จำนวน 40 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจากนั้นนำมาปรับปรุงตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ จำนวน 40 ข้อแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 9 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นโดยแบ่งกลุ่มเด็กเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง และกลุ่มอ่อนนำกระดาษคำตอบของนักเรียนมาตรวจให้คะแนน ข้อถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบ หรือตอบเกิน 1 ตัวเลือก ให้ 0 คะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.44-0.77 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25-0.93 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ มีค่าเท่ากับ 0.98 จากนั้นคัดเลือกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผ่านเกณฑ์และคัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ จัดพิมพ์แบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ จำนวน 30 ข้อแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.55-0.77 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.74 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ มีค่าเท่ากับ 0.98 จึงนำไปใช้ในการศึกษาทดลองกับกลุ่มประชากรต่อไป

3. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และงานวิจัยจึงสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 15 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมจากนั้นนำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนไปทดลองใช้กับโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 9 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 คน โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ เท่ากับ 4.12 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.30 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่าอยู่ในระดับมากมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่น มีค่าเท่ากับ 0.63 จัดพิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้ศึกษากับประชากรต่อไป

การรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

แบบแผนการทดลอง ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง แบบ One Group Pre-test Post-test Design

กลุ่มทดลอง	Pre-test	Treatment	Post-test
กลุ่ม	T ₁	X ₁	T ₂

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนการใช้ทดลอง

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังการใช้ทดลอง

X₁ หมายถึง การเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบชุดการเรียนรู้

สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาผู้วิจัยได้นำชุดการเรียนรู้ สื่อผสมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปใช้จัดกิจกรรมกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ในระหว่างเดือนสิงหาคมถึงกันยายน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 9 คน โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตนเองใช้เวลารวมทั้งสิ้น 5 ชั่วโมง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ทั้งนี้ไม่รวมเวลาที่ใช้ในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน ตามขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ก่อนที่จะใช้ชุดการเรียนรู้ สื่อผสมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ แล้วทำการเก็บข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบไว้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

2. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีจำนวน 5 เรื่อง วิชสอนตามรูปแบบยผู้วิจัยได้สังเกต พฤติกรรม

การทำงานกลุ่ม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เก็บบันทึกข้อมูลสังเกตพฤติกรรมและการทำแบบฝึกทักษะรายบุคคลการตอบคำถาม

3. หลังจากนั้นดำเนินการจัดการเรียนการสอนครบ 5 แผนการสอนแล้ว จากนั้นให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน

4. จากนั้นสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยแบบสอบถาม โดยใช้ชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 ข้อ และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น หลังจากการทดสอบหลังเรียนนำผลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามเกณฑ์ 70/70 ใช้สูตรคำนวณหาประสิทธิภาพ E_1/E_2

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล พบว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (E1)78.22/(E2)78.15 ตามเกณฑ์ 70/70

ตารางที่ 1 แสดงค่าประสิทธิภาพของการพัฒนาชุดการเรียนรู้ สื่อผสม

คะแนน	จำนวนคน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าประสิทธิภาพ ร้อยละ(P)
คะแนนเฉลี่ยจากคะแนนที่ได้				
ระหว่างเรียนจากการทำแบบฝึกทักษะ (E1)	9	50	39.11	78.22
คะแนนเฉลี่ยจากทำแบบทดสอบ				
วัดผลสัมฤทธิ์หลังใช้ (E2)	9	30	24.44	78.15

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้สื่อผสมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดการเรียนรู้สื่อผสมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

การทดสอบ	คะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	Sig. (1-tailed)
ก่อนเรียน	12.78	2.44		
หลังเรียน	23.44	1.67	12.55*	0.0000

3. ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้สื่อผสมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อยู่ในเกณฑ์ที่โดยรวมแล้วนักเรียนมีความพอใจในระดับมาก

ตารางที่ 3 แสดงผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้สื่อผสมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

ที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ เหมาะสม
1	รูปแบบชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามีความน่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้	3.56	0.73	มาก
2	กระบวนการใช้ชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามีความชัดเจน ง่ายต่อการเรียนรู้	4.22	0.67	มาก
3	การออกแบบเนื้อหาของชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีความน่าสนใจ เหมาะสมการเรียนรู้	4.22	0.83	มาก
4	ชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามีสีและขนาดของตัวอักษร ที่อ่านง่าย ชัดเจน มีความเหมาะสม	4.56	0.53	มากที่สุด
5	ชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามีภาพและวิดีโอประกอบ เนื้อหาน่าสนใจ เหมาะสมการเรียนรู้	3.89	0.78	มาก
6	ชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาใช้งานง่าย สะดวกสามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลาเหมาะสมการเรียนรู้	4.44	0.53	มาก
7	ชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามีความทันสมัย แปลกใหม่ แตกต่างจากการเรียนปกติ	3.78	0.83	มาก

ที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ เหมาะสม
8	ชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่องวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนาที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ ในยุคปัจจุบัน	3.89	0.78	มาก
9	ชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่องวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนาส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วย ตนเอง	4.22	0.83	มาก
10	ชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่องวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่ผู้เรียน	4.11	0.60	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.09	0.40	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. พัฒนาชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (E1) 78.22/(E2) 78.15 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของ E1/E2 คือ 70/70 ตามที่กำหนดไว้ทั้งนี้เพราะ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดการเรียนรู้สื่อผสมโดยมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญโดยสอดคล้องงานวิจัยของรัตนภรณ์ มามีโย และกรวิภา สรรพกิจจำนง (2564) พบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการสอนโดยใช้หนังสือสื่อผสม (E-Book) ชุดหนูบัวเบิกบานธรรม กับการสอนแบบปกติมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.86/82.40 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งมีผลประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้สื่อผสมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานที่มีความเกี่ยวข้องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและจัดสร้างเครื่องมือแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนได้มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียนซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของของสโรชา ภาระจำ และ

อรนุช ลิมตศิริ (2564) พบว่า การพัฒนาหนังสือสื่อผสม เรื่อง หลักเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเศรษฐบุทรบำเพ็ญ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยหนังสือสื่อผสม สูงกว่าการเรียนปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้สื่อผสมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อยู่ในเกณฑ์ที่โดยรวมแล้วนักเรียนมีความพอใจในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานที่มีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักเรียนซึ่งสอดคล้องงานวิจัยวรเดช มีแสงรุทรกุล และคณะ (2564) พบว่า การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมผ่านชาดก สำหรับผู้พิการทางการได้ยิน ณ ศูนย์การศึกษาพิเศษของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีความพึงพอใจในภาพรวมที่ค่าเฉลี่ย 4.58 คิดเป็นร้อยละ 89.3

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้สื่อผสม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการงานวิจัยกระบวนการสร้างและพัฒนาสื่อนวัตกรรม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีประสิทธิภาพดังนี้

1. กระบวนการงานวิจัย คือ ได้ทราบถึงกระบวนการงานวิจัยจากโดยการศึกษาสภาพของปัญหาของผู้เรียน นำปัญหามาวิเคราะห์ ศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การพัฒนา นวัตกรรม

2. พัฒนานวัตกรรม คือ การได้รับความรู้ด้านการพัฒนานวัตกรรม ทำให้ผู้วิจัยได้สร้างพัฒนาชุดการเรียนรู้สื่อผสมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ สำหรับนักเรียนโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูลซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบาง

3. สิ่งที่เป็นประโยชน์ นวัตกรรมชุดการเรียนรู้สื่อผสม นั้นเป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์ กระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียน สร้างความเข้าใจและเข้าถึงเนื้อหาได้ดี ทำให้ผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้สื่อผสมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัด นครสวรรค์ ผลของชุดการเรียนรู้สื่อผสมประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดนโยบายให้คณะครูผู้สอนจัดการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อกระตุ้นความสนใจ ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าชุดการเรียนรู้สื่อผสมเรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการในการจัดการศึกษา เป็นนวัตกรรม ทางการศึกษาที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2562, 1 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 136 ตอนที่ 57 ก, หน้า 49-53.
- รัตนารณ์ มামীโย และกรวิภา สรรพกิจจานง. (2564). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการสอนโดยใช้ หนังสือสื่อผสม (E-Book) ชุดหนูบัวเบิกบานธรรม กับการสอน แบบปกติ. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 5(2), 346-354.

วรเดช มีแสงอรุณกุล และคณะ. (2564). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมผ่านชาดก สำหรับผู้พิการทางการได้ยิน ณ ศูนย์การศึกษาพิเศษของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. *วารสาร Journal of Modern Learning Development*, 6(2), 158-168.

สโรชา ภาระจำ และอรนุช ลิมตศิริ. (2564). การพัฒนาหนังสือสื่อผสม เรื่อง หลักเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเศรษฐบุทรบำเพ็ญผล. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 5(2), 289-302.

Ethics Promotion Based on Gharavāsa Dhamma of the Police Lance Corporal Students in the Provincial Police Training Center 3

Somchai Sangdaw¹ Phonsetthi Wutthipanyaisakun² and Benyapa Atcharoek³

Received: December 20, 2022

Revised: July 27, 2023

Accepted: August 07, 2023

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study opinions towards the ethics promotion of the police sergeant students in the Provincial Police Training Center Region 3; 2) to compare opinions towards the ethics promotion of the police sergeant students in the Provincial Police Training Center Region 3 classified by personal factors; and 3) to present guidelines for ethics promotion based on Gharavasa-dhamma of the police sergeant students in the Provincial Police Training Center Region 3. It was a mixed methods research. For quantitative research, questionnaires were distributed to the sample group by simple random sampling among 260 police officers, Class 12, the Provincial Police Training Center Region 3. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, T test, F test and one-way analysis of variance and in terms of qualitative research, in-depth interviews with 9 informants were conducted using content analysis techniques and context. The results of the research were as follows: 1) opinions towards the ethics promotion of the police sergeant students in the Provincial Police Training Center

¹ Training Center of Provincial Police Region 3

²⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya Nakhon, Ratchasima Campus

Corresponding author, e-mail: joybenyapajoy@gmail.com, Tel. 089-9453529

Region 3 towards promoting ethics, overall, were at the highest level ($\bar{X}$ = 4.59, S.D.=0.40). When classified by aspect, it was found that ethics to the people ($\bar{X}$ = 4.67, S.D.= 0.45), ethics to the law ($\bar{X}$ = 4.64, S.D.= 0.45) and ethics to oneself ($\bar{X}$ = 4.43, S.D.= 0.53), respectively; 2) the opinion comparison results towards the ethics promotion of the police sergeant students in the Provincial Police Training Center Region 3 were found that the police sergeant students with different age, status, educational level had no different opinions. Therefore the research hypothesis was rejected; and 3) to present guidelines for promoting ethics of the police sergeant students in the Provincial Police Training Center Region 3, namely Sacca (honesty): keeping the truth and honesty, Dama (firmness): training of restraint and control of anger, Khanti (tolerance): enduring hardships, being strong, diligence and Caga (sacrifice): having a sacrifice, giving up passions and personal interests.

Keywords: Ethics Promotion, Police Sergeant Students, Gharavasa-Dhamma,
Provincial Police Training Center Region 3

การส่งเสริมจริยธรรมตามหลักขรวาธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3

สมชาย แสงดาว¹ พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล² และเบญญาภา อัจฉฤกษ์³

Received: December 20, 2022

Revised: July 27, 2023

Accepted: August 07, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมตามหลักขรวาธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบง่ายกับนักเรียนนายสิบตำรวจรุ่นที่ 12 ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 จำนวน 260 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 รูปหรือคน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 นักเรียนนายสิบตำรวจมีความเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.59, S.D.=0.40) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านจริยธรรมต่อประชาชน ($\bar{X}$ =4.67, S.D.= 0.45) ด้านจริยธรรมต่อกฎหมาย ($\bar{X}$ =4.64, S.D.= 0.45) และด้านจริยธรรมต่อตนเอง ($\bar{X}$ =4.43, S.D.= 0.53) ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบความ

¹ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Corresponding author, e-mail: joybenyapajoy@gmail.com, Tel. 089-9453529

คิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 พบว่า นักเรียนนายสิบตำรวจที่มีอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึง ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และ 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมตามหลักทฤษฎีของ นักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 หลักสัจจะ (ความซื่อสัตย์) ด้วยการรักษาสัจจะ ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ หลักทมะ (ความหนักแน่น) ด้วยการฝึกฝนการข่มใจ รู้จักควบคุมจิตใจ สกัด กลั่นความโกรธ หลักขันติ (ความอดทน) อดทนต่อความยากลำบาก มีความเข้มแข็ง ขยันหมั่นเพียร หลักจาคะ (ความเสียสละ) มีความเสียสละ สละกิเลส และผลประโยชน์ส่วนตน

คำสำคัญ: การส่งเสริมจริยธรรม, นักเรียนนายสิบตำรวจ, หลักทฤษฎี, ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3

บทนำ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจในการรักษาความมั่นคงของ ประเทศชาติและราชบัลลังก์ การอำนวยความสะดวก การจัดการจราจร ดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ ซึ่งปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางอาญา รักษาความสงบเรียบร้อยความปลอดภัยของ ประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักร

กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1-9 และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน หรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้มีหน้าที่ผลิตนักเรียนนายสิบ ตำรวจ เสริมสร้างให้นักเรียนนายสิบตำรวจเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และขับเคลื่อนการทำงาน ภายใต้อำนาจหน้าที่เป็นธรรม และตรวจสอบได้ ปฏิบัติงานตามหน้าที่ให้ดำรงตนอยู่บนพื้นฐานความ ซื่อสัตย์สุจริต ถูกต้อง (เพลิน หนูเล็ก, 2563) หากตำรวจขาดซึ่งจริยธรรมแล้ว ย่อมเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย อาจเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดรอดพ้นจากการถูกลงโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง หรืออาจทำให้ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดต้องได้รับโทษ เป็นต้น (สุรศักดิ์ มีเสารือน, 2560)

ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 เป็นหน่วยฝึกอบรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่บริหารและพัฒนาการศึกษาตามระเบียบแบบแผนและหลักสูตร ตลอดจนปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร และระบบการเรียนการสอน ผลิตข้าราชการตำรวจขึ้นประจวบตามความต้องการ

ของตำรวจภูธรภาค (ราชกิจจานุเบกษา, 2552) ซึ่งแม้ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะได้พยายามกระทำทุกวิถีทางให้ข้าราชการตำรวจเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ในงานสาขาต่าง ๆ ที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานก็มีการควบคุมให้ยึดถือกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งและวินัยตำรวจอย่างเคร่งครัดในทุกระดับแล้วก็ตาม สำนักงานตำรวจก็ยังไม่อาจบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างสมบูรณ์ (สุรศักดิ์ มีเสารือน, 2560)

หากย้อนไปทบทวนพฤติกรรมของตำรวจตลอดช่วงที่ผ่านมา ทั้งในเรื่องการใช้อำนาจเลื่อน ข่มผู้ต้องหาเพื่อให้รับสารภาพทั้งที่เป็นผู้บริสุทธิ์ การยึดเยียดข้อหา จับแพะ ริดไถ รับสินบน จึงส่งผลให้ประชาชนหวาดผวา ไม่ไว้วางใจ และขาดความเชื่อมั่นต่อตำรวจในการรักษาความปลอดภัย และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน แม้ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะได้พยายามกระทำทุกวิถีทางให้ข้าราชการตำรวจเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในงานสาขาต่าง ๆ ที่รับผิดชอบให้ยึดถือกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งและวินัยตำรวจอย่างเคร่งครัดในทุกระดับแล้วก็ตาม สำนักงานตำรวจก็ยังไม่อาจบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างสมบูรณ์ และเสียงสะท้อนของสังคมดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานตำรวจจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของการส่งเสริมจริยธรรม ตำรวจมีหน้าที่รักษากฎหมายและใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม หากตำรวจขาดซึ่งจริยธรรมแล้ว ย่อมเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ตำรวจมีอิทธิพลต่อประชาชนและสังคมค่อนข้างสูง หากใช้อำนาจหน้าที่เกินขอบเขต อาจเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดรอดพ้นจากการถูกลงโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง หรืออาจทำให้ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดต้องได้รับโทษ เป็นต้น (สุรศักดิ์ มีเสารือน, 2560)

ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมตามหลักพราวาสธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 เพื่อจะได้นำหลักจริยธรรมตามหลักพราวาสธรรม ไปปรับใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อย การอำนวยความสะดวกตามอำนาจหน้าที่ ให้เกิดประโยชน์กับประชาชน สังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมตามหลักธรรมาธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ตามลักษณะ การศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือวิจัยที่ใช้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) หา ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไป ทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนนายสิบตำรวจรุ่นที่ 12 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีการของครอน บาค (Cronbach's Alpha Coefficient) วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ประชากร คือ เป็นนักเรียนนายสิบตำรวจรุ่นที่ 12 ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 3 จำนวน 260 คน จากจำนวนประชากร 740 คน (ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3, 2564) สถิติที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่าง คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับ ทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะ ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวม ข้อมูลด้วยตัวเองกับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนนายสิบตำรวจ รุ่นที่ 12 ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 3 จำนวน 260 คน และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่อง

คอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ด้านสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัย ใช้เครื่องมือสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง และเครื่องมือการบันทึกซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพและนำข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อค้นหาการส่งเสริมจริยธรรมตามหลักขรวาสธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัย 1) นักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป 2) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 3) ฝ่ายอำนวยการสถานฝึกอบรมที่สังกัดศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 จำนวน 2 คน 4) ฝ่ายปกครองและการฝึกที่สังกัดศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 จำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 9 รูปหรือคน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้จนครบทุกประเด็น ใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียง เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 พบว่า นักเรียนนายสิบตำรวจมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D.=0.40) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านจริยธรรมต่อประชาชน ($\bar{X} = 4.67$, S.D.= 0.45) ด้านจริยธรรมต่อกฎหมาย ($\bar{X} = 4.64$, S.D.= 0.45) และด้านจริยธรรมต่อตนเอง ($\bar{X} = 4.43$, S.D.= 0.53) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 พบว่า นักเรียนนายสิบตำรวจที่มีอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรมของนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมตามหลักฆราวาสธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 หลักสัจจะ (ความซื่อสัตย์) ด้วยการรักษาสัจจะ ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ มีความจริงใจ หลักทมะ (ความหนักแน่น) ด้วยการฝึกฝนการข่มใจ รู้จักควบคุมจิตใจ สกัดกลั่นความโกรธหลักขันติ (ความอดทน) อดทนต่อความยากลำบาก มีความเข้มแข็ง ขยันหมั่นเพียร หลักจาคะ (ความเสียสละ) มีความเสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบาย และผลประโยชน์ส่วนตน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 พบว่า นักเรียนนายสิบตำรวจมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะ นักเรียนนายสิบตำรวจนี้ได้รับการศึกษาอบรมด้านประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจในหลักสูตรแล้ว เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเป็นข้าราชการตำรวจที่ดี อีกทั้งเป็นผู้มีความรู้และวุฒิภาวะ สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพงษ์ วงศ์พิทักษ์กุล (2561) พบว่า 1) องค์กรประกอบทางจริยธรรมในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจประกอบด้วย (1) จริยธรรมด้านความเคารพ (2) จริยธรรมด้านการบริการ (3) จริยธรรมด้านความยุติธรรม (4) จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ (5) จริยธรรมด้านความ (6) จริยธรรมต่อกฎหมาย (7) จริยธรรมต่อสังคมและ (8) จริยธรรมการอุทิศตน เพื่อหน้าที่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรศักดิ์ มีเสาเรือน (2560) พบว่า ข้าราชการตำรวจ ดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมอย่างเคร่งครัดกับผู้กระทำความผิด ไม่เลือกปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ผู้ต้องหามีโอกาสได้นำพยานหลักฐานพิสูจน์ความบริสุทธิ์อย่างเต็มที่ มีความรู้และความเข้าใจในระเบียบ ธรรมเนียมการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมหวัง โอซารส และคณะ (2561) พบว่า สถานภาพการเสริมสร้างจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพให้แก่เรียนนายสิบตำรวจ โดยมีความสำนึกในความถูกต้อง ชอบธรรม มีจิตสาธารณะเสียสละเป็นตำรวจที่มีจริยธรรม มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ในการปฏิบัติงานด้วยหลักจริยธรรม และจรรยาบรรณของตำรวจ

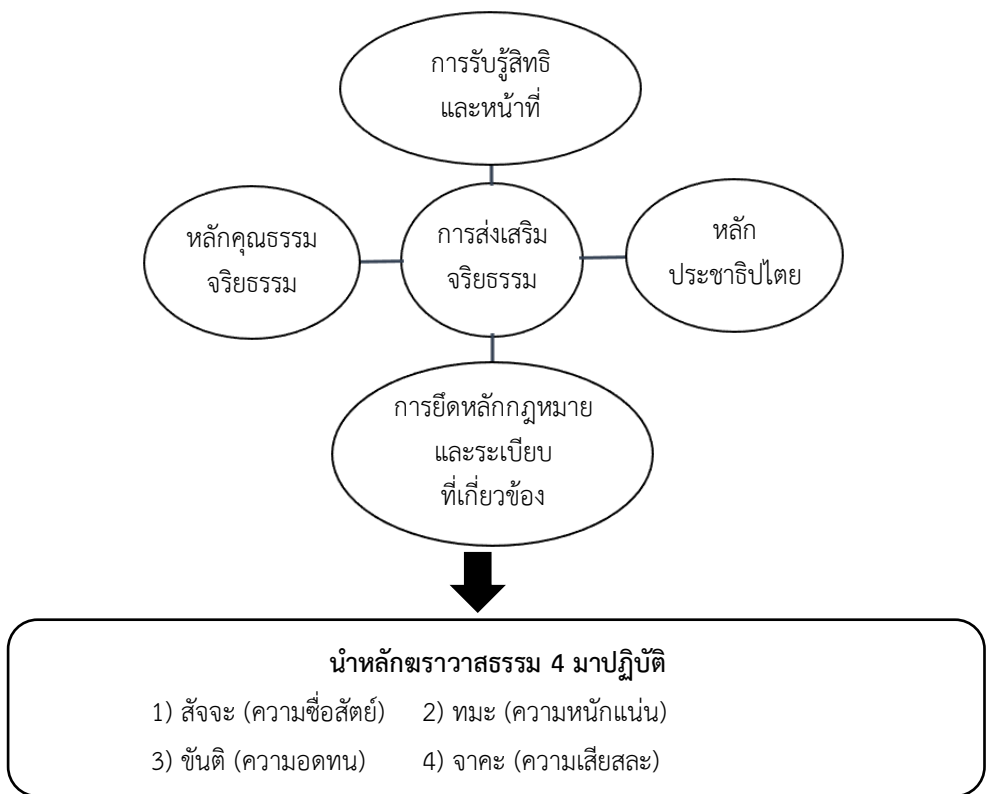
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 พบว่า นักเรียนนายสิบตำรวจที่มีอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรมของนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3

ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เพราะ นักเรียนนายสิบตำรวจ รู้จักใช้เหตุผลความถูกต้องว่าสิ่งไหนควรทำสิ่งไหนไม่ควรทำ มีการเข้าใจหลักคุณธรรมจริยธรรมที่จะก่อให้เกิดความสงบสุขของประชาชนโดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐศักดิ์ แสนสุข (2556) พบว่า ข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรมตามหลักฆราวาสธรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเรต้า จันทรเหลื่อง (2556) พบว่า การปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรม 4 ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมตามหลักฆราวาสธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 หลักสัจจะ (ความซื่อสัตย์) ด้วยการรักษาสัจจะ ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ มีความจริงใจ หลักหเมะ (ความหนักแน่น) ด้วยการฝึกฝนการข่มใจ รู้จักควบคุมจิตใจ สกัดกั้นความโกรธ หลักขันติ (ความอดทน) อดทนต่อความยากลำบาก มีความเข้มแข็ง ขยันหมั่นเพียร หลักจาคะ (ความเสียสละ) มีความเสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบาย และผลประโยชน์ส่วนตน ทั้งนี้เพราะ นักเรียนนายสิบตำรวจได้เรียนรู้ถึงสถานการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการประชาชน เรียนรู้ถึงหลักความต้องการของประชาชน และเข้าใจถึงการนำหลักพุทธธรรมว่าหากนำมาปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ย่อมทำให้ตนเองประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานและประชาชนในพื้นที่เกิดความพึงพอใจและสังคมโดยรวมมีความสุข

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมจริยธรรมตามหลักฆราวาสธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3” ได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ตามกรอบในแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่รับจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีนโยบายทางการศึกษา จัดทำหลักสูตรส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ในศูนย์ฝึกอบรมตำรวจในทุกภูมิภาค ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมจริยธรรมให้กับนักเรียนนายสิบตำรวจ ที่กำลังฝึกอบรมในศูนย์ฝึกอบรมตำรวจในทุกภูมิภาค ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรส่งเสริมให้ประชาชนสนับสนุนนักเรียนนายสิบตำรวจและข้าราชการตำรวจที่มีจริยธรรมมีคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่

2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีโครงการ แผนงาน กิจกรรม ที่ส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจทุกหน่วยได้ทำงานพัฒนาสังคม ชุมชนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างประชาชนกับตำรวจ

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการอย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552. (2552, กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 126 ตอนที่ 66 ก, หน้า 1-7.

จักรพงษ์ วงศ์พิทักษ์กุล. (2561). *กลยุทธ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย*. (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ณัฐศักดิ์ แสนสุข. (2556). *การปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตามหลักธรรมาภิบาล 4 :กรณีศึกษา กองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547. (2547, กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 121 ตอนที่ 18 ก, หน้า 1/14.

เพลิน หนูเล็ก. (2563). การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนนายสิบตำรวจ. *วารสารลวาศรีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 4(2), 77-89.

- เรดำ จันทรเหลื่อง. (2556). การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมหวัง โอหารส และคณะ. (2560). รูปแบบการเสริมสร้างจริยธรรม จรรยาบรรณของวิชาชีพตำรวจให้แก่แก่นักเรียนนายสิบตำรวจ. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 7(พิเศษ), 207-301.
- สุศักดิ์ มีเสาเรือน. (2560). จริยธรรมของข้าราชการตำรวจในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ตามโครงสร้างจริยธรรมตำรวจและวิธีการเสริมสร้างจริยธรรม. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

The Development of Public Political Participation in Local Administrator Elections of Sirirach Sub-district Municipality, Maetha District, Lampang Province

Jatupol Boonlert¹ and Sayan Innunjai²

Received: December 30, 2022

Revised: July 20, 2023

Accepted: August 08, 2023

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the level of political participation development; 2) to study the relationship between Aparihaniyadhamma and the development of political participation; and 3) to study the problems, obstacles, and suggestions for the development of the public political participation in local administrator elections of Sirirach Subdistrict Municipality, Mae Tha District, Lampang Province. It was a mixed methods research. A sample of 363 people was collected by distributing questionnaires. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation. In terms of qualitative research, in-depth interviews were taken from 9 key informants. Data were analyzed using descriptive content analysis techniques. The results of the research were as follows: 1) the level of development of public political participation in local administrator election of Sirirach Subdistrict Municipality, Mae Tha District, Lampang Province found that the overall level was at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.49, S.D. = 0.82); 2) the relationship between Aparihaniyadhamma and the development of public political

¹⁻² Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus

Corresponding author, e-mail: jatupoltn@gmail.com

participation in local administrator election of Sirirajh Subdistrict Municipality, Mae Tha District, Lampang Province found that there was a positive relationship with statistical significance at the level of 0.01. Therefore, the hypothesis was accepted; and 3) there were a relatively little public participation in campaigns and public relation or even quite a few group discussions about elections due to the situation of the of the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) spread and relatively little emphasis being placed on voting for elections for local administrator. In terms of recommendations, it was found that there should be public relations for elections through various channels, organizing election training on rules, regulations, orders, announcements, and explaining the importance of voting.

Keywords: Development, Participation, Election

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เทศบาลตำบลสิริราช อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

จตุพล บุญเลิศ¹ และสายัณห์ อินันใจ²

Received: December 30, 2022

Revised: July 20, 2023

Accepted: August 08, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เทศบาลตำบลสิริราช อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง วิจัยดำเนินการวิจัย การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 363 คน เก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม สถิติ ที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิจัยเชิง คุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาผลการวิจัย ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เทศบาลตำบลสิริราช อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.82) 2) ความสัมพันธ์ ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่น เทศบาลตำบลสิริราช อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน และ 3) ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ปรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย หรือแม้กระทั่งการจับกลุ่มสนทนาเกี่ยวกับการเลือกตั้งค่อนข้าง น้อย สืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และ

¹⁻² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

Corresponding author, e-mail: jatupoltn@gmail.com

ให้ความสำคัญของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นค่อนข้างน้อย ข้อเสนอแนะพบว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งผ่านช่องทางต่าง ๆ การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศต่าง ๆ และอธิบายถึงความสำคัญของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

คำสำคัญ: การพัฒนาการ, การมีส่วนร่วม, การเลือกตั้ง

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นฉบับที่ประกาศใช้ในปัจจุบันได้บัญญัติให้การเลือกตั้งเป็น “หน้าที่” ของประชาชนโดยตรงที่ทุกคนมีสิทธิเลือกตั้งในระดับ เป็นการทำหน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ถ้าบุคคลใดละเลย เพิกเฉย หรือไม่ใช้สิทธิของตนเองในการไปเลือกตั้งตามหน้าที่ของตนเองโดยไร้เหตุผลอันสมควรจะถูกตัดสิทธิหรือประโยชน์อื่น ๆ ที่พึงมีตามกฎหมาย (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมืองและเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองแท้จริง คือ การแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม โดยกิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกองค์กรทางการเมือง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ขณะเดียวกันยังได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยให้มากขึ้น โดยมีการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถูกบรรจุไว้ในมาตรา 247 ถึง 254 ในหมวด 14 นับว่าเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง มีความรับผิดชอบและเกิดการเรียนรู้การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อร่วมกันคิดร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

ในการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เทศบาลตำบลเป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีแนวโน้มจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพราะได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเอง เทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 1,530 หลังคา

เรือน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,626 คน แบ่งเป็น ชาย 2,366 คน และหญิง 2,264 คน (สำนักงานเทศบาลตำบลสิริราช, 2564) จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลท้องถิ่นและนายกเทศมนตรี ของเทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ในวันที่ 28 มีนาคม 2564 มีผู้มีสิทธิใช้สิทธิในการเลือกตั้งทั้งสิ้น 3,871 คน มีผู้มาใช้สิทธิ 2,819 คน การเลือกตั้งที่ผ่านมา เทศบาลตำบลสิริราช มีผู้มาใช้สิทธิคิดเป็นร้อยละ 72.82 (สำนักงานเทศบาลตำบลสิริราช, 2564) ซึ่งถือได้ว่ายังมีปัญหาในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนอยู่ โดยที่ทางเทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ได้จัดทำแผนการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ได้จัดตั้งงบประมาณสำหรับการดำเนินงานโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยสนับสนุนการจัดการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น เพื่อรณรงค์ประชาสัมพันธ์ได้ทราบถึงการเลือกตั้ง และเพื่อให้ประชาชนเข้าใจบทบาทและหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง แต่เหตุใดในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาเทศบาลท้องถิ่น เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2564 ถึงยังมีปัญหาอยู่

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น เทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ในวันที่ 28 มีนาคม 2564 ที่ผ่านมา จึงมีความสนใจทำวิจัย เรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง เพื่อนำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลและเป็นแนวทาง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีตัวแปรอิสระ ประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ และรายได้, อภิธานนิยาม ได้แก่ 1) การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ 2) การพร้อมเพรียงกันประชุมและพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม 3) การไม่บัญญัติหรือลบล้างข้อบัญญัติตามอำเภอใจ 4) การเคารพเชื้อพึงผู้นำ ปราชญ์ ผู้รู้ ผู้อาวุโส 5) การให้เกียรติและเคารพสิทธิสตรี 6) การรักษาวัฒนธรรมประเพณี 7) การอารักขาคุ่มครองโดยชอบธรรมแก่ผู้ทรงศีล ผู้ทรงธรรมบริสุทธิ์ และตัวแปรตาม ประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมทางการเมือง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง 2) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง 3) ด้านการไปใช้สิทธิและการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง 4) ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์

การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สามารถคำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งสองฉบับได้เท่ากับ 0.840

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งคำนวณได้มาจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลสิริราชอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง จำนวน 3,871 คน ได้ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 363 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด ตามลำดับความสำคัญ การวิเคราะห์เชิงสถิติอนุมาน เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน เนื่องจากระดับของตัวแปรที่ใช้เป็นระดับอันดับ และสามารถคำนวณได้ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตามค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอก
ระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หากค่าสัมประสิทธิ์
สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ $+1$ แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงแต่หากมีค่าเข้าใกล้
 0 แสดงถึงการความสัมพันธ์กันในระดับน้อยหรือไม่มีเลย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์และ
ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Software)
เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องแม่นยำ และบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่
กำหนดไว้

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้
ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน แบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม โดยผู้วิจัยกำหนดแบบสัมภาษณ์ แบ่ง
ออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ และ
ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้ง
ผู้บริหารท้องถิ่น เทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการนำ
ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ จำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียง
เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตาม
วัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบ
บริบท (Context)

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหาร
ท้องถิ่น เทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} =$
 3.49 , $S.D. = 0.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ว่า ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีระดับ
การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, $S.D. = 0.81$)
ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง มีระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพ
รวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, $S.D. = 0.83$) ด้านการไปใช้สิทธิและการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง มี
ระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$, $S.D. =$

0.80) และด้านการแสดงประชาคมติและประชาพิจารณ์ มีระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$, S.D.= 0.81)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .736^{**}$) ทำให้ทราบว่าพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักอปริหานิยธรรมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปางด้านที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด ได้แก่ ด้านการไปใช้สิทธิและการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .701^{**}$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการแสดงประชาคมติและประชาพิจารณ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .673^{**}$) ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .671^{**}$) และด้านที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .667^{**}$)

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ปัญหาอุปสรรค พบว่า ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ หรือแม้กระทั่งการจับกลุ่มสนทนาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง สืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ประชาชนยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับ คำสั่งประกาศต่าง ๆ ว่าด้วยการเลือกตั้ง และความสำคัญของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลสิริราช ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามการนับคะแนนเสียง และการประกาศผลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลสิริราช ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลสิริราช ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งผ่านช่องทางต่าง ๆ อาทิเช่น สื่อสังคมออนไลน์ ใบปลิว/แผ่นพับ เสียงตามสาย เป็นต้น ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศต่าง ๆ และอธิบายถึงความสำคัญของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้แก่ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับ

นโยบายระหว่างประชาชนกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ควรมีตัวแทนประชาชนในชุมชนเป็นคณะกรรมการเลือกตั้ง คณะกรรมการติดตามผล และตรวจสอบการเลือกตั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

เสนอเป็นความเรียงและให้เชื่อมโยงกับผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.81) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์ ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และด้านการไปใช้สิทธิและการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง เห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรมน จันรอง (2563) พบว่า ระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล้า อำเภอเมืองชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น พบว่า ภาครัฐควรให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นให้มากขึ้น และมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการ การตรวจสอบการใช้งบประมาณ และด้านอื่น ๆ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .736^{**}$) เมื่อการบูรณาการหลักการบริหารนิยธรรมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักการบริหารนิยธรรม ในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลสิริราช จึงยอมรับสมมติฐานสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปัญญา สุจิตโต (สิงาม) (2564) พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุดคือด้านการ

รู้จักสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 รองลงมาคือ ด้านความเป็นพลเมือง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 และที่น้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 ตามลำดับ รวมถึงไพฑูรย์ ปริญญารัตนกุล (2563) พบว่า รูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษของเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ตามหลักการบริหารนิยธรรม โดยการให้ประชาชนเข้าร่วมรับฟังผลกระทบที่เกิดจากการเป็นเมือง การให้ร่วมรับรู้กติกา เพื่อสร้างสามัคคี ทำให้คนที่หลากหลายชาติพันธุ์อยู่กันอย่างสันติสุข มีส่วนร่วมกิจกรรมการพัฒนาเมืองและปฏิบัติตามหลักการอยู่ร่วมกัน การยอมรับในความเสมอภาค การเคารพกฎของหน่วยงานท้องถิ่นการร่วมอนุรักษ์ประเพณีของเมืองที่มีความหลากหลายวัฒนธรรมและให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน

3. ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลสิริราช อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ปัญหาอุปสรรค พบว่า ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ หรือแม้กระทั่งการจับกลุ่มสนทนาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง สืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ประชาชนยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศต่าง ๆ ว่าด้วยการเลือกตั้ง และความสำคัญของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลสิริราช ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามการนับคะแนนเสียง และการประกาศผลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลสิริราช ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลสิริราช สอดคล้องกับงานวิจัยของพระชาญชัย ดิษฐวิโส (2563) พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การเลือกตั้งเป็นเรื่องไกลตัว ขาดความเข้าใจในหลักการบริหารนิยธรรม การเข้าร่วมมีบทบาทในชุมชนเป็นไปได้ลำบาก การติดต่อกับราชการมีปัญหาเรื่องความล่าช้า การนำเสนอข่าวไม่มีการประยุกต์หลักธรรมที่เหมาะสม จึงต้องให้ความรู้ถึงความสำคัญของการเลือกตั้งว่าเป็นสิทธิของประชาชนทุกคน ปรับปรุงภาพลักษณ์การเข้าร่วมมีบทบาทในชุมชนให้เป็นเรื่องง่าย พัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานปรับเปลี่ยนให้ครอบคลุมมีความรวดเร็ว ประยุกต์หลักธรรมที่เหมาะสมมาประกอบเพื่อสร้างสังคมที่คนคุ้นชินกับการวิพากษ์วิจารณ์ ความเห็นต่าง โดยไม่ใช้อารมณ์แต่ใช้เหตุผลความรู้ให้มากขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดข้อเสนอแนะ พบว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งผ่านช่องทางต่าง ๆ อาทิเช่น สื่อสังคมออนไลน์ ใบปลิว/แผ่นพับ เสียงตามสาย เป็นต้น ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

เกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศต่าง ๆ และอธิบายถึงความสำคัญของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้แก่ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายระหว่างประชาชนกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ควรมีตัวแทนประชาชนในชุมชนเป็นคณะกรรมการเลือกตั้ง คณะกรรมการติดตามผล และตรวจสอบการเลือกตั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเรวัต อุดคําโร (2564) พบว่า 1) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.30$) 2) ผลการเปรียบเทียบ พบว่าประชาชนที่มีเพศ การศึกษา อาชีพ ต่างกัน มีปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง แตกต่าง กัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3) ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ควรณรงค์และประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจกับประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งล่วงหน้า การตรวจสอบบัญชีรายชื่อก่อนการเลือกตั้ง ตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองให้ประชาชนได้มีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ มีสิทธิและมีเสียงในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. P = Participations การมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนในการแสดงออกในกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง
2. K = Knowledge ความรู้ การส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย
3. T = Technology เทคโนโลยี การส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น
4. E = Equal ความเท่าเทียม ส่งเสริมให้คนที่มีความรู้ความสามารถเข้าบริหารจัดการพัฒนาบ้านเมือง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลควรมีการพัฒนาให้ประชาชนมีความรู้ในเรื่องการเป็นพลเมืองที่ดี การปฏิบัติตามกฎกติกาการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
2. เทศบาลควรมีนโยบายให้ประชาชนมีความกล้าแสดงออก เคารพสิทธิหน้าที่ของผู้อื่น ยอมรับความเห็นต่าง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง
3. เทศบาลควรพัฒนาการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ในเรื่องหน้าที่ของพลเมือง การเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคม การปฏิบัติตามกฎกติกาการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ให้แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างมีอิสระเสรี
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำเทคโนโลยีช่องทางการสื่อสารออนไลน์ต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชน ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง และสิทธิการใช้สิทธิเลือกตั้ง

เอกสารอ้างอิง

- พระชาญชัย ตีสสวัสดิ์. (2563). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระปัญญา สุจิตโต (สิงาม). (2564). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาเรวัต อคฺคาทโร. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย
: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ ปริญาธรรมกุล. (2563). การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษของเทศบาลนครแม่สอด
จังหวัดตาก. (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม
134 ตอนที่ 40ก, หน้า 1-90.
- วัชรมน จันรอง. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหาร
ส่วนตำบลบ้านเล้า อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร
มหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเทศบาลตำบลสิริราช. (2564). จำนวนครัวเรือนและราษฎร. เข้าถึงได้จาก
<https://sirirach.go.th/จำนวนครัวเรือนและราษฎร/>
- สำนักงานเทศบาลตำบลสิริราช. (2564). รายงานจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล
ท้องถิ่นและนายกเทศมนตรีตำบลสิริราช. เข้าถึงได้จาก [https://sirirach.go.th/](https://sirirach.go.th/รายงานจำนวนผู้มาใช้สิทธิ/)
รายงานจำนวนผู้มาใช้สิทธิ/

บวรพัฒน์

The Development of Learning Packages by using Flipped Classroom on Sovereignty Matter of Grade 10 Students at Taphanhin School Taphanhin District Phichit Province

Chaiyo Aonsakul¹ Alai Chantarapanich² and Pharadon Kaewbuddee³

Received: January 05, 2023

Revised: August 03, 2023

Accepted: August 12, 2023

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the effectiveness of the Flipped Classroom learning package on sovereignty of Matthayomsuksa 4 students of Taphan Hin School according to the 80/80 criterion; 2) to compare the learning achievements before and after learning with the Flipped Classroom learning package; 3) to study the students' satisfaction towards learning with the Flipped Classroom learning package. It was a quasi-experimental research. The sample group used in this research was 30 students in Matthayomsuksa 4, Semester 1, academic year 2022 of Taphan Hin School, which was drawn by simple random sampling using the classroom as a random unit. The tools used in this research were the Flipped Classroom learning package on sovereignty, a pre-and post-learning achievement test of 30 items and a questionnaire on student satisfaction towards learning with the Flipped Classroom learning package on sovereignty of Matthayomsuksa 4 students of Taphan Hin School. It was an estimation scale of 10 items. For data

¹ Taphanhin School

²⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: chaiyochang0212@gmail.com

analysis, the researcher analyzed statistical data by finding the effectiveness of the Flipped Classroom learning package by using percentages, comparing the pre-learning and post-learning achievements with the Flipped Classroom Learning Package by using the test Paired-Sample t-test and finding student satisfaction with using the Flipped Classroom learning package by means and standard deviation. The results of the research were as follows: 1) the result of the development of a learning package according to the Flipped Classroom on Sovereignty of Matthayomsuksa 4 students of Taphan Hin School found that the overall efficiency (E_1/E_2) was 86.45/83.3; 2) the results of the comparative test of learning achievement with the Flipped Classroom learning package revealed that the learning achievement of students after learning was higher than before learning at the statistical significance level of .05; 3) the results of the satisfaction study using the Flipped Classroom learning package found that the overall satisfaction of the students was at the highest level.

Keywords: Flipped Classroom Learning Package Development, Efficiency, Achievement, Satisfaction

การพัฒนาชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ไชโย อ่อนสกุล¹ อาลัย จันทรพาณิชย์² และภารัตร์ แก้วบุตรดี³

Received: January 05, 2023

Revised: August 03, 2023

Accepted: August 12, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนตะพานหิน จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้านเรื่องอานาจอธิปไตย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 10 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วยการหาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้ร้อยละ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้การทดสอบ Paired-Sample t-test และการหาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดการ

¹ โรงเรียนตะพานหิน

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: chaiyochang0212@gmail.com

เรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อำนาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน พบว่า มีประสิทธิภาพโดยรวม (E_1/E_2) เท่ากับ 86.45/83.3 2) ผลการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจในการใช้ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาชุดการเรียนรู้ Flipped Classroom, ประสิทธิภาพ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

บทนำ

ในปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลต่อการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น การที่จะพัฒนาประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงได้นั้นจำเป็นต้องพัฒนาคน ซึ่งปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนคือ การศึกษา เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนในชาติทุกคนให้มีความรู้และมีความเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้การจัดการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคน เนื่องจากการศึกษาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์เกิดความงอกงามในทุกทาง ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ จนสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นบนโลกได้ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียนเพื่อให้ใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core Subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ , 2554)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา การศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็น 1 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้แกนกลางที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงยุคสมัยกาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมประกอบด้วย สาระ ศาสนา ศิลธรรมและจริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตสาระ เศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์

สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต เป็นสาระที่ 2 ของรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน การจัดการเรียนรู้ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนเข้าใจ ในเรื่องระบบการเมือง การปกครองในสังคมปัจจุบัน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของรายวิชาเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะ ตามทักษะในศตวรรษที่ 21 คือ 3R และ 8C แต่ในการจัดการ

เรียนรู้ดังกล่าว นักเรียนยังไม่บรรลุตามจุดประสงค์ เพราะยังมีหน่วยการเรียนรู้บางเรื่องที่นักเรียนไม่สนใจเรียนรู้ มีเจตคติที่ไม่ดีต่อรายวิชาหน้าที่พลเมือง และนักเรียนบางส่วนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ผู้สอนจึงได้หาสาเหตุของปัญหาโดยสัมภาษณ์ตัวแทนผู้เรียน จำนวน 10 คน ที่ผ่านการเรียนรู้ในกลุ่มสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง มาพูดคุยและให้ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ดังกล่าว นำมาสรุปและกำหนดหน่วยที่เป็นปัญหาที่ผู้เรียนต้องการพัฒนาการเรียนรู้มากที่สุด ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อำนาจอธิปไตย เพราะเรื่องอำนาจอธิปไตย เป็นเรื่องที่มีเนื้อหาค่อนข้างมาก ทำให้สับสนและไม่เข้าใจในเนื้อหาทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้และเข้าใจว่า เรื่องอำนาจอธิปไตย เป็นเรื่องที่ไกลตัวส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

จากหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาได้ค้นหาเทคนิค วิธีการและเทคโนโลยีที่เหมาะสม พร้อมทั้งได้สอบถามและสัมภาษณ์นักเรียนตลอดจนผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ถึงรูปแบบวิธีการ เทคโนโลยีและได้ทำการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าเทคนิคการสอนที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้คือ การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาสาระจากที่บ้านผ่านระบบอินเทอร์เน็ต วิดีโอ วิดีทัศน์หรือระบบออนไลน์อื่น ๆ ที่ผู้สอนได้ค้นหาและจัดทำไว้ให้แก่ผู้เรียนก่อนเข้าชั้นเรียน โดยผู้สอนมีหน้าที่ช่วยแนะนำ (Coaching) ตอบข้อซักถาม ผ่านการทำกิจกรรมในชั้นเรียน และเป็นวิธีการการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนยุคปัจจุบันที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ มีความยืดหยุ่นช่วยเหลือนักเรียนที่มีภาระงานมาก ช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กที่เรียนไม่เก่ง มีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนมากขึ้น เป็นการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียน เรียนรู้ได้ดีขึ้นและช่วยแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าเทคนิคห้องเรียนกลับด้าน เป็นแนวคิดที่จะสามารถแก้ไขและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้ จึงนำเทคนิคห้องเรียนกลับด้าน มาพัฒนาเป็นชุดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เพราะชุดการเรียนรู้ คือชุดของสื่อประสมที่มีการนำสื่อและกิจกรรมหลาย ๆ อย่างมาประกอบกับการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยมีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน มีความสมบูรณ์ในตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูมีการเตรียมความพร้อมก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้

จากที่มาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาผลการเรียนของนักเรียน โดยการทำการวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อพัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเพื่อใช้เป็นพื้นฐานการศึกษาในระดับที่สูงต่อไป และเป็นแนวทางการพัฒนาชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design (อมรรัตน์ ทองคำ, 2564) เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง อานาจอธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

สมมติฐานการวิจัย

- 1) ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน

3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่องอำนาจอิทธิพล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน อยู่ในระดับมากขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

1) ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้านเรื่องอำนาจอิทธิพล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง อำนาจอิทธิพล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 ข้อ

3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อำนาจอิทธิพล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 10 ข้อ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนตะพานหิน ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพาน จังหวัดพิจิตร จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน รวม 60 คน

2) กลุ่มตัวอย่างคือห้อง ม.4/2 จำนวน 30 ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

1) ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อำนาจอิทธิพล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ชุด จากนั้นนำชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหาสาระและนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง แล้วนำชุดการเรียนรู้ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน จำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดลองมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพได้ E1/E2 เท่ากับ 86.45/83.93

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหาสาระ และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน จำนวน 30 คน แล้วนำคะแนนทดสอบวัด

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้วิธี Brennan ได้ค่าความยาก (P) เท่ากับ 0.30-0.70 และค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.37-0.55 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธี (KR-20) ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน-20 มีค่าเท่ากับ 0.89 คัดเลือกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไว้จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อำนาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert) แบบ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและนำไปทดลองกับนักเรียนโรงเรียนลาดยาววิทยาคม จำนวน 30 คน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.8042 จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

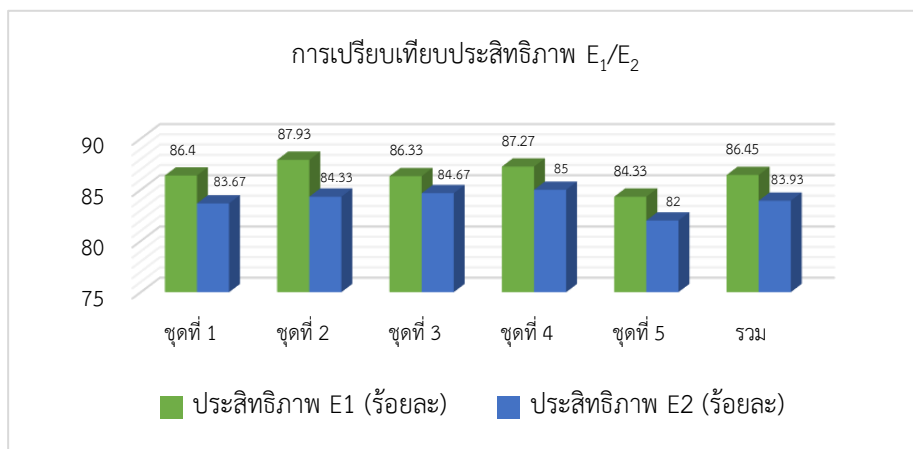
1) การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อำนาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80 ใช้สูตรคำนวณหาประสิทธิภาพ E_1/E_2

2) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อำนาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3) การหาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วย ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อำนาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อำนาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีประสิทธิภาพโดยรวม (E_1/E_2) เท่ากับ 86.45/83.93 ดังแผนภาพที่ 4.1

ภาพที่ 1 กราฟแสดงการเปรียบเทียบประสิทธิภาพ E_1/E_2 ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อำนาจอธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อำนาจอธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้านทั้งหมดมีประสิทธิภาพของกระบวนการเท่ากับ

ชุดที่ 1 ($E_1 = 86.40$)

ชุดที่ 2 ($E_1 = 87.93$)

ชุดที่ 3 ($E_1 = 86.33$)

ชุดที่ 4 ($E_1 = 87.27$)

ชุดที่ 5 ($E_1 = 84.33$)

รวมทั้ง 5 ชุด ($E_1 = 86.45$) และมีประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ ($E_1/E_2 = 86.45/83.93$) สูงกว่าเกณฑ์ 80/80

2. ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อำนาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อำนาจอธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	คะแนนเต็ม	Σx	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	30	541	18.03	0.17	29	75.4	0.0000
หลังเรียน	30	30	835	27.83				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนตะพานหิน พบว่า ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 18.03 ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนเท่ากับ 27.83 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .08

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจในการใช้ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน ต่อการใช้ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย

ความพึงพอใจ	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
1. รูปแบบชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย น่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้	4.80	0.41	มากที่สุด	1
2. ขั้นตอนการใช้ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย มีความชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติ	4.77	0.43	มากที่สุด	4
3. การออกแบบเนื้อหาของชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย น่าสนใจ เหมาะสมการเรียนรู้	3.73	0.45	มากที่สุด	4
4. สีและขนาดตัวอักษรของชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย อ่านง่าย ชัดเจนเหมาะสม	4.63	0.49	มากที่สุด	8

ความพึงพอใจ	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความพึง พอใจ	ลำดับ ที่
5. ภาพกราฟฟิกและวีดิทัศน์ประกอบเนื้อหาชุดการเรียนรู้ รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย เหมาะสม	4.80	0.41	มากที่สุด	2
6. กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียน กลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ออกแบบได้เหมาะสม กับนักเรียน	4.63	0.49	มากที่สุด	9
7. ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจ อธิปไตย ใช้งานง่าย สะดวก สามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา	4.70	0.47	มากที่สุด	6
8. ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจ อธิปไตย มีความทันสมัย แปลกใหม่ แตกต่างจากการ เรียนปกติ	4.70	0.47	มากที่สุด	7
9. ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจ อธิปไตย มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน	4.80	0.41	มากที่สุด	3
10. ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจ อธิปไตย ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียน	4.63	0.49	มากที่สุด	10
รวม	4.72	0.16	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D = 0.16) ซึ่งข้อที่นักเรียนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ ข้อ 1 รูปแบบชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย น่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ข้อ 5 ภาพกราฟฟิกและวีดิทัศน์ประกอบเนื้อหาชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย เหมาะสม และข้อ 9 ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน โดยทั้ง 3 ข้อ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน ($\bar{X} = 4.80$, S.D = 0.41) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 4 สีและ

ขนาดตัวอักษรชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย อ่านง่าย ชัดเจนเหมาะสม ข้อ 6 กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ออกแบบได้เหมาะสมกับนักเรียน และข้อ 10 ชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ส่งเสริมคุณธรรม จริยกรรรมให้แก่ผู้เรียน โดยทั้ง 3 ข้อ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน ($\bar{X} = 4.63$, $S.D = 0.49$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ (E_1) 86.45/ (E_2) 83.93 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดการเรียนรู้ ศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้และอื่น ๆ เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน การเตรียมเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้อย่างเป็นระบบ การออกแบบชุดการเรียนรู้ร่วมกับนักวิจัย การออกแบบชุดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และทำให้ชุดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านเป็นเรื่องสนุก ใช้งานง่าย เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และผ่านการควบคุมคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพนมพร คำคุณ (2556) ซึ่งได้สรุปความหมายของชุดการเรียนรู้ เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองตามความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยครูเป็นผู้วางแผนกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์การเรียนรู้สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้และในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูมีหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาเท่านั้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศักดิ์ดา สิริเมธี (หารเทศ) และคณะ (2563) พบว่า 1) การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านพบว่า นักเรียนสามารถทำคะแนนระหว่างเรียนจากการใช้ชุดกิจกรรม รวมกัน คิดเป็นร้อยละ 83.3และนักเรียนสามารถทำคะแนน หลังเรียน หลังจากผ่านการจัดการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 85 (E_1/E_2) 83.3/85 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน พบว่า กระบวนการ

พัฒนาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน มีข้อดี คือ เป็นการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ เข้าถึงกับวัยของผู้เรียนและมีความทันสมัยแบบมีส่วนร่วม

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ด้วยชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน สามารถช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และยังส่งเสริมความร่วมมือในการเรียนรู้ด้วยตนเองระหว่างนักเรียน ช่วยให้โอกาสนักเรียนได้แก่ตัวในการเรียนรู้ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ เพราะคุณครูได้สื่อวีดิทัศน์และหนังสือเรียนออนไลน์ให้นักเรียนศึกษาด้วยเองตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน หากไม่เข้าใจก็สามารถย้อนหลังกลับไปดูบางตอนใหม่ นักเรียนจึงสามารถศึกษาเนื้อหาสาระจนเข้าใจ หากยังไม่เข้าใจก็ยังมีบทเรียนให้ฝึกปฏิบัติในช่วงเรียน โดยได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนและครูสอดคล้องกับผลการวิจัยของกาญจนา จันทรช่วง (2560) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน สูงกว่าหลังการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P < .05$)

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.80) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชุดการเรียนรู้นี้ได้รวบรวมข้อมูล รูปภาพ วีดิโอและเป็นชุดการเรียนรู้แบบใหม่ที่ทันสมัย ทำให้เกิดการอยากทดลองของนักเรียน อีกทั้งยังเป็นกระบวนการฝึกใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน สามารถสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมในระหว่างที่ใช้ชุดการเรียนรู้ ได้ตลอดเวลา และปลูกฝังนิสัยในการทำงานเป็นกลุ่มอีกด้วย ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจอย่างมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อานาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด สอดคล้องกับการวิจัยของธัญลักษณ์ ละอองแก้ว (2561) พบว่า ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย ทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างและพัฒนาสื่อนวัตกรรม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยหลักการ ADDIE Model ดังแผนภาพ ADDIE Model

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

1) Analysis (การวิเคราะห์) คือการกำหนดเป้าหมาย (Target/Goal) ซึ่งได้มาจากปัญหาที่ต้องการพัฒนา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง อำนาจอธิปไตย โดยกระบวนการ Empathy โดยการศึกษาและทำความเข้าใจปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย ทำการสัมภาษณ์นักเรียน ทำการวิเคราะห์สภาพปัญหา เพื่อศึกษาหาวัตกรรมที่เหมาะสมกับหน่วยที่เป็นปัญหาและกลุ่มเป้าหมาย

2) Design (การออกแบบ) ออกแบบนวัตกรรมชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน Flipped Classroom โดยการออกแบบสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ

3) Development (การพัฒนา) สร้างชั้นเรียนทดลองเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยการนำชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดและเสนอแนะให้ดีขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนตะพานหิน(ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) โดยทำการทดลองตามขั้นตอน การทดลอง 1:1 การทดลอง 1:10 และการทดลอง 1:100 แล้วนำผลการทดลองมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2

4) Implement (การดำเนินการ) ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการที่ออกแบบไว้กับนักเรียน โดยการนำชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อำนาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร จำนวน 30 คน

5) Evaluation (การประเมินผล) สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และอภิปรายผลข้อมูลการวิจัยพร้อมข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้เรียนรู้กระบวนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ตั้งแต่การเข้าใจปัญหาการวิจัย การแก้ปัญหา การพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือวิจัย รวมถึงการใช้สถิติในการวิจัยพัฒนานักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลตีความผลการวิจัยและเขียนรายงานการวิจัยและบทความ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในการวิจัยและการพัฒนานักเรียนกับคณาจารย์กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จากผลการศึกษาของโรงเรียนตะพานหิน ผู้วิจัยได้เรียนรู้บริบทของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ต้องแก้ไข ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างแท้จริง อีกทั้งได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ในด้านความรู้ทางทฤษฎีและระเบียบวิธีวิจัย แนวทางการออกแบบการวิจัยนำไปสู่นวัตกรรมการเรียนรู้สมัยใหม่ที่เหมาะกับนักเรียนยุคใหม่ซึ่งช่วยเพิ่มผลการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิชาหน้าที่พลเมือง ถือกำเนิดขึ้นในชุดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง อำนาจอธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูสามารถใช้ชุดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง เพราะนักเรียนมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดต่อชุดนวัตกรรมนี้ ในด้านรูปแบบนวัตกรรมน่าสนใจ และกระตุ้นการเรียนรู้

2. เนื่องจากชุดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ในด้านภาพกราฟฟิกและวีดิทัศน์ประกอบเนื้อหา มีผลต่อความพึงพอใจในระดับมากที่สุดของนักเรียน ครูควรจัดหาสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนอย่างเพียงพอในการจัดการเรียนรู้และให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3. เนื่องจากการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน ครูควรเน้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เพิ่มทักษะการเรียนรู้สูงสุดด้วยการส่งเสริมความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียน

4. การพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ในครั้งต่อไปควรปรับสีและขนาดตัวอักษรให้อ่านง่าย ชัดเจน และเหมาะสมกับนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช*

2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กาญจนา จันทร์ช่วง. (2560). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและการพัฒนาหลักสูตร). คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- ธัญลักษณ์ ละอองแก้ว. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภูมิศาสตร์และความสามารถในการคิดเชิงระบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พนมพร คำคุณ. (2556). การพัฒนาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ เรื่องการดำรงชีวิตของพืช เพื่อพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้รูปแบบการสอนแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- พระมหาศักดิ์ดา สิริเมธี (ทหารเทศ) และคณะ. (2563). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(9), 36-47.
- อมรรัตน์ ทองคำ. (2564). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) เรื่องราวมาตรฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างสถาบัน ครั้งที่8 “วิทยาศาสตร์ วิจัย นวัตกรรม น้อมนำศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาประเทศ (น. 831-837). ปทุมธานี : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

The Development of STAD Learning Packages in the Sufficiency and Economic Development of Thai Used for Grade 11 Students at Taphanhin School Taphanhin District Phichit Province

Achirawit Anonchaikhun¹ Alai Chantarapanich² and Pharadon Kaewbutdee³

Received: December 31, 2022

Revised: August 04, 2023

Accepted: August 12, 2023

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the effectiveness of the learning packages by STAD technique on Thai monetary and fiscal policy and economic development of Matthayomsuksa 5 students of Taphan Hin School according to 80/80 criteria; 2) to compare learning achievements before and after learning by using the learning packages by STAD technique; and 3) to study the satisfaction of students towards learning with the learning packages by STAD technique. It was an experimental research. The sample group used in this research was 30 Matthayomsuksa 5 students, Semester 1, academic year 2022 of Taphan Hin School obtained by simple random sampling using the classroom as a random unit. The tools used in this research were: 5 sets of the learning packages by STAD technique, 30 items of pre- and post-learning achievement tests, and student satisfaction questionnaires towards learning with the learning packages by STAD technique on monetary and fiscal policy and economic development of Thailand. It

¹ Taphanhin School

²⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: achirawit25391996@gmail.com

was an estimation scale of 10 items. For data analysis, the researcher analyzed statistical data by determining the effectiveness of the learning packages by STAD technique by using percentages, comparing the pre-learning and post-learning achievements with the learning packages by STAD technique by using Paired-Sample t-test and determination of students' satisfaction with the use of the learning packages by STAD technique by means and standard deviation. The results of the research were as follows: 1) the results of the development of the learning packages by STAD technique on Thai monetary and fiscal policy and economic development of Matthayomsuksa 5 students found that the overall efficiency (E_1/E_2) was 92.47/90.73; 2) achievement comparison test Results with the learning packages by STAD Technique found that the students' learning achievement after learning was higher than before learning at the statistical significance level of .05; and 3) the results of the study of satisfaction in using the learning packages by STAD Technique found that the overall satisfaction of the students was at the highest level.

Keywords: Development of STAD Learning Package, Efficiency, Achievement, Satisfaction

การพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

อชิรวิทย์ อานนท์ชัยคุณ¹ อาลัย จันทรพาณิชย์² และภารัตร์ แก้วบุตรดี³

Received: December 31, 2022

Revised: August 04, 2023

Accepted: August 12, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เป็นการศึกษาเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนตะพานหิน จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD จำนวน 5 ชุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 10 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วยการหาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD โดยใช้ร้อยละ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุด

¹ โรงเรียนตะพานหิน

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: achirawit25391996@gmail.com

การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ STAD โดยใช้การทดสอบ Paired-Sample t-test และการหาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มี ประสิทธิภาพโดยรวม (E_1/E_2) เท่ากับ 92.47/90.73 2) ผลการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจในการใช้ชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาชุดการเรียนรู้ STAD, ประสิทธิภาพ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

บทนำ

การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาสมัยใหม่ การจัดการเรียนรู้ต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ทันกับยุคสมัยและปรับให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นหลักและเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 กระทรวงศึกษาธิการมุ่งปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพคนไทยทุกช่วงวัยให้จัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทโดยจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 การจัดการเรียนรู้นั้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในปัจจุบันบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด เนื่องด้วยสาระเศรษฐศาสตร์ เป็นองค์ความรู้มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน กล่าวคือ การบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการนำหลัก

เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต รวมทั้ง พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและคิดอย่างมีเหตุผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งจากการรายงานผลการเรียนปีการศึกษา 2564 มีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 12.83 (กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, 2564) ผู้วิจัยจึงได้หาสาเหตุของปัญหา ด้วยกระบวนการ EMPATHIZE กับนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้ในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ ให้ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้ของตนในหน่วยการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องการพัฒนามากที่สุด พบว่าผลการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องนโยบายการเงินและการคลังและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ อันเนื่องมาจากสาเหตุและปัจจัยหลายประการ ได้แก่ เนื้อหา ครูผู้สอน นักเรียน สภาพแวดล้อม ตลอดจนเทคนิคและวิธีการสอนของครู ที่ยังไม่เหมาะสมกับผู้เรียน และในส่วนของเนื้อหาที่มีลักษณะซับซ้อน มีการนำคำศัพท์ทางเศรษฐศาสตร์ เข้ามาใช้ในเนื้อหาของการเรียน ทำให้จดจำได้ยากและไม่เข้าใจ จึงถือว่าการจัดการเรียนรู้อย่างไม่บรรลุตามเป้าหมาย

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ได้ศึกษาหาวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยค้นคว้าข้อมูลจากงานวิจัย ตำรา และแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนเทคนิค วิธีการ และนวัตกรรมการเรียนรู้ที่จะนำมาออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน พบว่าการใช้ชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือกับเทคนิค STAD ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเหมาะสมกับผู้เรียนในสถานการณ์ปัจจุบันมากที่สุด (เชษฐา กลิ่นเทศ, 2560) สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามศักยภาพของผู้เรียนตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งในงานวิจัยของไศรยา พิงญาติ กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้จะอำนวยความสะดวกและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยในการใช้ชุดการเรียนรู้จะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ 4-6 คน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนและเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นผู้แนะนำ โดยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน รู้จักทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม สามารถสื่อสารกัน มีการถกเถียงปัญหาปรึกษาหารือกัน สามารถแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนคำถามและคำตอบ ซึ่งผู้สอนจะจัดกิจกรรม

กลุ่มการเรียนรู้ให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกัน คือ เก่ง กลาง อ่อน ร่วมทำงานและร่วมกันเรียน ในลักษณะของกลุ่มเล็ก ผู้เรียนจะสามารถทำงานเดี่ยวและงานกลุ่มได้ในขณะเดียวกันกล่าวคือ ผลสำเร็จของกลุ่มคือผลสำเร็จของงาน

จากที่มา ความสำคัญ ความจำเป็นและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการ วิจัยการพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ STAD เรื่องนโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนา เศรษฐกิจของไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน อำเภอดงพิกุล จังหวัด พิจิตรเพื่อที่จะพัฒนาการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน อำเภอดงพิกุล จังหวัดพิจิตร ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน อำเภอดงพิกุล จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน อำเภอดงพิกุล จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ที่มีแบบแผนการทดลองแบบ (One Group Pre-test Post-test Design) (ธัญมาศ นางาม, 2561) เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับความพึงพอใจ ในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องนโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน อำเภอดงพิกุล จังหวัดพิจิตร

ประชากรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้องเรียน ได้แก่ ชั้น ม.5/2 และชั้น ม.5/3 รวมจำนวน 60 คน

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

1) ชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือกับเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ชุด จากนั้นนำชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหาสาระและนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง แล้วนำชุดการเรียนรู้ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน จำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดลองมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพได้ E_1/E_2 เท่ากับ 90.39/90.13

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหาสาระ และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน จำนวน 30 คน แล้วนำคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้วิธี Brennan ได้ค่าความยาก (P) เท่ากับ 0.43-0.73 และค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.36-0.55 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธี (KR-20) ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน-20 มีค่าเท่ากับ 0.88 คัดเลือกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไว้จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3) นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องโดยเลือกข้อแบบสอบถามพึงพอใจที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงของเนื้อหา มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไปและจากการหาประสิทธิภาพได้ค่า IOC อยู่ระหว่างที่ 0.80 - 1.00 และนำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียน ชั้น ม.5/2 โรงเรียนตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน ที่ผ่านการเรียนด้วย ชุดการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย สารการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม มาวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวน

แบบสอบถามรายข้ออยู่ระหว่าง 0.24-0.26 และค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha) มีค่า เท่ากับ 0.80 จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือกับเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80 ใช้สูตรคำนวณหาประสิทธิภาพ E_1/E_2

2) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือกับเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3) การหาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือกับเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีประสิทธิภาพโดยรวม (E_1/E_2) เท่ากับ 92.47/90.73 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องนโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน

ชื่อนวัตกรรม	ประสิทธิภาพ		
	$E_1 \bar{X}$	$E_2 \bar{X}$	E_1 / E_2
ชุดที่ 1 เรื่อง นโยบายการเงินกับการพัฒนาเศรษฐกิจ	92.07	89.33	92.07/89.33
ชุดที่ 2 เรื่อง นโยบายการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจ	89.87	90.33	92.07/89.33
ชุดที่ 3 เรื่อง เครื่องมือของนโยบายการคลัง	95.60	94.67	95.60/94.67

ชื่อนวัตกรรม	ประสิทธิภาพ		
	$E_1 \bar{X}$	$E_2 \bar{X}$	E_1 / E_2
ชุดที่ 4 เรื่อง บทบาทรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายการเงินและการคลังในการพัฒนาเศรษฐกิจ	92.40	90.00	92.40/90.00
ชุดที่ 5 เรื่อง การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ	92.40	89.33	92.40/89.33
รวม	92.47	90.73	92.47/90.73

2. ผลการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	ΣX	$\bar{X}$	S.D.	T	Sig
ก่อนเรียน	30	503	16.77	2.10	29.09	0.0000
หลังเรียน	30	838	27.93			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.0.5

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจในการใช้ชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน ต่อการใช้ชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย

ความพึงพอใจ	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	ระดับ ความ คิดเห็น	ลำดับ ที่
1. รูปแบบนวัตกรรม น่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้	4.63	0.49	มากที่สุด	1
2. ขั้นตอนการใช้นวัตกรรม มีความชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติ	4.50	0.54	มาก	8
3. สี และขนาดตัวอักษร อ่านง่าย ชัดเจน เหมาะสม	4.47	0.51	มาก	9
4. ภาพกราฟฟิกและวีดิทัศน์ประกอบเนื้อหา เหมาะสม	4.63	0.49	มากที่สุด	2
5. กระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ของนักเรียน	4.53	0.51	มากที่สุด	5
6. นวัตกรรมใช้งานง่าย สะดวก สามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา	4.53	0.51	มากที่สุด	6
7. มีความทันสมัย แปลกใหม่ แตกต่างจากการเรียนปกติ	4.57	0.50	มากที่สุด	4
8. จำนวนนวัตกรรม พอเหมาะกับการเรียนรู้	4.40	0.50	มาก	10
9. ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง	4.63	0.49	มากที่สุด	3
10. นวัตกรรมมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน	4.53	0.51	มากที่สุด	7
รวม	4.54	0.28	มากที่สุด	

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยสามารถนำผลมาอภิปราย ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นนั้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ (E_1) 92.47/ (E_2) 90.73 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ผลวิจัยสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดการเรียนรู้ รวมถึงการจัดทำ

เนื้อหา ข้อมูลแหล่งที่มาที่น่าเชื่อถืออย่างเป็นระบบประกอบกับผู้วิจัยได้ออกแบบชุดการเรียนรู้ด้วยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการออกแบบชุดการเรียนรู้ และทำให้ชุดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ใช้งานง่าย เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุดการเรียนรู้ของวัฒนาพร ระงับทุกข์ อ่างในงานวิจัยของสรินทร์ คัมเขต และคณะ (2560) ได้สรุปขั้นตอนการพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ดังนี้ 1) เลือกรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ตั้งชื่อแผนตามหัวข้อการเรียนรู้ 3) กำหนดระยะเวลา ระบุชั้นเรียน 4) วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ 5) เลือกวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ได้รับการวิเคราะห์ 6) ตั้งเป้าหมายตามระดับความยากของเนื้อหา 7) เลือกกิจกรรมและเทคนิคการสอนที่เหมาะสม 8) ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 9) กำหนดผลการประเมิน และเมื่อชุดการเรียนรู้ STAD เสร็จสิ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหา แก่ไข และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ การทดสอบประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ในงานวิจัยนี้เป็นไปตามแนวคิดและหลักการของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ในการทดลองประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ครั้งแรก ผ่านขั้นตอนดังนี้ 1) แบบเดี่ยว 1:1 เป็นการทดลองกับนักเรียน 1 คน ใช้นักเรียนอ่อน ปานกลาง เก่ง มาคำนวณหาประสิทธิภาพและปรับปรุง 2) แบบกลุ่ม 1:10 ทดลองกับนักเรียน 6 คน - 10 คน รวมนักเรียนอ่อน ปานกลาง และเก่ง คำนวณประสิทธิภาพและปรับปรุง 3) ภาคสนาม 1:100 เป็นการทดลองกับคนในชั้นเรียน 40-100 คน คำนวณประสิทธิภาพและปรับปรุงให้ดีขึ้น ผลลัพธ์ที่ได้ควรมีค่าใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่กำหนด และผลการทำงานนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเชษฐา กลิ่นเทศ (2560) พบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สารະภูมิศาสตร์ ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สารະภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ด้วยชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพาน ทั้งนี้เพราะการจัดการเนื้อหาเป็นไปอย่างมีระบบและเป็นการแสวงหาโอกาสเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนในช่วงวิกฤตโควิด-19 อีกทั้งยังเป็นสื่อการเรียนรู้วิชา เศรษฐศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศึกษานอกจากจะสามารถสอนได้ตามเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของ

รายวิชาแล้วยังสามารถบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนในด้านทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยี การเรียนรู้เรื้อรังช่วยแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากระดับความสามารถที่แตกต่างกันของครูและนักเรียน อีกทั้งยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีมาตรฐานเดียวกัน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดวรัญญา นิรัตน์ (2562) ได้กล่าวถึงนัยของการพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน แบ่งออกเป็นสามระดับ คือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน ข้อเด่นของชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD คือ เน้นความร่วมมือของสมาชิกทุกคนภายในกลุ่ม กำหนดความสำเร็จของกลุ่มกำหนดบทบาทของแต่ละบุคคลและเรียนรู้ร่วมกันจากกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาการเรียนแบบนี้สมาชิกในกลุ่มทุกคนต้องแบ่งหน้าที่กันเรียนในสิ่งที่ครูสอนเพื่อช่วยเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน เพื่อบรรลุผลสำเร็จร่วมกัน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน พบว่า อยู่ในเกณฑ์จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 รูปแบบนวัตกรรมน่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ภาพกราฟฟิกและวีดิทัศน์ประกอบเนื้อหา เหมาะสม ลำดับที่ 3 ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วย ลำดับที่ 4 มีความทันสมัย แปลกใหม่ แตกต่างจากการเรียนปกติ ลำดับที่ 5 กระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ของนักเรียน ลำดับที่ 6 นวัตกรรมใช้งานง่าย สะดวก สมารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา ลำดับที่ 7 นวัตกรรมมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน ลำดับที่ 8 ขั้นตอนการใช้นวัตกรรม มีความชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติ ลำดับที่ 9 สี และขนาดตัวอักษร อ่านง่าย ชัดเจน เหมาะสม ลำดับที่ 10 จำนวนนวัตกรรม พอเหมาะกับการเรียนรู้ ทำให้ทราบว่านักเรียนมีความพอใจเป็นอย่างมากในการใช้ชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน เพราะในชุดการเรียนรู้เล่มนี้ ได้รวบรวมข้อมูล รูปภาพ วีดิโอและเป็นชุดการเรียนรู้แบบใหม่ที่ทันสมัย ทำให้เกิดการอยากทดลองของนักเรียน อีกทั้งยังเป็นกระบวนการฝึกใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน สามารถสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมในระหว่างที่ใช้ชุดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และปลูกฝังนิสัยในการทำงานเป็นกลุ่มอีกด้วย จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึง

พอใจอย่างมาก โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) รวมทุกด้าน เท่ากับ 4.54 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.28 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด สอดคล้องกับการวิจัยของวชิรารัตน์ ปัญญาเทพ (2563) พบว่า พฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมากและความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับแผนผังความคิด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในครั้งนี้ เป็นองค์ความรู้ที่เกิดการวิจัยและกลั่นตัวจนตกผลึกหยั่งลงเป็นกรอบความคิดที่มีรูปแบบขององค์ความรู้ ที่ชื่อว่า E I A S Model ซึ่งเป็นโมเดลของการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน มุ่งเน้นเพื่อการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

ภาพที่ 2 E I A S Model

Empathy ความเข้าใจอกเข้าใจปัญหาของผู้เรียน ดำเนินการ Empathy นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อศึกษา ทำความเข้าใจสภาพปัญหา ในรูปแบบการทำความเข้าใจนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่เกิดจากความนึกคิดและประสบการณ์โดยตรงของผู้เรียน เป็นการสะท้อนปัญหาจริง ที่จะสามารถแก้ไขปัญหาลักษณะปัญหาการเรียนได้ตรงจุดและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่พัฒนาขึ้นได้ในทิศทางที่ดี การเข้าใจปัญหาเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดชุดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน การสัมภาษณ์และทำกิจกรรมร่วมกับผู้เรียนจะเป็นส่วนสำคัญที่ได้มาของปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

Innovation สร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา ในการสร้างชุดการเรียนรู้จะต้องสร้างตามความต้องการของลูกค้ากล่าวคือ นักเรียน เป็นการสร้าง Products ตามความต้องการของลูกค้า ซึ่งได้มาโดยวิธีการ Empathy เพื่อที่การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องตรงกับบริบทของปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากเมื่อคัดสรรกำหนดชุดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมได้แล้ว ก็จะต้องมีความมั่นใจว่าชุดนวัตกรรมนั้นมีประสิทธิภาพเพียงพออย่างน้อยเพียงใดที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องมีกระบวนการการหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ที่ดี ที่ทำให้ชุดการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้จริง

Achievement ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค STAD เป็นการบูรณาการทฤษฎีระหว่างชุดการเรียนรู้ร่วมกับเทคนิคและวิธีการสอน หลังจากที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว พบว่าเทคนิคที่จะสามารถแก้ไขปัญหาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เหมาะสมกับโลกในยุคปัจจุบัน คือ การจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เกิดองค์ความรู้จากประสบการณ์จริงและความรู้เกิดจากการมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการสะท้อนปัญหาของผู้เรียน คือการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD มาพัฒนาเป็นชุดการเรียนรู้ ในชุดการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน สามารถร่วมกันจัดการเรียนรู้และมีบทบาทเท่าเทียมกัน ทุกคนร่วมด้วยช่วยกันในการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน อีกทั้งชุดการเรียนรู้มีลักษณะสำเร็จรูปใช้ง่ายสะดวก จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน การสร้างชุดการเรียนรู้นี้ เกิดจากการสะท้อนความต้องการของนักเรียน จึงถือเป็นการสร้างชุดการเรียนรู้ที่จะสามารถแก้ไขปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

Satisfaction ความพึงพอใจ ในกระบวนการสร้างชุดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้มีการทดลองหาประสิทธิภาพกับกลุ่มทดลองคือ ในกลุ่ม 1) 1/1 ประกอบไปด้วย ครู 1 คนต่อนักเรียนเก่ง 1 ปานกลาง 1 คน อ่อน 1 คน 2) กลุ่ม 1 ต่อ 10 ประกอบไปด้วย ครู 1 คน ต่อนักเรียนเก่ง 3 คน กลาง 4 คน อ่อน 3 คน และการทดลองต่อเนื่องกับนักเรียนกลุ่มภาคสนาม คือ 1 ต่อ 30 คือ ครู 1 คน ต่อนักเรียน 30 คน เพื่อให้ให้นักเรียนสะท้อนความบกพร่องในชุดการเรียนรู้ที่อยากจะให้แก้ไขและนำเสนอความต้องการของผู้เรียนในการเสริมเติมเต็มชุดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์น่าสนใจและเป็นที่พอใจของผู้เรียนสิ่งนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ในการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

ผู้วิจัยได้เรียนรู้กระบวนการทำวิจัยการพัฒนาการเรียนรู้ ตั้งแต่การเข้าใจปัญหาการศึกษาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา การพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือวิจัยรวมถึงการใช้สถิติในงานวิจัยพัฒนาผู้เรียน การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลการวิจัยตลอดจนการเขียนรายงานการวิจัยและบทความ ผู้วิจัยได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ การวิจัยพัฒนาผู้เรียนกับคณะครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนตะพานหิน

ส่งผลให้ผู้วิจัยได้เข้าใจ บริบทของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ต้องแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังได้แลกเปลี่ยนรู้กับคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครสวรรค์ ในส่วนของ องค์ความรู้ทฤษฎีตลอดจนระเบียบวิธีวิจัยแนวทางการออกแบบการวิจัย ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย เหมาะสำหรับผู้เรียนยุคใหม่ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและยกระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรายวิชาเศรษฐศาสตร์ได้ เกิดเป็นชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง นโยบายการเงินการคลังกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การใช้ชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ในการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรปรับกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์หรือออนไซต์ ตามสถานการณ์ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนและห้องเรียนรวมถึงความพร้อมของอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต แล็ปท็อป สมาร์ทโฟน เป็นต้น
2. เนื่องจากชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ในด้านภาพกราฟฟิกและวีดิทัศน์ประกอบเนื้อหา มีผลต่อความพึงพอใจในระดับมากที่สุดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนตะพานหิน ครูหรือกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมควรให้การสนับสนุนในการนำไปใช้หรือจัดเตรียมสื่อให้เพียงพอต่อผู้เรียน ในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
3. การใช้ชุดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มตามกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ทั้งนี้ นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านความสนใจ ความถนัดและยังมีทักษะพื้นฐานที่แตกต่างกันครูผู้สอนจะต้องคอยให้คำปรึกษาพร้อมกับติดตามความก้าวหน้าในการทำกิจกรรมของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนตะพานหิน. (2565). เอกสารรายงานการประชุม การประชุมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนตะพานหิน ครั้งที่ 3/2565. (อัสสำเนา).
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 1-20.
- เชษฐา กลิ่นเทศ. (2560). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สาระภูมิศาสตร์ ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธัญมาศ นางาม. (2561). *ผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อเสริมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วชิรารัตน์ ปัญญาเทพ. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับแผนผังความคิด เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงและสหกรณ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา). คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วรัญญา นิลรัตน์. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา Polya เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยธนบุรี. (รายงานการวิจัย). กลุ่มวิจัยและส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษา : สำนักพัฒนานวัตกรรมการศึกษา.

สรินทร์ คุ่มเขต. (2560). การพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง พ่อนไผ่ดำบ้านนาป่าหนาดตำบลเขาแก้ว อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. (รายงานการวิจัย). สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

Factors Affecting Fall in the Elderly Wang Sai Phun District Pichit Province

Orawan Chuachan¹ and Thanach Kanokthet²

Received: December 31, 2022

Revised: June 16, 2023

Accepted: August 13, 2023

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study data on falls in the elderly; and 2) to study factors affecting falls in elderly of Wang Sai Phun District, Pichit Province. This was a cross-sectional descriptive research. Data was collected by using a questionnaire during September-October 2022. Data were collected from the samples using the 1:15 ratio method. The predictive variables studied were the 710 local elderly. Data were analyzed by descriptive statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple linear regression analysis using stepwise incremental independent variable method. The results showed that 1) most of the internal factors were normal body mass index 56.3%, had congenital disease 62.5%, used drugs 65.8%, could bathe 96.3%, had no balance problems 89.2%, had clear vision 73.3, had good health status 59.6. Most of the environmental factors found that 54.2% of two-story houses had railings on one side, 56.2% had anti-slip tiles, 68.8% had a bathroom inside the house, 77.1% had a flush toilet, and 95.8% had bathroom without handrail 85.4%; and 2) factors related to fall of the elderly were age, body mass index, and balance problems. Visibility, health status and railings can

¹⁻² Naresuan University

Corresponding author, e-mail: thanachk@nu.ac.th, Tel. 095-3092226

be used to predict the fall of the elderly in Mae Ing Subdistrict at the .05 statistical significance level. The prediction equation was $\text{fall} = 12.443 + 1.228 (\text{age}) + 1.958 (\text{balancing}) + 2.323 (\text{visibility}) - 2.313 (\text{body mass index}) + 2.181 (\text{health status}) - 3.993 (\text{railing})$. Prevention of falls in the elderly should focus on care in the elderly who had balance problems, visibility problems, body mass index, health status and railing.

Keywords: Fall, Elderly, Health

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุ อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร

อรรวรรณ เจริญชัย¹ และธนัช กนกเทศ²

Received: December 31, 2022

Revised: June 16, 2023

Accepted: August 13, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุ และ 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุ อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง จัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ในระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม 2565 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีกำหนดอัตราส่วน 1:15 ตัวแปรพยากรณ์ที่ศึกษา ได้ผู้สูงอายุในพื้นที่จำนวน 710 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยภายในส่วนใหญ่มีดัชนีมวลกาย ปกติ ร้อยละ 56.3 มีโรคประจำตัว ร้อยละ 62.5 มีการใช้ยา ร้อยละ 65.8 อาบน้ำได้ ร้อยละ 96.3 ไม่มีปัญหาการทรงตัว ร้อยละ 89.2 การมองเห็นชัดเจนร้อยละ 73.3 ภาวะสุขภาพดี 59.6 ปัจจัยสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่พบว่า ที่พักอาศัยบ้านสองชั้น ร้อยละ 54.2 มีราวบันได 1 ข้าง ร้อยละ 56.2 พื้นบ้านปูกระเบื้องมันลื่น ร้อยละ 68.8 มีห้องน้ำภายในบ้าน ร้อยละ 77.1 เป็นส้วมชักโครก ร้อยละ 95.8 ห้องน้ำไม่มีราวเกาะ ร้อยละ 85.4 และ 2) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ คือ อายุ ดัชนีมวลกาย ปัญหาการทรงตัว การมองเห็นภาวะสุขภาพ และราวบันได สามารถใช้ทำนายการหกล้มของผู้สูงอายุตำบลแม่ืองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ได้สมการทำนาย คือ การหกล้ม = $12.443 + 1.228 (\text{อายุ}) + 1.958 (\text{การทรงตัว}) + 2.323 (\text{การมองเห็น}) - 2.313 (\text{ดัชนีมวลกาย}) + 2.181 (\text{ภาวะสุขภาพ}) -$

¹⁻² มหาวิทยาลัยนเรศวร

Corresponding author, e-mail: thanachk@nu.ac.th, Tel. 095-3092226

3.993 (ราวบันได) การป้องกันการหกล้มในผู้สูงอายุควรเน้นการดูแลในผู้ที่มีอายุมาก มีปัญหาการทรงตัว ปัญหาการมองเห็น ดัชนีมวลกาย ภาวะสุขภาพและการมีราวบันได

คำสำคัญ: หกล้ม, ผู้สูงอายุ, สุขภาพ

บทนำ

โครงสร้างประชากรเปลี่ยนไปสู่สภาวะที่มีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อโครงสร้างและระบบบริการสุขภาพของรัฐ โดยหนึ่งในสี่ของผู้สูงอายุมีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังอย่างน้อย 2 โรคขึ้นไป ผู้สูงอายุที่มีอายุเฉลี่ย 75 ปี มีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังอย่างน้อย 3 โรค และต้องรับประเภทยาตามคำสั่งของแพทย์อย่างน้อย 5 ชนิด (Lehman, C.A. & Poindexter, A., 2006) นอกจากนั้น ปัญหาสุขภาพที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่งที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ การพลัดตกพลัดตกหกล้ม ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและอัตราการเสียชีวิตเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย จากการรายงานอุบัติการณ์การเกิดการพลัดตกพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุที่ผ่านมาในประเทศต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไป มีอุบัติการณ์การเกิดการพลัดตก หกล้มถึงร้อยละ 30 (Gang, L., Sufang, J. & Ying, S., 2006; Wannian, L., Ying, L., Xueqing, W. & Chin, J., 2004) และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 ในผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 80 ปี ทั่วโลก (Cavalcante, A. L. P., Aguiar, J. B. D. & Gurgel, L. A., 2012) และจากรายงานการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้สูงอายุมากกว่าล้านคนมีประวัติการพลัดตกหกล้ม หรือ 1 ใน 4 คนของผู้สูงอายุมีประวัติการพลัดตกหกล้ม นอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละ 41.1 ผู้สูงอายุที่เคยพลัดตกหกล้มจะมีประวัติการพลัดตกหกล้มซ้ำ (Wu, G., 2013) และมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดพลัดตกหกล้มซ้ำถึงร้อยละ 50 (Berry, S. D. & Miller, R. R., 2008)

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุนั้นเกิดจากหลายปัจจัยซึ่งองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2008) ได้กำหนดปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดการหกล้ม ในผู้สูงอายุประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยเสี่ยงทางชีววิทยา (Biological Risk Factors) ปัจจัยเสี่ยงทางพฤติกรรม (Behavioural Risk Factors) ปัจจัยเสี่ยงทางสภาพแวดล้อม (Environmental Risk Factors) และปัจจัยเสี่ยงทางเศรษฐกิจและสังคม (Socioeconomic Risk Factors)

ปัจจัยจากกระบวนการสูงอายุประกอบด้วยปัญหาที่เกิดจากการเดินและทรงตัว (Ping, Y. & Xiaohua, W., 2012) โดยผู้สูงอายุที่มีปัญหาของการทรงตัวมีโอกาสเกิดการพลัดตกหกล้มได้ถึง 3.11 เท่า (Dhargave, P. & Sendhilkumar, R., 2016) ปัญหาที่เกิดจากการเคลื่อนไหว ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมาจากการที่มวลของกล้ามเนื้อพร้อมกับความแข็งแรงของกล้ามเนื้อของขาลดลง (Li, I. F., et al., 2016) ปัญหาที่เกิดจากความพร่องด้านความจำ และปัญหาที่เกิดจากการเสื่อมของสายตา ส่งผลให้การมองเห็น มองไม่ชัด ตามัว โดยผู้สูงอายุที่มีปัญหาเรื่องสายตาโอกาสเกิดการพลัดตกหกล้มได้ถึง 1.85 เท่า (Dhargave, P. & Sendhilkumar, R., 2016) รวมทั้งปัญหาเรื่องของการได้ยินที่ลดลงจากการเสื่อมของระบบประสาทการได้ยิน ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลทำให้เกิดการพลัดตกหกล้มของผู้สูงอายุได้เช่นกัน นอกจากนี้ปัญหาทางด้านร่างกายแล้วปัจจัยที่เกิดจากปัญหาของสุขภาพจิตที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดการพลัดตกหกล้ม คือ ปัญหาจากโรคซึมเศร้า โดยผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้ามีโอกาสเกิดการพลัดตกหกล้มได้ถึง 1.05-1.82 เท่า (Ku, Z., Rong, Y., Xu, M., Liu, T. & Han, H., 2013)

การศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมาพบว่า มีการดำเนินการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุ แต่จะเป็นการศึกษาในบางพื้นที่และค่อนข้างจำกัดส่วนใหญ่จะมีการดำเนินการในสถานบริการโรงพยาบาล และการศึกษาชุมชนในเขตเมือง แต่ในทางกลับกันในสถานการณ์ปัจจุบัน ประเทศไทยนั้นมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในทุกชุมชนกระจายตัวอยู่ทั้งในเขตชุมชนเมืองและชุมชนชนบท ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุ จึงจำเป็นจะต้องมีการพิจารณาศึกษาไปให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ที่มีบริบทที่แตกต่างกัน

จังหวัดพิจิตรมีอัตราผู้สูงอายุมากเป็นอันดับ 4 ของประเทศ อำเภอวังทรายพูน อยู่ในจังหวัดพิจิตรและมีข้อมูลการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับภาพรวมของจังหวัด อีกทั้งยังเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุแล้วในปัจจุบัน เนื่องจากในปี 2562-2565 มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 17.04, 17.96 และ 17.17 ตามลำดับ และมีข้อมูลการพลัดตกหกล้มของผู้สูงอายุ ตั้งแต่ ปี 2562-2565 ร้อยละ 2.05, 1.85 และ 2.07 ตามลำดับ มีประสบการณ์การหกล้มมากถึงร้อยละ 50 ประกอบกับอำเภอวังทรายพูนตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่างภาคกลางตอนบน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ลักษณะบ้านเรือนเป็นบ้านไม้ยกพื้นสูงใช้ด้านล่างของบ้านเป็นที่เก็บอุปกรณ์การเกษตร มีการกระจายตัวของบ้านแต่ละหลังอยู่ห่างกัน ปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้บุตร หลาน ในครอบครัวต้องออกไปทำงานนอกบ้าน จึงทำให้ผู้สูงอายุถูกละทิ้งให้อยู่บ้านตาม

ลำพัง โดยผู้สูงอายุที่ถูกละทิ้งนั้นส่วนหนึ่งอาจต้องการการพึ่งพาในการดำเนินชีวิตประจำวัน และยังมีผู้สูงอายุอีกส่วนหนึ่งที่ยังต้องออกทำการเกษตร จึงมีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดการพลัดตกหกล้มสูงได้จากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ดังที่กล่าว และพบผู้สูงอายุที่มีปัญหาโรคเรื้อรังที่มีสาเหตุมาจากการหกล้มที่ต้องได้รับการดูแลในชุมชน จึงเป็นปัญหาสำคัญส่งผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชน ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จึงมีความจำเป็น และมีความท้าทายที่จะได้มาซึ่งความรู้ใหม่ เพื่อจะนำผลของการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในป้องกันความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยงในการพลัดตกหกล้มในกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคุณภาพชีวิตที่ดีในวัยสูงอายุ ส่งผลให้สามารถรักษาช่วงชีวิตที่เป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพิงผู้อื่นไว้ให้นานที่สุด อีกทั้งยังช่วยลดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อันจะนำไปสู่การก้าวเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเสี่ยงทางชีววิทยา ปัจจัยเสี่ยงทางพฤติกรรม ปัจจัยเสี่ยงทางสภาพแวดล้อม และปัจจัยเสี่ยงทางเศรษฐกิจและสังคม ในเขตอำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Descriptive Cross-sectional Study) ประกอบด้วย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในเขตพื้นที่อำเภอวังทรายพูน ทั้ง 4 ตำบล 57 หมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดตัวอย่างจากจำนวนเท่าของตัวแปร ในอัตราส่วน 1:15 ตัวแปรพยากรณ์ที่ศึกษา (Pallant, J., 2020) มีจำนวน 43 ตัวแปร ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงมีจำนวน 645 คน และเพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 เป็น 710 คน

เกณฑ์ในคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าในการศึกษา (Inclusion Criteria)

1. มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

ขึ้นไป

2. มีภูมิลำเนาและพักอาศัยอยู่ในอำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร ตั้งแต่ 6 เดือน

3. มีสติสัมปชัญญะสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยได้ดี (การฟัง การพูด ภาษาไทยได้ดี)

4. สมัครใจเข้าร่วมโครงการและยินดีให้ความร่วมมือตลอดการวิจัยในครั้งนี้

5. ไม่มีปัญหาการได้ยิน การรับรู้ และพิการทางสติปัญญา (แบบประเมิน MMSE)

6. เป็นผู้ช่วยเหลือตัวเองได้ดี มีความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ ในระดับปกติประเมินโดยแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ โดยมีคะแนนตั้งแต่ 12 คะแนนขึ้นไป

7. สามารถให้ความร่วมมือในการประเมินสมรรถภาพทางกายเพื่อวัดความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ตามแบบทดสอบการลุกจากเก้าอี้ในเวลา 30 วินาที (30-second Chair Stand Test)

8. สามารถสื่อสารกับผู้วิจัยได้และให้ข้อมูลได้ด้วยตนเอง (ผู้วิจัยจะอ่านคำถามให้ผู้สูงอายุฟังและให้ผู้สูงอายุเลือกตอบเอง)

9. อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ และมีการลงนามอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร หรือประทับลายนิ้วมือ

เกณฑ์ในการคัดเลือกรวมตัวอย่างออกจากการศึกษา (Exclusion Criteria)

1. เสียชีวิต

2. ย้ายออกนอกพื้นที่อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร

เกณฑ์การยุติโครงการวิจัยก่อนกำหนด (Termination Criteria) โครงการวิจัยจะสิ้นสุดทันทีหากพบผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมาย อย่างน้อย 2 คน ร้องเรียนว่ารู้สึกเป็นอันตรายคุกคามต่อชีวิตจากการตอบแบบสอบถาม

เกณฑ์ถอนผู้เข้าร่วมวิจัยออกระหว่างการวิจัย (Withdrawal Criteria)

1. อาสาสมัครขอถอนตัวออกจากงานวิจัย

2. อาสาสมัครขาดการติดต่อ

3. ต้องการออกจากงานวิจัยในระหว่างการตอบแบบสอบถาม

4. มีอาการของโรคอย่างฉับพลันจนไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้วิจัยสุ่มเลือกตำบลในอำเภอวังทรายพูน จากทั้งหมด 4 ตำบล โดยจับฉลากรายชื่อตำบลมา 1 ตำบล ได้แก่ ตำบลวังทรายพูน

2. สุ่มตัวอย่างในตำบลโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยมีรายชื่อของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมาเรียงลำดับตามตัวอักษร กำหนดหมายเลขประจำตัวให้แก่สมาชิกทุกรายชื่อ

2.1 หาอัตราส่วน (k) ระหว่างประชากร (N) และกลุ่มตัวอย่าง (n) จากสูตร $k=N/n$ โดยตำบลวังทรายพูน มีประชากรสูงอายุ จำนวน 1,844 คน ต้องการกลุ่มตัวอย่าง 710 คน จะได้อัตราส่วนเท่ากับ 2.60 หมายความว่าจำนวนประชากรทุก ๆ 3 คน จะได้รับการสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 คน

2.2 สุ่มตัวอย่างเพื่อกำหนดสมาชิกคนแรก (R) ของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายจากสมาชิกหมายเลข 1-3 มา 1 หมายเลข (สมมติว่าได้หมายเลข 1)

2.3 หมายเลขของสมาชิกคนต่อไปจะถูกกำหนดอย่างเป็นระบบโดยการรวมอัตราส่วนที่ได้จากข้อ 2.2 กับหมายเลขสมาชิกเริ่มต้นที่ข้อ 2.3 ($R, R+k, R+2k, R+3k, \dots, R+nk$) ดังนั้นสมาชิกที่มีหมายเลข 1, 4(1+3), 7(4+3), 10(7+3), 13(10+3) จะเป็นกลุ่มตัวอย่างต่อ ๆ ไปนับจากช่วงสัดส่วนที่คำนวณไว้ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ต้องการ คือ จำนวน 710 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) อธิบายข้อมูลส่วนบุคคล ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Study) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุ อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise Selection) เพื่อใช้ศึกษาการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงต่อการพลัดตกหกล้มตามความรู้สึก และพฤติกรรมในการป้องกันการพลัดตกหกล้มของผู้สูงอายุ

การวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงทางชีววิทยาที่มีผลต่อการพลัดตกหกล้ม โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ การถดถอยโลจิสติกแบบไบนารี (Binary Logistic Regression Analysis)

การวิจัยครั้งนี้ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร หมายเลข IRB No. P1-0096/2565

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร พบว่าการหกล้มของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ สูญเสียการทรงตัว/เซและเวียนศีรษะ/มึนงง ร้อยละ 33.33 ล้มที่บ้าน ร้อยละ 89.58 ผลจากการล้มบาดเจ็บปานกลาง(แผลมีเลือดออก) ร้อยละ 41.67 หลังล้มไปพบแพทย์ ร้อยละ 70.83

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเสี่ยงทางชีววิทยา ปัจจัยเสี่ยงทางพฤติกรรม ปัจจัยเสี่ยงทางสภาพแวดล้อม และปัจจัยเสี่ยงทางเศรษฐกิจและสังคม ในเขตอำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร พบว่า สมการสามารถทำนายการหกล้มของผู้สูงอายุ โดยรวมได้ร้อยละ 59 (*Sig = .05, Pseudo R² = .596) โดยมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการหกล้มของผู้สูงอายุ คือ อายุ สถานภาพ ปัญหาการทรงตัว การมองเห็น ดัชนีมวลกาย ภาวะสุขภาพและราบบันได ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Wald = 7.15, 3.91} 6.52} 7.62}11.046} 11.93 และ 20.37)

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์หิอทธิพลของอายุ สถานภาพ ปัญหาการทรงตัว การมองเห็น ดัชนี มวลกาย ภาวะสุขภาพ และราบบันได ที่มีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุอำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร โดยวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
เพศ	.815	.538	2.301	1	.129	2.260
อายุ	1.530	.572	7.150	1	.007	4.618
สถานภาพสมรส	-1.228	.620	3.919	1	.048	.293
โรคประจำตัว	.591	.950	.387	1	.534	1.806
การใช้ยา	.439	1.010	.189	1	.664	1.551
ปัญหาการทรงตัว	1.958	.766	6.526	1	.011	7.058
การมองเห็น	2.323	.840	7.623	1	.006	10.206
ดัชนีมวลกาย	-2.313	.696	11.046	1	.001	.099
การตีมีแอลกอฮอล์	.041	.734	.003	1	.956	1.042

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
การออกกำลังกาย	.172	.655	.069	1	.793	1.188
ภาวะสุขภาพ	2.181	.631	11.931	1	.001	8.852
ที่พักอาศัย	.450	.370	1.483	1	.223	1.569
รวانبันได	-3.993	.885	20.371	1	.000	.018
ที่ตั้งห้องน้ำ	-.416	.453	.843	1	.359	.660
โถส้วม	.985	.848	1.348	1	.246	2.678
Constant	-8.905	4.288	4.314		0.038	0.000

จากค่าสัมประสิทธิ์ สามารถเขียนสมการการถดถอยโลจิสติก ทำนายโอกาสของการหกล้ม ดังนี้

$$\text{Prob (การหกล้ม)} = 1/1 + e^{-Z}$$

โดย $z = -8.905 + 1.228 (\text{อายุ}) + 1.958 (\text{การทรงตัว}) + 2.323 (\text{การมองเห็น}) - 2.313 (\text{ดัชนีมวลกาย}) + 2.181 (\text{ภาวะสุขภาพ}) - 3.993 (\text{รวانبันได})$

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ คือ ผู้สูงอายุวัยกลางและวัยสุดท้ายมีโอกาสเกิดการหกล้มมากกว่าผู้สูงอายุวัยต้น 4.618 เท่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{adjOR} = 4.618, p = 0.007$) ผู้สูงอายุที่มีดัชนีมวลกายต่ำกว่าเกณฑ์และมากกว่าเกณฑ์มีโอกาสเกิดการหกล้ม มากกว่าผู้สูงอายุที่มีดัชนีมวลกายปกติ 5.914 เท่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{adjOR} = 5.914, p < 0.001$) ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางด้านการทรงตัวมีโอกาสเกิดการหกล้มมากกว่าผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่ไม่มีปัญหาทางด้านการทรงตัว 7.102 เท่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{adjOR} = 7.102, p = 0.005$) การมองเห็นไม่ชัดเจน มีโอกาสเกิดการหกล้มในผู้สูงอายุมากกว่าการมองเห็นชัดเจน 5.066 เท่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{adjOR} = 5.066, p = 0.017$) สุขภาพไม่ดีมีโอกาสเกิดการหกล้มในผู้สูงอายุมากกว่าภาวะสุขภาพดี 5.712 เท่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{adjOR} = 5.712, p = 0.003$) บ้านที่ไม่มีรวانبันไดมีโอกาสเกิดการหกล้มในผู้สูงอายุ มากกว่าบ้านที่มีรวانبันได 0.022 เท่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{adjOR} = 5.712, p < 0.001$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ พบว่า

เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ ($p\text{-value} = 0.383$) ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของเพ็ญรุ่ง วรรณดี และคณะ (2563) พบว่า เพศหญิงมีโอกาสเกิดการหกล้มมากกว่าเพศชาย สาเหตุที่การศึกษามีผลแตกต่างกันอาจเนื่องจากไม่ว่าเพศหญิงหรือเพศชายเมื่ออายุมากขึ้น ความจำกัดทางสรีระ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อก็ต่างลดลงเสื่อมสภาพไม่ต่างกันหรือเพศหญิง เพศชายของกลุ่มที่ศึกษาทั้งสองกลุ่มมีรูปร่างสรีระและโครงสร้างร่างกายที่แตกต่างกัน จึงมีผลทำให้การศึกษาไม่เหมือนกัน

อายุมีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} = 0.131$) สอดคล้องกับการศึกษาของเปรมกมล ขวนขวย (2550) ที่พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการหกล้ม โดยพบว่าผู้สูงอายุที่มีอายุ 80 ปี ขึ้นไป มีโอกาสเสี่ยงต่อการหกล้มสูงประมาณ 3 เท่าของผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60 ถึง 69 ปีฉะนั้นจะเห็นได้ว่าอายุที่เพิ่มมากขึ้น มีผลต่อการหกล้มในผู้สูงอายุ เนื่องจากอายุที่เพิ่มขึ้นอวัยวะของร่างกายก็จะเสื่อมลง ความแข็งแรงของร่างกายก็จะลดลง และหกล้มได้ง่าย

สถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ ($P\text{-value} = 0.274$ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนงนุช วรโธสง (2551) ที่พบว่า สถานภาพสมรสของผู้สูงอายุไม่มีผลต่อการหกล้ม เพราะการหกล้มในผู้สูงอายุเกิดขึ้นได้ทุกสถานภาพการสมรส

โรคประจำตัวไม่มีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ ($p\text{-value} = 0.347$) ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของวรฤทัย จันทรวัง (2558) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวมีโอกาสหกล้มสูงกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัว สาเหตุอาจมาจากคนที่มีโรคประจำตัวสุขภาพไม่แข็งแรงเท่าคนไม่มีโรคประจำตัว จึงเกิดการหกล้มได้ง่ายกว่า แต่ผลการศึกษาแตกต่างกันอาจเนื่องจากโรคประจำตัวบางโรค ไม่ได้มีผลทำให้เกิดการหกล้ม เช่น การศึกษากลุ่มวิจัยอื่นที่กลุ่มตัวอย่างที่มีโรคประจำตัวเกิดการหกล้มอาจเป็นโรคทางสมอง ทางกระดูกสันหลัง โรคเกี่ยวกับการทรงตัวต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดการหกล้มได้ง่าย แต่กลุ่มที่ผู้วิจัยศึกษาผู้สูงอายุบางคนมีโรคประจำตัว แต่โรคดังกล่าวไม่ได้มีผลกระทบที่จะทำให้เกิดการหกล้มได้ เช่น โรคไตวาย โรคเมะเร็ง เป็นต้น ดังนั้นจึงทำให้ผลการศึกษาที่มีความแตกต่างกันไปตามชนิดของโรคประจำตัวที่กลุ่มตัวอย่างเป็น

ดัชนีมวลกายมีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} < 0.001$) จากการศึกษากลุ่มผู้สูงอายุที่มีค่าดัชนีมวลกายไม่อยู่ในเกณฑ์ปกติ ส่วนใหญ่มีการหกล้มไม่สอดคล้องกับการศึกษาของกนกวรรณ เมืองศิริ และคณะ (2560) พบว่า ดัชนีมวลกายไม่มีผลต่อการหกล้มของผู้สูงอายุสาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างอาจเนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุบางคนน้ำหนักปกติก็อาจหกล้มหรือไม่หกล้มก็ได้หรือบางคนอ้วนก็อาจจะหกล้มหรือไม่หกล้มก็ได้ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล บริบทสภาพร่างกาย หรือปัจจัยอื่น การหกล้มจึงอาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับดัชนีมวลกาย

การใช้จ่ายไม่มีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ ($p\text{-value} = 0.902$) สอดคล้องกับการศึกษาของเปรมกมล ขวนขวย (2550) พบว่า ผู้สูงอายุที่มีการใช้จ่ายไม่มีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุที่ไม่มีการใช้จ่ายสาเหตุอาจมาจากยาที่ผู้สูงอายุรับประทานไม่ได้ส่งผลต่อการทรงตัวหรือสาเหตุที่จะก่อให้เกิดการหกล้มได้ ยาที่รับประทานไม่ทำให้ร่างกายอ่อนเพลีย เสียการทรงตัว ตามัว เดินเซ จึงทำให้ผู้สูงอายุที่รับประทานยาไม่ได้รับผลกระทบจากฤทธิ์ของตัวยาล้วนทำให้ล้ม

การดื่มแอลกอฮอล์ไม่มีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ ($P\text{-value}=0.198$) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนงนุช วรโธสง (2551) ที่พบว่า ดื่มแอลกอฮอล์ไม่มีผลต่อการหกล้มของผู้สูงอายุเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่เคยดื่มแอลกอฮอล์แต่ปัจจุบันไม่ได้ดื่มแอลกอฮอล์แล้ว จึงทำให้การล้มไม่ได้เกี่ยวข้องกับการดื่ม แอลกอฮอล์

ออกกำลังกายไม่มีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ ($P\text{-value} = 0.384$) ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของนงนุช วรโธสง (2551) พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการออกกำลังกาย ซึ่งการทำงานบ้านรดน้ำต้นไม้ เดินไปสวน ถือว่าเป็นการออกกำลังกายเช่นกัน กิจกรรมเหล่านี้ ถือว่าความเสี่ยงในการหกล้ม เหตุผลที่การศึกษานี้ต่างจากการศึกษาดังกล่าว อาจเป็นเพราะกลุ่มผู้สูงอายุที่ผู้วิจัยศึกษา มีการออกกำลังกายชนิดที่ต่างกันมีความจึงมีความเสี่ยงที่จะหกล้มไม่เท่ากัน

ปัญหาการทรงตัวมีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} = 0.005$) สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกอร ทองกลิ้ง (2560) ด้วยเช่นเดียวกัน สามารถอธิบายได้ตามทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงตามวัย คือ มวลกล้ามเนื้อของผู้สูงอายุมีขนาดเล็กลงมีการสะสมของแคลเซียม และมีโครงสร้างที่เปลี่ยนแปลงไปจากความเสื่อมหรือโรค สาเหตุที่การศึกษาไม่แตกต่างกัน เนื่องจากผู้สูงอายุที่มีปัญหาการทรงตัว จะมีความบกพร่องทางการยืน

สมรรถนะการทรงตัวต่ำ ความสามารถในการทรงตัวน้อยกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีปัญหาทางการทรงตัว จึงทำให้ผู้สูงอายุที่มีปัญหาการทรงตัวเกิดการหกล้มได้มากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีปัญหาการทรงตัว

การมองเห็นมีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} = 0.017$) สอดคล้องกับการศึกษาของวรฤทัย จันทรวง (2558) พบว่า ผู้สูงอายุที่มองเห็นไม่ชัดมีโอกาสหกล้มเป็น 3.239 เท่าของผู้สูงอายุที่มองเห็นชัดเจนและยังพบว่าผู้สูงอายุที่มองเห็นไม่ชัดชัดเจนมีโอกาสหกล้มเป็น 1.776 เท่า ผู้สูงอายุที่มองเห็นไม่ชัดชัดเจนมีโอกาสหกล้มสูงกว่าผู้สูงอายุที่มองเห็นชัดเจน และสอดคล้องกับการศึกษาของธนภรณ์ พิพัฒน์วนิชชา พบว่า การมองเห็นบกพร่องซึ่งจัดเป็นส่วนหนึ่งของสภาวะด้านร่างกายที่ทำให้เกิดการหกล้ม สาเหตุที่การศึกษาไม่แตกต่างกันเนื่องจากผู้สูงอายุที่การมองเห็นไม่ชัด สมรรถนะการมองเห็นต่ำ ประสิทธิภาพการหลั่งสิ่งกีดขวางต่ำ มองอะไรไม่ชัดจะก่อให้เกิดการหกล้มมากกว่าผู้สูงอายุที่มองเห็นชัดเจน ภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} = 0.003$) สอดคล้องกับการศึกษาของเพ็ญรุ่ง วรรณดี และคณะ (2563) พบว่า ผู้สูงอายุที่หกล้มส่วนใหญ่มีภาวะสุขภาพไม่ค่อยดีจึงอาจก่อให้เกิดการหกล้มและผู้สูงอายุที่ภาวะสุขภาพที่ไม่ดี ร่างกายมักเสื่อมโทรม มีการดำรงชีวิตที่เสี่ยงหกล้มมากกว่าผู้สูงอายุที่ยังคงมีภาวะสุขภาพที่ดี ภาวะสุขภาพที่ไม่ดี อาจเกิดขึ้นกับปัญหาทางด้านการมองเห็น สายตาพร่ามัว อาการทางสมอง การทรงตัวที่ไม่ดี จึงทำให้เกิดการหกล้มได้ง่ายกว่าคนที่ภาวะสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง

ที่พักอาศัยไม่มีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ ($p\text{-value} = 0.417$) สอดคล้องกับการศึกษาของเพ็ญรุ่ง วรรณดี และคณะ (2563) ที่พบว่าที่พักอาศัยไม่มีผลต่อการหกล้มของผู้สูงอายุ อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุใช้ความเคยชินอาศัยอยู่ที่พักอาศัยมานานแม้บ้านจะขึ้นเดียว สองชั้น หรือยกได้สูงถึงแม้บ้านจะมีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดการหกล้ม แต่ผู้สูงอายุบางคนมีความระมัดระวังเกิดความชำนาญในการใช้ชีวิตในบ้าน จึงทำให้ผู้สูงอายุไม่หกล้มแม้ว่าที่อยู่อาศัยจะมีความเสี่ยงให้เกิดการหกล้มก็ตาม

ราวจับมีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} < 0.001$) ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของเพ็ญรุ่ง วรรณดี และคณะ (2563) พบว่า การหกล้มของผู้สูงอายุนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าที่บ้านจะมีราวจับหรือไม่หรือไม่มีราวจับใด สาเหตุที่ต่างกันอาจมาจาก ราวจับได้มีลักษณะที่ต่างกัน มีราวจับ ไม่มีราวจับ หรือขึ้นบันไดน้อย ขึ้นบันไดมาก ขึ้นบันไดน้อยอาจไม่จำเป็นต้องมีราวจับ การศึกษาจึงมีผลที่แตกต่างกัน

ที่ตั้งห้องน้ำไม่มีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ ($p\text{-value} = 0.093$) ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของวรฤทัย จันทรวัง (2558) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีห้องน้ำอยู่นอกตัวบ้านมีโอกาสหกล้มสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีห้องน้ำอยู่ในบ้านเนื่องจากระยะที่ต้องเดินไปห้องน้ำหรืออุปสรรคสิ่งกีดขวางในการเข้าห้องน้ำภายนอกมีมากกว่าการใช้ห้องน้ำภายในบ้าน แต่สาเหตุที่ผลการวิจัยแตกต่างกันอาจเนื่องมาจากความถี่ในการใช้ห้องน้ำไม่เท่ากัน ผู้สูงอายุบางคนใช้ห้องน้ำบ่อย ผู้สูงอายุบางคนใช้ห้องน้ำน้อยจึงทำให้ห้องน้ำแม้จะอยู่ในตัวบ้าน หรือนอกตัวบ้านก็ไม่มีผลกระทบที่จะทำให้ผู้สูงอายุนั้นหกล้มได้

ลักษณะโถส้วมไม่มีความสัมพันธ์กับการหกล้มของผู้สูงอายุ ($p\text{-value} = 0.273$) ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของวรฤทัย จันทรวัง (2558) พบว่า ประเภทส้วมมีผลต่อการล้มของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่ใช้ส้วมแบบอื่น ๆ มีโอกาสล้มต่ำกว่าผู้สูงอายุที่ใช้โถนั่งแบบห้อยเท้าเนื่องจากส้วมนั่งห้อยเท้านั่งนาน ๆ เกิดเหน็บขาพอลุกขึ้นอาจเกิดการหกล้มได้ สาเหตุที่ผลการศึกษาแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากความเคยชินในการใช้ส้วมของตัวบุคคลของผู้สูงอายุ ระยะเวลาในการใช้ส้วมที่ไม่เท่ากันก็อาจส่งผลให้เกิดการหกล้มได้มากกว่าชนิดของส้วม เช่น ผู้สูงอายุบางคนใช้ส้วมนั่งยอง ๆ แต่ระยะเวลาใช้ส้วมไม่นานจึงทำให้ไม่มีผลกระทบจนจะต้องเกิดการหกล้มขณะใช้ส้วม แต่ผู้สูงอายุบางรายใช้ส้วมแบบชักโครกแต่ใช้เวลาในการใช้ห้องน้ำ อาจส่งผลให้ร่างกายเกิดการเกร็ง ตะคริวจนทำให้เกิดการหกล้มได้ในขณะลุกออกจากชักโครก

สรุปผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการหกล้มในผู้สูงอายุมีหลายปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดการหกล้มและจะมีบางปัจจัยที่แตกต่างจากการวิจัยอื่น อาจเนื่องจากบริบทของผู้สูงอายุอำเภอวังทรายพูน จะเป็นชุมชนกึ่งเมือง มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมมายาวนาน ที่อยู่อาศัย อาชีพ การดำรงชีวิตจะคล้ายคลึงกันไม่แตกต่างจากสมัยก่อน ๆ จึงทำให้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในพื้นที่แตกต่างจากงานวิจัยอื่น งานวิจัยอื่นกลุ่มเป้าหมายมีความหลากหลายทางด้านอาชีพ และวิถีชีวิต มีความทันสมัย มีการใช้เทคโนโลยี จึงทำให้ผลการศึกษามีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะหาสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการล้มเพื่อการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุพึงระวังและมีการป้องกันตนเอง เพื่อให้ผู้สูงอายุไม่เกิดความพิการและการเสียชีวิตจากการหกล้ม และยังช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความตระหนักและเกิดการป้องกันตนเองจากปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการหกล้ม

องค์ความรู้ใหม่

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการหกล้มของผู้สูงอายุ คือ ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย อายุ สถานภาพ ปัจจัยเสี่ยงทางชีววิทยา ได้แก่ ปัญหาการทรงตัว การมองเห็น ดัชนีมวลกาย ภาวะสุขภาพ และปัจจัยเสี่ยงทางสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่มีความสำคัญสำหรับการนำไปกำหนดแผนการดูแลสุขภาพ (Care Plan) ให้กับผู้สูงอายุ สำหรับผู้ดูแล (Care Giver) และผู้จัดการระบบ (Care Manager) ในสถานพยาบาลของรัฐ และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตามบริบทของชุมชนอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะกรรมการสุขภาพในระดับพื้นที่ของอำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร ควรให้ข้อเสนอเชิงนโยบายไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการสร้างสุขภาพภาพ และกำหนดแผนในการป้องกันปัญหา อย่างเป็นระบบ
2. สำนักงานคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพ พื้นที่เขต 2 นครสวรรค์ ควรให้ความสำคัญในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อขับเคลื่อนประเด็นปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุ อย่างเพียงพอ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สถานบริการสุขภาพในพื้นที่ควรจัดให้มีบริการตรวจสุขภาพเพื่อคัดกรองผู้สูงอายุ เพื่อประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นต่อการหกล้มของผู้สูงอายุ นำมาพัฒนาแนวทางป้องกันการหกล้มในด้านต่าง ๆ ต่อไป
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเน้นส่งเสริมในผู้ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ให้ความเอาใจใส่และดูแลผู้สูงอายุในกลุ่มนี้อย่างใกล้ชิดสำหรับผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว เช่น โรคความดันโลหิตสูง ควรมีการแนะนำผู้สูงอายุในการปฏิบัติตัวด้านต่าง ๆ เช่น แนะนำเรื่องการไต่ยาและระมัดระวังในเรื่องการหกล้ม โดยอาจให้คำแนะนำเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคล เป็นต้น

3. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่หกล้มสถานที่ล้ม คือ ที่บ้านซึ่งเป็นพักอาศัยที่ไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ดังนั้นเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุควรนำข้อมูลไปปรับในการดำเนินงานเพื่อป้องกันการหกล้มในผู้สูงอายุในชุมชนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะกรรมการสุขภาพระดับอำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร ที่สนับสนุนงบประมาณ และบุคลากรในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ จนบรรลุผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- เปรมกมล ขวนขวาย. (2550). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการหกล้มของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชน. (วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เพ็ญรุ่ง วรรณดี และคณะ. (2563). การศึกษาสถานการณ์การหกล้ม ในผู้สูงอายุในชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9: วารสารส่งเสริมสุขภาพ และอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 14(34), 126-141.
- กนกวรรณ เมืองศิริ และคณะ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมป้องกันการหกล้มของผู้สูงอายุ จังหวัดชลบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร*, 25(4), 23-33.
- กนกอร ทองกลิ้ง. (2560). การศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยเพื่อลดความเสี่ยงต่อการหกล้มในผู้สูงอายุ:กรณีศึกษาชุมชนห้วยตะเฒ่า เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 10(2), 2909-2921.
- นงนุช วรโธสง. (2551). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการหกล้มในผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงที่อาศัยอยู่ในชุมชน. (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วรฤทัย จันทรวงศ์. (2558). *การหกล้มในผู้สูงอายุไทย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์). วิทยาลัยประชากรศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Berry, S. D. & Miller, R. R. (2008). Falls: epidemiology, pathophysiology, and relationship to fracture. *Current osteoporosis reports*, 6(4), 149-154.

- Cavalcante, A. L. P., Aguiar, J. B. D. & Gurgel, L. A. (2012). Fatores associados a quedas em idosos residentes em um bairro de Fortaleza, Ceará. *Revista Brasileira de Geriatria e Gerontologia*, 15, 137-146.
- Dhargave, P. & Sendhilkumar, R. (2016). Prevalence of risk factors for falls among elderly people living in long-term care homes. *Journal of clinical gerontology and geriatrics*, 7(3), 99-103.
- Gang, L., Sufang, J. & Ying, S. (2006). The incidence status on injury of the community-dwelling elderly in Beijing. *Chi J Prev Med*, 40(1), 37.
- Ku, Z., Rong, Y., Xu, M., Liu, T. & Han, H. (2013). Full printable processed mesoscopic CH₃NH₃PbI₃/TiO₂ heterojunction solar cells with carbon counter electrode. *Scientific reports*, 3(1), 1-5.
- Lehman, C.A. & Poindexter, A. (2006): *The aging population*. In K.L., Maul (Ed), *Gerontological nursing: competencies for care*. Sudbury, MA : Jones and Bartlett.
- Li, I. F., et al. (2016). Elderly Taiwanese's intrinsic risk factors for fall-related injuries. *International journal of gerontology*, 10(3), 137-141.
- Pallant, J. (2020). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using IBM SPSS*. UK. : McGraw-hill education.
- Ping, Y. & Xiaohua, W. (2012). Risk factors for accidental falls in the elderly and intervention strategy. *Journal of Medical Colleges of PLA*, 27(5), 299-305.
- Wannian, L., Ying, L., Xueqing, W. & Chin, J. (2004). An epidemiological study on injury of the community-dwelling elderly in Beijing. *Chin J Dis Control Prev*, 8(6), 489-92.
- World Health Organization. (2008). *World health statistics 2008*. Retrieved from <https://www.who.int/docs/default-source/gho-documents/world-health-statistic-reports/en-whs08-full.pdf>

Wu, G. (2013). Functional amino acids in nutrition and health. *Amino acids*, 45(3), 407-411.

Legal Issues Related to Doing an Occupation among Ex-convicts

Boonchana Yeesarapat¹ and Somjit Sersansia²

Received: December 27, 2022

Revised: August 11, 2023

Accepted: August 12, 2023

Abstract

This article aims to investigate the Legal Issues Related to doing an occupation among ex-convicts. At present, there are many restrictions of doing an occupation among ex-convicts, especially for security guard occupation. The Security Guard Business Act B.E. 2558 which restricts qualifications of people doing this occupation has led ex-convicts to have no rights in doing the occupation. It does not only restrict rights and hinder opportunities of ex-convicts, but it is also inconsistent with the government policies, which promote ex-convicts to return to the society and get a job, as well as the Universal Declaration of Human Rights. Therefore, in order that ex-convicts have rights in doing an occupation the same as general people, it is advised to make amendments on restrictions of security guard qualifications in the Security Guard Business Act B.E. 2558.

Keywords: Legal Issues Related, Doing an Occupation, among Ex-convicts

¹ Faculty of Law, Rajabhat Mahasarakham University

² Faculty of Law, Sripatum University

Corresponding author, e-mail: booncha2021@gmail.com

ปัญหาทางกฎหมายในการประกอบอาชีพของผู้พ้นโทษ

บุญชนะ ยี่สารพัฒน์¹ และสมจิตต์ เซอร์ชันสี²

Received: December 27, 2022

Revised: August 11, 2023

Accepted: August 12, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการประกอบอาชีพของผู้พ้นโทษ เนื่องจากในปัจจุบันการประกอบอาชีพของผู้พ้นโทษยังมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยตามพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558 ที่จำกัดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะประกอบอาชีพดังกล่าวไว้ ส่งผลให้ผู้พ้นโทษไม่มีสิทธิในการประกอบอาชีพดังกล่าว นอกจากเป็นการจำกัดสิทธิและปิดโอกาสผู้พ้นโทษแล้ว ยังไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่สนับสนุนให้ผู้พ้นโทษกลับคืนสู่สังคมและมีงานทำ รวมถึงปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ดังนั้น เพื่อให้ผู้พ้นโทษมีสิทธิในการประกอบอาชีพเหมือนดังเช่นบุคคลทั่วไป จึงเห็นควรมีการแก้ไขข้อจำกัดเกี่ยวกับคุณสมบัติของการเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัย โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558

คำสำคัญ: ปัญหาทางกฎหมาย, ประกอบอาชีพ, ผู้พ้นโทษ

บทนำ

ผู้พ้นโทษ คือบุคคลที่พ้นจากการรับโทษจำคุกตามกฎหมายจากเรือนจำและทัณฑสถาน (ปิยะนุช เงินคล้าย และพงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์, 2559) ซึ่งในปัจจุบันผู้พ้นโทษถือเป็นกลุ่มบุคคลที่รัฐบาลได้

³ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

⁴ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Corresponding author, e-mail: booncha2021@gmail.com

ช่วยเหลือและจัดให้ทำงานทำ ดังจะเห็นได้จากก่อนออกจากเรือนจำก็ได้จัดให้มีการอบรม ฝึกวิชาชีพ รวมถึงการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นออกสู่สังคมและอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข

แม้ว่ารัฐบาลจะให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้พ้นโทษ อย่างไรก็ตาม หากกล่าวถึงสิทธิในการประกอบอาชีพของผู้พ้นโทษนั้น พบว่ายังมีข้อจำกัด เนื่องจากด้วยข้อบังคับของกฎหมายที่หลากหลาย วิชาชีพได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะประกอบอาชีพนั้นไว้ ทำให้ผู้พ้นโทษมีสิทธิในการเลือกประกอบอาชีพจำกัด เช่น ประกอบธุรกิจส่วนตัว การเกษตร ค้าขาย เป็นต้น ซึ่งในบทความนี้ได้นำอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยมาเป็นแนวทางในการศึกษา เพราะอาชีพดังกล่าวถือเป็นอาชีพที่ขาดแคลนแรงงานจนต้องรับแรงงานต่างด้าวเพื่อมาประกอบอาชีพดังกล่าว เมื่อผู้พ้นโทษจึงเป็นทรัพยากรภายในประเทศที่มีคุณค่าที่จะช่วยสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับประเทศได้ (สรารุณ ไพฑูรย์พงษ์ และ กิริยา กุลกลการ, 2565)

ในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558 ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยไว้ว่า ต้องไม่เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกสำหรับความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน หรือความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาตและมีใช้ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 34 ข(3)) ซึ่งจากหลักเกณฑ์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าผู้พ้นโทษไม่มีสิทธิประกอบอาชีพนี้ได้ หากเป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรา 34 ข(3)

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อผู้พ้นโทษถือเป็นทรัพยากรภายในประเทศที่มีคุณค่าที่จะช่วยสร้างประโยชน์ให้กับประเทศได้ แต่ด้วยข้อจำกัดของพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558 ส่งผลให้ผู้พ้นโทษไม่มีสิทธิในการเข้าถึงอาชีพดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นการลงโทษซ้ำซ้อน ในขณะเดียวกันหากมีการให้โอกาสผู้พ้นโทษได้ประกอบอาชีพ ยิ่งส่งผลให้คนในสังคมปลอดภัย เนื่องจากผู้พ้นโทษไม่อยากจะกลับเข้ามาเรือนจำอีก เพราะมีทางเลือกอื่น และมีรายได้ที่เพียงพอในการหาเลี้ยงชีพตน

ดังนั้น บทความนี้จึงทำการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของผู้พ้นโทษ เพื่อช่วยเหลือผู้พ้นโทษให้มีสิทธิในการประกอบอาชีพเหมือนดังเช่นบุคคลทั่วไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิการประกอบอาชีพของผู้พ้นโทษ

1. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในการประกอบอาชีพ

การดำรงชีวิตของมนุษย์ ต้องประกอบด้วยอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การศึกษา สุขภาพ โดยแท้จริงแล้วสิทธิที่ได้รับมาตรฐานในการดำรงชีวิตเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนสมควรได้รับจากรัฐและสังคมเพื่อสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถดำรงชีพอยู่ได้ สิทธิในการประกอบอาชีพจึงเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิในการดำรงชีพ และเป็นสิทธิติดตัวโดยธรรมชาติของประชาชน ซึ่งในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อันเป็นเอกสารสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนก็ได้กล่าวถึงการรับรองเสรีภาพในการประกอบอาชีพเอาไว้ในข้อ 23(1) โดยมีเนื้อความว่า บุคคลมีสิทธิที่จะเลือกทำงานโดยเสรี ที่จะได้เงื่อนไขการทำงานที่ยุติธรรมและน่าอภิรมย์ และที่จะได้รับความคุ้มครองจากการว่างงาน (ปรางชมพู่ จงอนุรักษ์, 2559)

ดังนั้น หากกล่าวถึงการประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยนั้น ในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558 ควบคุม เพื่อให้การประกอบอาชีพดังกล่าวนี้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้ที่จะประกอบอาชีพดังกล่าวจึงต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม หากกล่าวถึงผู้พันโทชื่อนี้ว่าเป็นบุคคลที่ขาดคุณสมบัติในการประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยตามพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558

2. ทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้ การลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดจึงเกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลที่กระทำความผิดมาแล้วกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก โดยการนำเอาศาสตร์ต่าง ๆ เช่น จิตวิทยา ชีววิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เป็นต้น เข้ามาหาสาเหตุและแก้ไขพฤติกรรมที่ผิดปกติของผู้กระทำความผิด เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ ช่วยลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำ ประหยัดงบประมาณ และทรัพยากรที่ต้องหมดไปกับการลงโทษจำคุก และสนับสนุนให้การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเป็นไปตามหลักมนุษยธรรม (กุลนิษฐ์ รัตนคุสกูล, 2559)

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของผู้พันโท

1. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้เป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จสำหรับประชาชนทั้งมวลและประชาชาติทั้งหลาย เพื่อจุดมุ่งหมายที่ว่าปัจเจกบุคคลทุกคน และทุกส่วนของสังคม โดยการคำนึงถึงปฏิญญานี้เป็นเบื้องต้น จะมุ่งมั่นส่งเสริมการเคารพสิทธิ และอิสรภาพเหล่านี้ ด้วยการสอนและการศึกษา และให้มีการยอมรับและยึดถือโดยสากลอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยมาตรการอันก้าวหน้าในประเทศและระหว่างประเทศ ทั้งในบรรดาประชาชนของรัฐสมาชิกด้วยตนเอง และในบรรดาประชาชนของดินแดนที่อยู่ใต้เขตอำนาจแห่งรัฐนั้น (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 2565)

ข้อ 23 สิทธิในการทำงาน

- (1) ทุกคนมีสิทธิในการทำงาน ในการเลือกงานโดยอิสระในเงื่อนไขที่ยุติธรรมและเอื้ออำนวยต่อการทำงาน และในการคุ้มครองต่อการว่างงาน
- (2) ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับเงินค่าจ้างที่เท่าเทียมกันสำหรับงานที่เท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด
- (3) ทุกคนที่ทำงานมีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรม และเอื้ออำนวยต่อการประกันความเป็นอยู่อันควรค่าแก่ศักดิ์ศรีของมนุษย์สำหรับตนเองและครอบครัว และหากจำเป็นก็จะได้รับการคุ้มครองทางสังคมในรูปแบบอื่นเพิ่มเติมด้วย
- (4) ทุกคนมีสิทธิที่จะจัดตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงานเพื่อความคุ้มครองแห่งผลประโยชน์ของตน

จากหลักเกณฑ์ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เห็นได้ว่าได้กำหนดแนวทางว่าบุคคลทุกคนมีสิทธิในการทำงาน สิทธิในการเลือกงานโดยอิสระ สิทธิที่จะได้รับเงินค่าจ้างที่เท่าเทียมกัน รวมถึงสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรม ดังนั้น เมื่อผู้พันโทชถือว่าเป็นปวงชนในประเทศไทยจึงควรมีสิทธิในการทำงาน และมีสิทธิเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป

2. มาตรการในการประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยของประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมี “หน่วยงานอุตสาหกรรมด้านการรักษาความปลอดภัย” (The Security Industry Authority (SIA)) เพื่อกำกับดูแลเกี่ยวกับใบอนุญาตและกำหนดรูปแบบบริการรักษาความปลอดภัยของผู้ประกอบธุรกิจและบุคคลผู้ประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยและมีหน้าที่รับผิดชอบในการอนุญาต ต่ออายุและเพิกถอนใบอนุญาตเหล่านี้ นอกจากนี้ SIA จะเป็นผู้เก็บรักษาทะเบียนแห่งชาติของบุคคลและบริษัทต่าง ๆ ที่ได้รับใบอนุญาต

สำหรับการขอใบอนุญาตประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาต Front Line License มีเงื่อนไขและการดำเนินการที่สำคัญ 3 ข้อ ประกอบด้วย คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม การฝึกอบรม และกระบวนการยื่นขอใบอนุญาต ดังนี้ สำหรับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม โดยเฉพาะเกี่ยวกับกรณีเคยมีประวัติต้องโทษนั้น ได้กำหนดให้ผู้นั้นจะต้องผ่านการตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานของบุคคลและประวัติอาชญากรรม โดย SIA จะพิจารณาจากประวัติการต้องโทษ กล่าวคือ ก่อนการยื่นขอใบอนุญาตเป็นเวลา 2 ปี ผู้ขอรับใบอนุญาตจะต้องไม่ได้รับโทษในคดีลหุโทษ ถูกคุมประพฤติ ถูกภาคทัณฑ์ หรือถูกตัดเตือน และก่อนการยื่นขอใบอนุญาตเป็นเวลา 5 ปี จะต้องไม่ได้รับต้องโทษในคดีที่มีความผิดร้ายแรง เช่น ความผิดเกี่ยวกับพฤติกรรมรุนแรงหรือข่มขู่ ความผิดเกี่ยวกับการครอบครองและใช้อาวุธที่ไม่เหมาะสม ความผิดเกี่ยวกับการจารกรรมหรือการก่อการร้าย ความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทารุณหรือทอดทิ้งต่อเด็ก ความผิดต่อทรัพย์สิน ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับการใช้สารเสพติดให้โทษ ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง

และความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสังคม ความผิดเกี่ยวกับการข่มขืนหรือทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บสาหัสหรือเสียชีวิต เป็นต้น (พินิจ อัครอภิโกศล, 2562)

3. มาตรการในการประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยตามพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558 ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (มาตรา 34)

ก. คุณสมบัติ

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์
- (3) สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่อยู่ในขณะสำเร็จการศึกษา
- (4) ได้รับหนังสือรับรองว่าได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการรักษาความปลอดภัยจาก

สถานฝึกอบรมที่นายทะเบียนกลางรับรองตามวรรคสอง

ข. ลักษณะต้องห้าม

- (1) เป็นโรคพิษสุราเรื้อรังหรือติดยาเสพติดให้โทษหรือเป็นโรคติดต่อที่คณะกรรมการกำหนด
- (2) เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (3) เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกสำหรับความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน หรือความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาตและมีใช้ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา
- (4) เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตมาแล้วยังไม่ถึงสองปีนับถึงวันยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาต

การรับรองสถานฝึกอบรมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงและเมื่อนายทะเบียนกลางได้รับคำขอรับการรับรอง ให้มีหนังสือแจ้งคำสั่งรับรองหรือไม่รับรองไปยังผู้ยื่นคำขอทราบภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำขอ

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวกฎหมายได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพรักษาความปลอดภัยต้องเป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกสำหรับความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน หรือความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุ

โทษ หรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาตและมีใช้ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น หากบุคคลใดมีลักษณะดังที่กล่าวมาข้างต้น ย่อมถือว่าเป็นผู้ที่ขาดคุณสมบัติในการประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัย

4. มาตรการในการประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยของตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการพ้นจากเรือนจำ ให้เรือนจำเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยริเริ่มเตรียมการตั้งแต่ได้รับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำ เพื่อให้มีกระบวนการในการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ต้องขังได้อย่างถูกวิธีและเหมาะสม เพื่อให้ผู้ต้องขังแต่ละคนกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ รวมทั้งต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรื่องส่วนตัว เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและชุมชน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ (มาตรา 64)

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว กฎหมายได้กำหนดให้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ต้องขังที่จะพ้นโทษ ซึ่งหมายความว่ารวมถึงอาชีพที่ภาครัฐควรมีการส่งเสริมและช่วยเหลือ เพื่อไม่ให้ผู้พ้นโทษนั้นกลับมากระทำความผิดอีกครั้ง

ปัญหาสิทธิการประกอบอาชีพของผู้พ้นโทษ

1. ปัญหาสิทธิในการประกอบอาชีพของผู้พ้นโทษ

จากการศึกษาพบว่า กรมราชทัณฑ์ได้มีการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้พ้นโทษ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 โดยเริ่มตั้งแต่ก่อนปล่อยจากเรือนจำ เพื่อให้มีกระบวนการในการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ต้องขังได้อย่างถูกวิธีและเหมาะสม เพื่อให้ผู้ต้องขังแต่ละคนกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ รวมทั้งต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรื่องส่วนตัว เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและชุมชน จึงกล่าวได้ว่าผู้พ้นโทษเองมีความพร้อมในการเข้าสู่สังคมและในการประกอบอาชีพเพื่อทำมาหาเลี้ยงตนเอง สอดคล้องกับทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ที่มีพื้นฐานว่าการแก้ไขปรับปรุงให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ ช่วยลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำ ประหยัดงบประมาณและทรัพยากรที่ต้องหมดไปกับการลงโทษจำคุก และสนับสนุนให้การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 23 ที่วางมาตรฐานว่าทุกคนมีสิทธิในการทำงาน ในการเลือกงานโดยอิสระในเงื่อนไขที่ยุติธรรมและเอื้ออำนวยต่อการทำาน และในการคุ้มครองต่อการว่างงาน

ดังนั้น ในประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่าผู้พ้นโทษย่อมมีสิทธิในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด และปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

2. ปัญหาคุณสมบัติการประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยของผู้พ้นโทษ

จากการศึกษาพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558 พบว่ามาตรา 34 ข(3) ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยไว้ โดยบุคคลนั้นต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม กล่าวคือ ต้องไม่ใช่ผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกสำหรับความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน หรือความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต และมีใช้ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว ส่งผลให้ผู้พ้นโทษ ซึ่งถือเป็นทรัพยากรภายในประเทศที่มีคุณค่าที่จะช่วยสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับประเทศได้ ไม่มีสิทธิในการเข้าถึงอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยได้ อันเป็นการลงโทษซ้ำซ้อน และทำให้ผู้พ้นโทษบางกลุ่มที่ไม่มีงานทำ ต้องกลับไปกระทำความผิดซ้ำ และเข้าสู่เรือนจำอีกครั้ง เนื่องจากไม่มีอาชีพและไม่มีรายได้

หากศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศอังกฤษ เห็นได้ว่าคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม โดยเฉพาะเกี่ยวกับกรณีเคยมีประวัติต้องโทษนั้น ได้กำหนดให้ผู้นั้นจะต้องผ่านการตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานของบุคคลและประวัติอาชญากรรม โดย SIA จะพิจารณาจากประวัติการต้องโทษ กล่าวคือ ก่อนการยื่นขอใบอนุญาตเป็นเวลา 2 ปี ผู้ขอรับใบอนุญาตจะต้องไม่ได้รับโทษในคดีลหุโทษ ถูกคุมประพฤติ ถูกภาคทัณฑ์ หรือถูกตัดเตือน และก่อนการยื่นขอใบอนุญาตเป็นเวลา 5 ปี จะต้องไม่ได้รับต้องโทษในคดีที่มีความผิดร้ายแรง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประเทศอังกฤษใช้กรอบเวลามาเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้พ้นโทษและคำนึงถึงความร้ายแรงของคดี ซึ่งในประเด็นนี้หากเปรียบเทียบกับประเทศไทย พบว่า หากเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต มีสิทธิในการขอใบอนุญาตเพื่อประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยได้ แต่นอกเหนือจากกรณีดังกล่าวย่อมไม่มีสิทธิในการประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัย

ดังนั้น ในประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่าพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558 ยังเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของพนักงานรักษาความปลอดภัย จึงเห็นควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558 มาตรา 34 ข(3) เพื่อให้ผู้พ้นโทษได้มีสิทธิในการประกอบอาชีพดังกล่าวได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ผู้พ้นโทษ สังคมและประเทศชาติ

สรุปผล

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการประกอบอาชีพของผู้พ้นโทษนั้น พบว่าในปัจจุบันพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558 ยังมีข้อจำกัดเรื่องข้อกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัย โดยต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกสำหรับ

ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน หรือความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาตและมีใช้ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น ผู้เขียนจึงเสนอแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558 ในส่วนของคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัย โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าผู้พ้นโทษในความผิดใดบ้างให้มีสิทธิประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัย เพื่อให้ผู้พ้นโทษมีสิทธิประกอบอาชีพดังกล่าว เช่น ในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ให้มีสิทธิประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งเป็นการช่วยลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำ และช่วยสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับประเทศได้

เอกสารอ้างอิง

- กุลนิษฐ์ รัตนคุสกุล. (2559). การลงโทษในการกระทำความผิดหลายกรรมกับการป้องปรามอาชญากรรม. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญา). คณะนิติศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยะนุช เงินคล้าย และพงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์. (2559). โครงการศึกษาวิจัยการจัดตั้งองค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษ. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*, 9(2), 45-61.
- ปรางชมพู จงอนุรักษ. (2559). ปัญหาการคุ้มครองเสรีภาพในการประกอบอาชีพในระบบกฎหมายไทย. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน). คณะนิติศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิสิฐ อัครอภิโกศ. (2562). ปัญหาการใช้บังคับของกฎหมายว่าด้วยธุรกิจรักษาความปลอดภัย. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ). คณะนิติศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สรารุจ ไพฑูรย์พงษ์ และกิริยา กุลกลการ. (2565). ผู้พ้นโทษไร้สิทธิประกอบอาชีพ. เข้าถึงได้จาก <https://tdri.or.th/2019/02/career-for-penalty/>

Buddhist Virtue in Human Capital and Thailand Development

Pravej Maharutsakul¹ Somkid Phumturan² Navapongthorn Nitipuvanon³
and Damrongsak Jantotai⁴

Received: December 12, 2022

Revised: August 02, 2023

Accepted: August 12, 2023

Abstract

This academic article aimed to study the Buddhist virtue in human capital and Thailand development. The results of the study revealed that the country was a collective residence of the population on a fixed territory with sovereignty. Therefore, the population played an important role in the country's development in all dimensions. The country development in the dimension of economy has resulted in growth and wealth. To do so, the population of a country must be a human capital with a combination of social capital, emotional capital, and intellectual capital that had high potential to carry out his responsibilities with quality, competence, and efficiency in order to achieve his goals. Governments should have policies and measures to develop human capital sources through standardization of education, training, skills and public health including cultivating the capital of the Buddhist virtues, namely Tisikkha, Atthangika-magga, and Samatha Kammattana, into human capital both at the household level and educational institutions, workplaces in both

¹⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

⁴ Ramkhamhaeng University

Corresponding author, e-mail: pravejlp@gmail.com, Tel. 085-4478414

public and private sectors. This will create value in human capital for the development of the country continuously.

Keywords: Buddhist Virtue, Human Capital, Thailand Development

พุทธคุณธรรมในทุนมนุษย์กับการพัฒนาประเทศไทย

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล¹ สมคิด พุ่มพุ่มเรียน² ณวพงศ์ธร นิติภูวนนท์³ และดำรงศักดิ์ จันทร์โททัย⁴

Received: December 12, 2022

Revised: August 02, 2023

Accepted: August 12, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพุทธคุณธรรมในทุนมนุษย์กับการพัฒนาประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยเป็นที่ยู่ออาศัยร่วมกันของประชากรบนอาณาเขตที่มีความแน่นอนและมีอำนาจอธิปไตย ประชากรจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกมิติ การพัฒนาประเทศในมิติของเศรษฐกิจให้มีความเจริญเติบโต มั่งคั่งอย่างมีคุณภาพที่ประชากรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี การจะเป็นเช่นนั้นได้ประชากรของประเทศต้องมีสภาพเป็นทุนมนุษย์ที่มีองค์ประกอบร่วมกันของทุนทางทางสังคม ทุนทางอารมณ์ และทุนทางปัญญาที่มีศักยภาพสูงพอที่จะทำงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบให้มีคุณภาพ สมรรถภาพ ประสิทธิภาพเพื่อให้ทุนมนุษย์ไทยมีคุณค่าต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่เป็นจริงได้ รัฐบาลควรมีนโยบายและมาตรการพัฒนาแหล่งที่มาของทุนมนุษย์ผ่านความเป็นมาตรฐานการศึกษา การฝึกอบรม ทักษะ และการสาธารณสุข รวมทั้งปลูกฝังทุนทางพุทธคุณธรรม ได้แก่ ไตรสิกขา มรรคมีองค์ 8 และสมถกัมมัฏฐานเข้าเป็นส่วนผสมในทุนมนุษย์ ทั้งในระดับครัวเรือน สถาบันการศึกษา สถานที่ทำงานทั้งภาครัฐและเอกชน อันจะเป็นการสร้างคุณค่าในทุนมนุษย์สำหรับการพัฒนาประเทศได้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: พุทธคุณธรรม, ทุนมนุษย์, การพัฒนาประเทศไทย

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

⁴ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Corresponding author, e-mail: pravejlp@gmail.com, Tel. 085-4478414

บทนำ

ประเทศเป็นที่ยู่ออาศัยรวมกันของประชากร (Population) บนอาณาเขตที่มีความแน่นอน (Territory) ที่มีอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) และประชากรใช้อำนาจตามแนวคิดการเมืองระบอบประชาธิปไตยผ่านสถาบันทางการเมือง ได้แก่ รัฐสภา รัฐบาลและศาล ตามแนวคิดการเมืองระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือทั้งสามสถาบันใช้อำนาจแทนประชาชน โดยรัฐสภามีอิสระในการตรากฎหมาย (Legislative Power) รัฐบาลมีอิสระในการตัดสินใจเกี่ยวกับอำนาจบริหาร (Executive Power) และศาลมีอิสระในการตัดสินคดีความ (Judicial Power) การดำเนินการอย่างอิสระดังกล่าวต้องไม่ตกอยู่ในอาณัติของประเทศอื่นใด จะเห็นว่าประชากรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของประเทศ ฉะนั้นการพัฒนาประเทศต้องอาศัยประชากรซึ่งมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี และการพัฒนาประเทศจะประสบผลสำเร็จเพียงใดล้วนเป็นผลมาจากประชากรที่มีคุณภาพ พิจารณาอีกด้านหนึ่งคือมาจากคุณค่าของทุนมนุษย์ (Human Capital) และทุกฝ่ายยอมรับว่าเป็นเช่นนั้นจริงดังคำกล่าวที่ว่า “จะปลูกพืชต้องเตรียมดิน จะกินต้องเตรียมอาหาร จะพัฒนางานต้องเตรียมคน จะพัฒนาคน ต้องพัฒนาที่จิตใจ” ถ้ามองขยายภาพที่ใหญ่ขึ้น การจะพัฒนาประเทศชาติต้องเตรียมประชากรให้เป็นทุนมนุษย์ โดยต้องมีการจัดการแหล่งที่มาของทุนมนุษย์ซึ่งมีที่มาจากความรู้ ทักษะ ความรู้ในการปฏิบัติ (Know-how) สุขภาพที่ดี (Good Health) และการศึกษา (Goldin, C., 2014) ถ้าประชากรมีสภาพเป็นทุนมนุษย์จะมีผลต่อความสามารถในการหารายได้และมีผลต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ดังที่ Becker, G. (1994) อธิบายว่าการลงทุนด้วยทุนมนุษย์ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงตลอดช่วงวัยเด็กและวัยหนุ่มสาว ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปเกือบเป็นเอกฉันท์ทั้งในวงการวิชาการ ธุรกิจ และกิจการสาธารณะว่า ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขึ้นอยู่กับทุนมนุษย์เป็นอย่างมาก ประชากรของประเทศในฐานะความเป็นมนุษย์และโดยธรรมชาติของทุนมนุษย์ต้องการพึ่งพาอาศัยกันและมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว (Developed Country) ที่จะทำให้ประชากรมีรายได้สูง (High-income Country) มีคุณภาพชีวิตที่ดี (High Quality of Life) และใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในทางการค้าและอุตสาหกรรม

ปฏิเสธมิได้ว่าการที่จะทำให้ประชากรมีสภาพเป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสามารถทำหน้าที่ในการพัฒนาประเทศได้ดีจะต้องอาศัยทุนมนุษย์ทั้งสามส่วนที่เป็นองค์ประกอบของทุนมนุษย์ ได้แก่ ทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) ทุนทางสังคม (Social Capital) และทุนทางอารมณ์

(Emotional Capital) (Gratton, L. & Ghoshal, S., 2003) การจะใช้ทุนมนุษย์เหมาะสมกับสังคมไทยที่มีประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ควรที่จะนำหลักพุทธธรรมคำสอนของพุทธองค์ที่เป็นทุนทางคุณธรรม (Virtue Capital) เข้าเป็นองค์ประกอบของทุนมนุษย์ให้มีส่วนเสริมการพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์มีคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ อันเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งในการพัฒนาประเทศไทยในทางเศรษฐกิจ โดยศึกษาลักษณะพุทธคุณธรรมในทุนมนุษย์ที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศไทย จึงเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้

พุทธคุณธรรมในทุนมนุษย์

คนโดยทั่วไปมองว่ามนุษย์เราประกอบด้วย กาย จิต (อารมณ์) ซึ่งกายประกอบด้วยธาตุทั้ง 4 คือ 1) ธาตุดิน ส่วนที่เป็นของแข็งคงรูป เช่น กระดูก เนื้อหนังมังสา ฯลฯ 2) ธาตุน้ำ คือน้ำหรือของเหลวภายในร่างกาย 3) ธาตุลม คือลมหายใจ อากาศในร่างกาย และ 4) ธาตุไฟ คือพลังงานที่ช่วยเผาผลาญอาหารและทำให้ร่างกายอบอุ่นที่เราสามารถวัดได้เป็นอุณหภูมิ ธาตุทั้งสี่ต่างทำหน้าที่สอดประสานกันภายใต้การสั่งการ กำกับของจิตคือตัวรู้ตัวคิด หากมองขยายภาพเทียบได้เป็นสังคมและปัญญา ในทางพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่คือ “รูปและนาม” โดยนามนั้นแบ่งย่อยออกเป็นเวทนา (ความรู้สึก) สัญญา (ความจำ) สังขาร (ความคิด) และวิญญาณ (การรับรู้) นามทั้งสี่รวมกันอยู่ใน “จิต” หรือ “จิตใจ” ซึ่งเป็นตัวรู้ ตัวคิด การที่ประชาชนมีสภาพเป็นทุนมนุษย์ส่วนประกอบทั้งสองต้องมีคุณภาพที่มีลักษณะความดีงามทางศีลธรรมที่สั่งสมอยู่ในดวงจิตหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “คุณธรรม” และการที่มนุษย์จะทำงานหน้าที่ได้ดีต้องมีสภาพเป็นทุนมนุษย์ที่เป็นแหล่งรวมของทุนทางปัญญา ทุนทางอารมณ์และทุนทางสังคม (Gratton, L. & Ghoshal, S., 2003) ที่มีคุณภาพของความดีงามทางศีลธรรมผสมผสาน อธิบายขยายความของทุนมนุษย์ยังเป็นที่รวมของความรู้ ทักษะและทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความภาคภูมิใจ การตรงต่อเวลา คุณธรรม เป็นต้น สิ้นทรัพย์ดังกล่าวไม่มีตัวตนแต่มีอยู่ในแต่ละบุคคลที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ทั้งในระดับ บุคคล ชุมชนและประเทศ ดังนั้นทุนมนุษย์ควรมีความดีงามทางศีลธรรมที่เป็นส่วนผสมจึงจะมีคุณค่าในการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศอย่างแท้จริง

คุณธรรม (Virtue) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายว่า สภาพคุณงามความดี เป็นลักษณะหรือคุณสมบัติทางบวกที่ถือกันว่าดีงามทางศีลธรรม กล่าวอีกนัยหนึ่งคุณธรรมมีที่มาจากศีลธรรมนั่นเอง ฉะนั้นมนุษย์ที่มีคุณธรรมจึงได้รับยกย่องเป็นรากฐานของ

หลักการและศีลธรรมดี สิ่งตรงกันข้ามกับคุณธรรมคือความชั่วร้าย (Vice) คุณธรรมส่วนใหญ่มีที่มาจากศีลธรรมซึ่งแต่ละวัฒนธรรมซึ่งมีรากฐานมาจากหลักทางศาสนา ดังเช่นคุณธรรมในทางศาสนาคริสต์ให้ความสำคัญกับความศรัทธา (Faith) ความหวัง (Hope) และความรัก (Love) คุณธรรมในทางศาสนาฮินดูให้ความสำคัญกับการเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่น (Altruism) การควบคุมตัวเอง (Self-Control) และการรู้จักพอประมาณ (Moderation) ความซื่อสัตย์ (Honesty) ความสะอาด (Cleanliness) การมีสันติภาพ (Peace) การไม่ใช้ความรุนแรง/อหิงสา (Non-Violence/Ahimsa) การให้ความเคารพคนชราและครูอาจารย์ (Reverence for Elders and Teachers) เป็นต้น คุณธรรมของวัฒนธรรมตะวันตกคลาสสิก ได้แก่ ความอดทนอดกลั้น (Temperance) ความรอบคอบ (Prudence) ความกล้าหาญ (Courage) และความยุติธรรม (Justice) ซึ่งคุณธรรมดังกล่าวมาจากงานเขียนของเพลโต นักปรัชญาทางการเมืองกรีกโบราณ จะเห็นว่าในแต่ละสังคมมีวัฒนธรรมของความมีคุณธรรมที่มีลักษณะเฉพาะของตนเองเช่น ปรัชญาจีนโดยเฉพาะลัทธิเต๋า คุณธรรมถือเป็นบุคลิกส่วนบุคคลที่แสดงถึงความแข็งแกร่งภายใน มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและหลักการ (Integrity) และตามหลักของขงจื้อ คุณธรรม หมายถึง ความมีมนุษยธรรม (Humanity) การเคารพพ่อแม่และบรรพชน (Filial Piety) และการพฤติกรรมให้เหมาะสม ปฏิบัติตามประเพณี (Proper Behavior, Performance of Rituals) (Sheng, L. Y., 1975) เป็นต้น จะเห็นว่าในแต่ละศาสนามีการบัญญัติคุณธรรมเพื่อเป็นหลักยึดบ่มเพาะจิตสำนึกของศาสนิกชนของตนเอง

ในทางพุทธศาสนาถือว่าพุทธศาสนิกชนมีคุณธรรมตามหลักศาสนาที่ครอบคลุมทั้งทุนทางปัญญา ทุนทางอารมณ์ และทุนทางสังคม การพัฒนาทุนทางปัญญาต้องอาศัยหลักพุทธธรรม ได้แก่ ไตรสิกขา และในส่วนของทุนทางปัญญาพระพุทธองค์ให้ยึดปฏิบัติตามแนวทางของมรรค 8 (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2561) ที่สามารถจำแนกเป็นคุณธรรมดังนี้

1. การมีปัญญาที่ชอบ (สัมมาทิฐิ) คือ ปัญญาเห็นชอบ หมายถึงเห็นถูกต้องตามความเป็นจริงด้วยปัญญา และนำไปสู่การดับทุกข์แก้ไขปัญหาลงถึงต้องนำหลักอริยสัจ 4 คือทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นแผนแนวทางในการแก้ไขปัญหโดยต้องแก้ไขสาเหตุของปัญหา หรือทุกข์ที่เกิดขึ้น
2. การมีความคิดที่ถูกต้องชอบธรรม (สัมมาสังกัปปะ) คือ ดำริชอบ หมายถึง การใช้สมองความคิดพิจารณาแต่ในทางกุศลหรือความดีงาม

3. การวาทาที่ชอบ (สัมมาวาทา) คือ เจรจาชอบ หมายถึง การพูดสนทนา แต่ในสิ่งที่สร้างสรรค์ดีงาม

4. การมีความประพฤติที่ดีงาม (สัมมากัมมันตะ) คือ การประพฤติดีงาม ทางกาย หรือกิจกรรมทางกายทั้งปวง

5. การประกอบอาชีพที่ชอบ (สัมมาอาชีวะ) คือ การทำมาหากินอย่างสุจริตชน

6. การมีความขยันขันแข็ง (สัมมาวายามะ) คือ ความอุตสาหะพยายาม ประกอบความเพียรในการกุศลกรรม

7. การมีความรู้ตัวทุกขณะ (สัมมาสติ) คือ การไม่ปล่อยให้เกิดความพลั้งเผลอ จิตเลือนลอย ดำรงอยู่ด้วยความรู้ตัวอยู่เป็นปกติ

8. มีจิตที่ตั้งมั่นไม่มีกิเลสครอบงำ (สัมมาสมาธิ) คือ การฝึกจิตให้ตั้งมั่น สงบ สงัด จากกิเลส นิ वर्ณอยู่เป็นปกติ

จะเห็นว่าคุณธรรมตามมรรค 8 เป็นหนทางที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างเด็ดขาด และยั่งยืน เข้าทำนองปัญหาเก่าไม่หวนย้อนกลับมาไล่ล่า ปัญหาใหม่ได้รับการแก้อย่างถูกวิธี (ถูกทาง) พระพุทธศาสนาได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งปัญญา อาจกล่าวได้ว่า ศาสนของพระพุทธเจ้า เป็นศาสตร์แห่งองค์ความรู้ ฉะนั้น การจะแก้ปัญหาภายใน (ทุกข์ทางใจ) หรือปัญหาภายนอก (ทุกข์ทางกายภาพ) ได้แก่ ปัญหาปากท้อง เป็นต้น) จึงต้องพัฒนาคนให้มีความรู้ (ปัญญา) เมื่อคนมีความรู้ คนก็จะใช้ความรู้ของตนไปแก้ปัญหา เมื่อคนไม่มีความรู้ จึงพาตนเองและผู้อื่นหลงทิศหลงทาง

ในทางพระพุทธศาสนา ถือว่า ผู้ที่จะมีความรู้ ย่อมจะต้องศึกษาเรียนรู้ ฝึกหัดพัฒนาตนเอง ดังพุทธพจน์ อดทนํ ทมยณฺติ ปณฺธิตา (ขุ.ธ. 25/25, ขุ.เถร. 26/389) แปลว่า ผู้ที่จะเป็นบัณฑิตได้ ย่อมฝึกฝนตนเอง กระบวนการฝึกหัดพัฒนาตนเป็นพื้นฐานนั้น พุทธองค์ได้แสดงไว้ตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญาผลจากการภาวนาไตรสิกขาจึงเป็นคุณธรรมนำความประพฤติปฏิบัติให้เกิดความถูกต้อง ชอบธรรมที่ผูกมัดอยู่กับศีลธรรมและคุณธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม

ศีล เป็นหนทางสังคม ที่มนุษย์ต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างแสงจืดร่วม สงวนจุดต่าง โอบอ้อมอารี ให้เกียรติกันทุกเพศวัย ทุกศาสนา ทุกภาษา มีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางคำพูด หรือการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ

สมาธิ เป็นหนทางอารมณ์ ที่มนุษย์จะต้องรู้จักกระชับยับยั้งตนเอง รู้จักสงบสติอารมณ์ รู้จักแสวงหาความสุขภายในจิตใจ อันเป็นความสุขที่ไม่หวังพึ่งวัตถุ ทรัพย์สินเงินตรา ยศถาบรรดาศักดิ์ จึงไม่เกิดภาวะว้าวุ่น สับสน กระวนกระวายในจิตใจ

ปัญญา ที่ผ่านขั้นตอนภาวนาศีลได้ปัญญาที่ปราศจากอคติและกิเลสครอบงำจัดเป็นทุนทางปัญญา (ความรู้) ที่ผ่านขั้นตอนการภาวนาศีล ได้ปัญญาที่ปราศจากอคติและกิเลสครอบงำ ทุนทางปัญญาที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับสิทธิและเข้าถึงแหล่งความรู้อย่างเสมอภาค ต่อให้จนที่สุดในแผ่นดิน กับรวยที่สุดในปฐพี ก็จะต้องทลายกำแพงความเหลื่อมล้ำที่ปิดกั้นโอกาสทางการศึกษา เป็นหน้าที่รัฐบาลจะต้องอำนวยความสะดวกให้กับคนในชาติให้เข้าถึงทุนทางปัญญา ซึ่งพระพุทธเจ้าจำแนกความรู้เป็น 3 ระดับให้ปรับใช้ได้ตามจุดมุ่งหมายหน้าที่และขนาดความรับผิดชอบ ได้แก่

1. ความรู้ (ปัญญา) ระดับที่สามารถประกอบอาชีพ ทำหน้าที่การงานหาเลี้ยงชีพได้ ด้วยความรู้ความสามารถ ความรู้ระดับนี้เรียกว่า สุตมยปัญญา
2. ความรู้ ระดับที่สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ให้ความคิดความเห็นทางสังคม ทำนายสถานการณ์ได้ร้ายได้ตามหลักวิชาการ ความรู้ระดับนี้เรียกว่า จินตมยปัญญา
3. ความรู้ ระดับที่สามารถนำสิ่งที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา หรือความคิดความเห็นมาออกแบบ สร้างสรรค์สังคม ทำให้สังคมได้รับประโยชน์และความสุข เช่น ออกแบบนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ออกแบบการปกครองให้ยังประโยชน์แก่ประชาชนราษฎร ความรู้ระดับนี้เรียกว่า ภาวนามยปัญญา ผลของความรู้นี้ต้องเป็นคุณต่อมนุษยชาติ

โลกย่องอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein, 1879-1955) ในฐานะผู้ค้นพบทฤษฎีสัมพัทธภาพ (Theory of Relativity) และได้คิดค้นพัฒนาสูตรพลังงานนิวเคลียร์ $E = MC^2$ การค้นพบทฤษฎีดังกล่าวถือเป็นการปฏิวัติองค์ความรู้ครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ของมวลมนุษยชาติ เขากล่าวว่า “จินตนาการสำคัญกว่าความรู้” (Imagination is more important than Knowledge)” (ศิริพจน์ มานะกิจเจริญ, 2562) เมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นว่า ถ้อยคำในประโยคนี้ อยู่ในระดับความรู้และจินตนาการ ที่เรียกว่า สุตมยปัญญา และจินตมยปัญญา แต่ยังเข้าไม่ถึงองค์ความรู้ระดับ ภาวนามยปัญญา เหตุที่กล่าวเช่นนี้ เพราะองค์ความรู้ทฤษฎีสัมพัทธภาพของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ แม้จะมีคุณอนันต์ แต่โทษก็มหันต์ เรียกว่ามีทั้งคุณและทั้งโทษ แม้ว่าการคิดค้นทฤษฎีนี้ขึ้นมา เพื่อสร้างพลังงานสะอาด มิได้มุ่งหวังหรือต้องการให้เกิดอาวุธนิวเคลียร์นำไปทำลายล้างชีวิตและทรัพย์สินก็ตาม แต่ความรู้ลักษณะเช่นนี้ ได้สร้างความหวาดวิตกกังวลให้แก่โลกมาจนถึง

ปัจจุบันนี้ ซึ่งตรงข้ามกับศาสตร์ความรู้ระดับภวานามยปัญญาของพุทธองค์ เป็นองค์ความรู้เพื่อสันติภาพโลก ผู้เข้าถึงความรู้ระดับภวานามยปัญญานี้ ย่อมนำสันติภาพมาสู่โลกอย่างแท้จริง

ประเทศไทย แม้จะยอมรับพระพุทธศาสนาช้านาน แต่ความสามารถในการพัฒนาคนชาติให้เข้าถึงแหล่งความรู้ในระดับภวานามยปัญญา นับว่าน้อยเกินไป หากจะยกเอาโค อูบมาให้เห็นภาพ ก็อาจกล่าวได้ว่า ความรู้ระดับสุดมยปัญญา เท่าชนโค ความรู้ระดับจินตามยปัญญา เท่าชาโค ส่วนความรู้ระดับภวานามยปัญญา มีเพียงเท่าเขาโค จึงไม่เกิดพลังในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในการพัฒนาประเทศ หากนับแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชแห่งอาณาจักรสุโขทัยถึงปัจจุบันเกือบ 800 ปี ที่ประเทศไทยรับเอาพระพุทธศาสนาเข้ามา แต่สังคมไทยกลับมีพัฒนาการทางปัญญาไม่มากพอที่จะแก้ปัญหาชีวิตด้วยองค์ความรู้อย่างถูกวิธี คนไทยขาดวัฒนธรรมในการฝึกหัดพัฒนาตนให้มีความรู้มีเหตุผล จึงมองคุณค่าทางปัญญาในพระพุทธศาสนาน้อยมาก

ทุนทางปัญญา ในระดับพัฒนาส่งเสริมคนให้มีความรู้ พระพุทธเจ้าให้ใช้หลักไตรสิกขา คือศีล สมาธิ และปัญญา สำหรับส่งเสริมและพัฒนา ต่อเมื่อเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง พุทธองค์ให้ใช้หลักอริยสัจ 4 ในการแก้ปัญหา ทรงชี้ทางออกของปัญหาไว้ 8 ทาง หรือที่เรียกว่า มรรคมงคล 8 และหัวใจสำคัญในการแก้ปัญหา ก็คือพระพุทธเจ้าให้แก้ปัญหาด้วยปัญญา (ความรู้) คนมีปัญญา จะใช้ความรู้ของตนแก้ปัญหา โดยไม่ต้องฝากชะตากรรมให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์บันดาล หรือผลึกความรับผิดชอบชีวิตให้เป็นภาระของเทพเจ้า เพราะปัญญาเป็นดุจแก้วสารพัดนึก ดังพระบาลีว่า ปัญญา นรานํ รตนํ ปัญญาเป็นแก้วของนรชน (ส.ส. 15/50) โดยได้แสดงองค์มรรค 2 ข้อแรกซึ่งเป็นองค์ธรรมทางปัญญา ได้แก่ 1) สัมมาทิฐิ คือ มีความเห็นที่ถูกต้อง ใช้ทฤษฎีได้อย่างถูกต้อง 2) สัมมาสังกัปปะ คือ มีความรู้ถูก มีความเข้าใจถูก

ส่วนองค์ธรรมของศีล ได้แก่ 1) สัมมาวาจา คือ การสื่อสารที่ถูกต้อง 2) สัมมากัมมันตะ คือ การลงมือทำที่ถูกต้อง ถูกเวลา ถูกสถานการณ์ 3) สัมมาอาชีวะ คือ การซื้อสัตย์ต่อวิชาชีพ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ 4) สัมมาวายามะ คือ มีความขยันขันแข็ง มีความอดสาหะพยายาม องค์ธรรมของสมาธิ ได้แก่ 1) สัมมาสติ คือ รู้ตัวทุกขณะ ไม่ประมาทปล่อยจิตเลือนลอย 2) สัมมาสมาธิ คือ มีจิตที่มุ่งมั่น ไม่วอกแวก หดหู่ทอดลอยในชีวิตและการงาน

การแก้ปัญหาไม่ประสบความสำเร็จ หรือแก้ได้เป็นครั้งคราวแต่ไม่ยั่งยืนนั้น หรือการไม่รู้จักพัฒนานั้น เป็นเพราะการใช้หลักธรรมไม่ตรงจุด ผิดที่ผิดทาง การที่คำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์แห่งปัญญา อะไรที่เป็นตัวปัญหา พุทธองค์ทรงให้ใช้แนวทางแห่งปัญญาตามหลักแห่ง

มรรคมงคล 8 ที่ว่า อภฺรฺรํสีโก จ มคฺคานํ เขมํ อมตคามินิ บรรดาทางทั้งหลาย ทางมงคล 8 เป็นทางเกษมให้ถึงอมตธรรม (ม.ม. 13/281) และวางแผนแก้ไขตามหลักธรรมอริยสัจ 4 สรุปได้ว่าหลักพุทธธรรมของพุทธองค์มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาตนเองขยายผลสู่สังคมและประเทศชาติ

การพัฒนาประเทศ

เราสามารถวิเคราะห์และประเมินการพัฒนาประเทศได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจ ในทางวิชาการและการบริหารถือว่าการพัฒนาประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเรื่องเดียวกัน บางคนกล่าวว่าการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเราได้ยินเสมอมาว่าการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังที่ภัทรชมน รัตนางกูร (2009) กล่าวว่าการพัฒนาประเทศ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความสามารถในการผลิต และการแข่งขันสูงขึ้น การพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลในระบบนิเวศ การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม การพัฒนาทางด้านจิตใจ รวมทั้งการพัฒนาชนบทให้เป็นระบบและเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ ที่กล่าวนี้คือความสำคัญและแนวทางในการพัฒนาประเทศในอนาคต เราพบว่า รัฐบาลได้พยายามพัฒนาประเทศให้เจริญเติบโตดังกล่าวข้างต้นมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504-2509 จนถึงปัจจุบันแผนฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 ประเทศไทยยังเป็นประเทศกำลังพัฒนา หลายรัฐบาลได้ประกาศนโยบายที่จะพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศพัฒนาแล้ว แต่ไม่สามารถทำได้ตามที่คาดหวัง

การที่ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีที่ธนาคารโลกมีการจัดกลุ่มประเทศ กล่าวคือประเทศไทยเริ่มต้นด้วยการเป็นประเทศรายได้ปานกลางระดับล่าง (Lower-middle Income Country) และกลายเป็นประเทศรายได้ปานกลางระดับบน เมื่อปี ค.ศ.2010 (กรุงเทพธุรกิจ, 2564) รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีนโยบายทางด้านเศรษฐกิจที่ต้องการให้ประเทศพ้นกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle-income Trap) ในขณะที่ประเทศไทยมีรายได้ปานกลางมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519-ปัจจุบัน โดยพิจารณาจากรายได้เฉลี่ยต่อปีของประชากรราว 8,000 ดอลลาร์ หรือ 280,000 บาทต่อปี (อัตราแลกเปลี่ยน 35 บาทต่อ 1 ดอลลาร์) โดยประเมินตามที่ธนาคารโลก(World Bank) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การจำแนกสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ (World Bank, 2021) ดังนี้

1.ประเทศที่มีรายได้ต่ำ (Low Income) จะมีรายได้ต่อหัวต่ำกว่า 1,035 ดอลลาร์สหรัฐ หรือ 36,225 บาท

2.ประเทศที่มีรายได้ปานกลางในระดับต่ำ (Lower Middle-Income) จะมีรายได้ต่อหัว ระหว่าง 1,036-4,045 ดอลลาร์สหรัฐ หรือ 36,260-141,575 บาท

3.ประเทศที่มีรายได้ปานกลางในระดับสูง (Upper Middle-Income) จะมีรายได้ต่อหัว ระหว่าง 4,046-12,535 ดอลลาร์สหรัฐ หรือ 141,610-438,725 บาท

4. ประเทศที่มีรายได้สูง (High-Income) จะมีรายได้ต่อหัวมากกว่า 12,536 ดอลลาร์สหรัฐ หรือ 438,760 บาท

การพัฒนาประเทศให้พ้นกับดักประเทศรายได้เป็นกลางในทางแนวคิดเศรษฐศาสตร์ ต้องอาศัยปัจจัยการผลิต ได้แก่ ที่ดิน (Land) ทุน (Capital) แรงงาน (Labor) ผู้ประกอบการ (Entrepreneur) และทรัพยากรธรรมชาติที่จับต้องได้แล้ว ยังต้องอาศัยปัจจัยการผลิตที่จับต้องไม่ได้แต่มีความสำคัญไม่แพ้กัน คือ ทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่จะทำให้การผลิตมีผลิตภาพสูงขึ้น (Productivity) การประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่อง “ทุนมนุษย์” ในทางเศรษฐศาสตร์ที่รู้จักกันดีที่สุดคือแนวคิดของ Becker, G. (1964) ในมุมมองนี้ ทุนมนุษย์นั้นคล้ายกับ “การวิถีผลิตทางกายภาพ” เทียบได้กับโรงงานและเครื่องจักร เป็นต้น แต่เราสามารถลงทุนในทุนมนุษย์ผ่านการศึกษา การฝึกอบรม การสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน การลงทุนในมนุษย์จะทำให้เกิดผลผลิตส่วนหนึ่งมาจากอัตราผลตอบแทนของทุนมนุษย์ อีกส่วนหนึ่งเป็นของเจ้าของ ดังนั้น ทุนมนุษย์จึงเป็นวิธีการผลิตชนิดหนึ่ง ผ่านกระบวนการให้การศึกษา ฝึกอบรม การปลูกฝังคุณธรรม การจ้างงานทดแทน เป็นต้น ทุนมนุษย์สามารถทำให้เพิ่มให้ผลผลิตได้ และยังอธิบายว่าทุนมนุษย์นั้นใช้แทนกันได้ แต่ไม่สามารถโอนกันได้เหมือนกับที่ดิน แรงงาน หรือทุนถาวรอื่น ๆ เช่นโรงงาน เครื่องจักร เป็นต้น เนื่องจากทุนมนุษย์มีลักษณะของแต่ละบุคคลที่ไม่เหมือนกันทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ

ความมั่งคั่ง: เป้าหมายการพัฒนาประเทศ

ในช่วงต้น 400 ปีก่อนคริสตกาล นักปรัชญาชาวกรีกนาม อริสโตเติล ได้ระบุแง่มุมของปรัชญาเชิงปฏิบัติและพิจารณาว่ารัฐเป็นรูปแบบหนึ่งของการอยู่ร่วมกัน โดยกล่าวถึงประเภทของมูลค่า ราคา เงินและนิยามเศรษฐศาสตร์ว่าเป็นศาสตร์แห่งความมั่งคั่ง (Martinavičius, J., 2013) ออตัม สมิธ ผู้บุกเบิกการสร้างแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคได้ให้คำอธิบายสั้น ๆ เกี่ยวกับความมั่งคั่ง

ในบทประพันธ์ของงานของเขาว่า “ชาวนายากจน-ประเทศยากจน ประเทศยากจน-กษัตริย์ผู้ยากจน” (อ้างถึงใน Martinavičius, J., 2013) หากย้อนกลับไปศตวรรษที่ 16 นักปรัชญาการเมืองอังกฤษนาม โทมัส ฮอบส์ ผู้ซึ่งพิสูจน์ว่าการปกครองที่เข้มงวดของกษัตริย์ทำให้เกิดระเบียบทางสังคมและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ต่อมาศตวรรษที่ 18 อดัม สมิธ นักปรัชญาด้านศีลธรรมและการเมือง ภายหลังได้รับตำแหน่งผู้บุกเบิกเศรษฐศาสตร์จากการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกลไกตลาดที่สร้างความมั่งคั่งของประเทศและถูกควบคุมโดย “มือที่มองไม่เห็น” (Invisible Hand) และรัฐบาลไทยได้นำแนวคิดนี้มาช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ เช่น โครงการเงินผันในสมัยรัฐบาลคึกฤทธิ์ (14 มี.ค.18-12 ม.ค.19) โครงการสร้างงานในชนบท พ.ศ.2523 สมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และแนวคิดนี้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้นำมาใช้ในการกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงโควิดระบอบ เช่น โครงการคนละครึ่ง โครงการเราเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น นักคิดทางปรัชญาการเมือง เศรษฐศาสตร์อีกคนหนึ่งนามคาร์ล มาร์กซ์ (คริสต์ศักราช 19) ได้พูดถึงความมั่งคั่งของทุนนิยมเบ็ดเสร็จในการใช้ประโยชน์จากความมั่งคั่งของกลุ่มทุนผู้ปกครอง เขาชี้ให้เห็นถึงแนวคิดของการเกิดขึ้นของมูลค่าส่วนเกินและการใช้ประโยชน์เพียงอย่างเดียว ทำให้ความมั่งคั่งของชาติไปตกอยู่กับกลุ่มนายทุนผู้ปกครอง เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างชนชั้นมวลชนและสังคมเองจำเป็นต้องเข้าครอบครองและจัดการทรัพย์สินสาธารณะที่สร้างขึ้น ต่อมาราวศตวรรษที่ 19-20 แม็ก เวปเบอร์ (Weber, M., 1947) นักเศรษฐศาสตร์การเมืองและนักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน จึงเสนอแนวคิดว่าต้องมีการจัดการทรัพย์สินความมั่งคั่งของรัฐอย่างมีเหตุผลโดยเชื่อมโยงความมั่งคั่งของประเทศเข้ากับองค์กรที่มีเหตุผลของระบบราชการและการบริหารกิจการสาธารณะ จะเห็นว่าความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจสะท้อนถึงความเจริญของประเทศอยู่ในความสนใจของผู้ปกครองประเทศมาแต่ก่อนคริสตกาล หากวิเคราะห์ให้ละเอียดอาจกล่าวได้ว่ามีมาแต่สมัยพุทธกาลก็ว่าได้ที่พระพุทธองค์ได้ให้โอวาส เป็นหลักธรรมเชิงปรัชญาว่า ความทุกข์ความหิวเป็นโรคที่ร้ายแรงที่สุด (ชินฉฉา ปรมา โรคา) (ขุ.ธ. (ไทย) /25/25/42) พระพุทธองค์ชี้ให้เห็นความสำคัญเรื่องปากท้องชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษยชาติมาก่อนการพัฒนาด้านอื่น

ปัจจุบันการมองการพัฒนาประเทศให้มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ต้องมีองค์ประกอบอื่นด้วย ที่ประเทศส่วนใหญ่มีเป้าหมายการพัฒนายั่งยืนตามกฎบัตรของสหประชาชาติมี 17 เป้าหมาย (UNDP, 2022) ได้แก่ 1) ขจัดความยากจน 2) ขจัดความหิวโหย 3) การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี 4) การศึกษาที่เท่าเทียม 5) ความเท่าเทียมทางเพศ 6) การจัดการน้ำและสุขาภิบาล 7) พลังงาน

สะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ 8) การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ 9) อุตสาหกรรม นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐาน 10) ลดความเหลื่อมล้ำ 11) เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน 12) แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน 13) การรับมือและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 14) การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล 15) การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก 16) สังคมสงบสุข ยุติธรรมไม่แบ่งแยก และ 17) ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายการพัฒนาประเทศเพื่อให้บรรลุทั้งสิบเจ็ดเป้าหมาย เป็นแนวโน้มที่ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติเห็นพ้องกันที่พัฒนาไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

ประเทศไทยเห็นว่าการจะบรรลุเป้าหมายระดับสากลเหล่านี้ โดยใช้แนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นแนวทางให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การเพิ่มศักยภาพของประชากร และชุมชน ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตที่มีความมั่นคงในอาชีพทั้งในหมู่บ้าน ชุมชน วิธีการที่นิยมคือการศึกษาให้มีความรู้ อบรมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยการใช้ชีวิตให้เรียบง่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และทำอาชีพให้มีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพไม่เป็นหนี้สินล้นพ้นตัว คือต้องไม่มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานอย่างหนึ่งที่มีส่วนสนับสนุนการลงทุนในมนุษย์ของรัฐบาลได้ส่วนหนึ่ง การจะพัฒนาประเทศให้พ้นกับดักประเทศรายได้ปานกลาง และบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนรัฐบาลต้องมีแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวในการพัฒนา ใช้คนเป็นศูนย์กลางโดยต้องพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านการศึกษา การฝึกอบรม การพัฒนาทักษะและการ สุขภาพของประชาชนรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศ

หลายประเทศต่างยอมรับว่าการดำเนินการให้ประเทศมีความมั่งคั่ง (National Wealth) ได้มีการนำแนวคิดของอดัม สมิท (Smith, A., 1776) ที่ได้ชี้แนะการพัฒนาประเทศจะประกอบด้วยสองมิติได้แก่ การสร้างความมั่งคั่ง (Wealth Creation) และการบริหารความมั่งคั่ง (Wealth Administration) การสร้างความมั่งคั่งมีความสำคัญมาก่อนการบริหารความมั่งคั่ง อธิบายขยายความการสร้าง ความมั่งคั่งก็คือการสร้างงาน การสร้างอาชีพเพื่อให้ประชาชนมีรายรับมากกว่า ค่าใช้จ่ายในการลงทุนที่จะเกิดรายได้ สามารถนำรายได้ส่วนเกินเคลื่อนย้ายไปลงทุนในด้านอื่นของระบบเศรษฐกิจต่อไป เมื่อประชาชนมีรายได้ที่เหลือจากการลงทุนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน จึงมีการขยายกิจการลงทุน หรือการออมเงินกับธนาคาร หรือสถาบันการเงิน นักลงทุนสามารถกู้ยืมเงิน

จากธนาคารหรือสถาบันการเงินนำไปลงทุนขยายกิจการหรือลงทุนในกิจการใหม่ เป็นการสร้างความมั่งคั่งให้กับระบบเศรษฐกิจเป็นลูกโซ่

การผลิตโดยรวมส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับอัตราผลตอบแทนของทุนมนุษย์ ดังนั้น ทุนมนุษย์จึงเป็นวิธีการผลิตทางเศรษฐกิจ กล่าวคือการลงทุนในทุนมนุษย์เพิ่มเติมทำให้เกิดผลผลิตเพิ่มได้ ทฤษฎีการเติบโตร่วมสมัยบางทฤษฎีมองว่าทุนมนุษย์เป็นปัจจัยการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สำคัญ (Hanushek, E. A. & Woessmann, L., 2008) ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์เราสามารถวัดความมั่งคั่งของประเทศได้จากสินทรัพย์สามส่วนได้แก่ 1) สินทรัพย์ที่ผลิตขึ้นที่ไม่ใช่ทางการเงิน (Non-financial Produced Assets) เช่น ที่อยู่อาศัย อาคารอื่น ๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ และสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (ซอฟต์แวร์ สิทธิบัตร สิทธิทางปัญญา เป็นต้น) รวมทั้งสินทรัพย์ที่ผลิตได้อื่น ๆ เช่น หุ่น 2) สินทรัพย์ที่ไม่ได้ผลิตทางการเงิน (Non-financial Non-produced assets) เช่น ที่ดิน ป่าไม้ แร่ธาตุ เป็นต้น และ 3) สินทรัพย์ทางการเงิน (Financial Assets) คือ สินทรัพย์ทางเศรษฐกิจซึ่งประกอบด้วยวิธีการชำระเงินอาจใช้วิธีการชำระด้วยทองคำ สิทธิพิเศษถอนเงิน เงินตราและเงินฝาก หลักทรัพย์อื่นที่ไม่ใช่หุ้น เงินกู้ และส่วนของผู้อื้อหุ้นอื่น ๆ เงินสำรองทางเทคนิคด้านการประกันภัย และบัญชีลูกหนี้หรือเจ้าหนี้อื่น ๆ เป็นต้น สินทรัพย์ดังกล่าวยังไม่รวมถึงทุนมนุษย์ และทรัพยากรธรรมชาติที่ยังไม่มีการตีค่ามูลค่าทางเศรษฐกิจ (อากาศ น้ำในแม่น้ำ) เป็นต้น (Martinavičius, J., 2013) กล่าวโดยรวมความมั่งคั่งของประเทศ ดิกชันนารีเคมบริดจ์ (Cambridge Dictionary) ให้ความหมายคือมูลค่ารวมของเงิน การลงทุน สินค้าและทรัพย์สินทั้งหมดที่ถืออยู่ในประเทศในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

ความมั่งคั่งในส่วนของการธุรกิจ สามารถประเมินจากงบกำไรขาดทุนและงบดุล ถ้าธุรกิจมีกำไรจึงแสดงถึงความมั่งคั่งที่ประเมินได้จากสินทรัพย์และหนี้สิน สำหรับภาพรวมสถานะภาพเศรษฐกิจที่แท้จริงต้องมองทั้งรายได้และความมั่งคั่ง อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ นิยมประเมินจากรายได้ประชาชาติที่เป็น มูลค่าเป็นตัวเงินของสินค้าและบริการขั้นสุดท้าย ตามราคาตลาดที่ผลิตขึ้นด้วยทรัพยากรของประเทศ ในระยะเวลา 1 ปี ที่อยู่ในรูปของมูลค่าผลิตภัณฑ์เบื้องต้นภายในประเทศ (Gross Domestic Product; GDP) หรือผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น (Gross National Product: GNP) ความมั่งคั่งนอกจากประเมินจากเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์ดังกล่าว ควรดูถึงชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ เพื่อมิให้เกิดสภาพรวยกระจุกจนกระจาย

พุทธคุณธรรม และการพัฒนา

สมมติฐานที่ว่าผลการดำเนินงานของการพัฒนาเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับทุนมนุษย์เป็นอย่างมากเกือบจะเป็นเอกฉันท์และได้รับการยอมรับทั้งในวงวิชาการ ธุรกิจและกิจการสาธารณะ (Becker, G., 1962) เราจะสังเกตพบว่า การที่เศรษฐกิจเติบโตหรือมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้นนั้นมีผลพวงมากจากอำนาจซื้อของประชากรสูงขึ้น (Consumer Spending) ปฏิเสธมิได้เช่นกันว่าการที่ประชากรมีกำลังซื้อเพิ่มขึ้นแสดงว่าได้รับผลตอบแทนจากทุนมนุษย์ที่เพิ่มขึ้น อีกมุมหนึ่งการที่เศรษฐกิจเติบโตเนื่องจากระบบผลิตภาคเอกชนของประเทศมีผลิตภาพ ซึ่งก็เป็นผลมาจากทุนมนุษย์ที่เพิ่มขึ้น เราต่างเห็นความสำคัญของทุนมนุษย์มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศ ประเด็นที่ต้องถกคิดทุนมนุษย์อะไรและลักษณะอย่างไรที่จะมีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศ คำอธิบายที่บอกว่าทุนมนุษย์ประกอบด้วยทุนอีกสามส่วน ได้แก่ ทุนทางปัญญา ทุนทางอารมณ์ และทุนทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดมาตรการหรือนโยบายในการพัฒนาทุนมนุษย์ในอันที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติ สิ่งที่เราต้องรู้กันคือต้องวิเคราะห์ที่ทุนมนุษย์ทั้งสามมีแหล่งที่มาคือการศึกษา การฝึกอบรม ปัญญา สุขภาพที่ดี รวมทั้งสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนในมนุษย์เช่น ความภักดีต่อองค์กร ความมีวินัยตรงต่อเวลา (Punctuality) แม้ทุนมนุษย์ถือเป็นสินทรัพย์ขององค์กรแต่ไม่สามารถบันทึกให้ปรากฏอยู่ในงบดุล (Balance Sheet) แต่ยอมรับว่ามีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลิตภาพ (Productivity) และความสามารถในการทำไร (Profitability) การพัฒนาทุนมนุษย์นายจ้างสามารถพัฒนาผ่านการศึกษา ฝึกอบรม และการจัดสวัสดิการการทำงานซึ่งจำทำให้พนักงานมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง เนื่องจากการลงทุนในทุนมนุษย์จะมีผลโดยตรงกับความสามารถในการผลิต เมื่อขยายภาพกว้างออกไปจะส่งผลโดยตรงต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth)

หลายประเทศมีการลงทุนในทุนมนุษย์เป็นลำดับต้นๆ เพื่อหวังความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ (Economic Prosperity) อย่างไรก็ตาม ทุนมนุษย์เป็นสินทรัพย์จึงมีความเสื่อมค่าเสื่อมราคาได้ (Amortization) อยู่ตลอดเวลาผ่านการว่างงาน (Unemployment) การบาดเจ็บ ขวัญกำลังใจลดลง (Mental Decline) และความสามารถในการสร้างนวัตกรรม การประเมินค่าเสื่อมราคาสามารถวัดผ่านค่าจ้างค่าตอบแทนหรือความสามารถงานร่วมกับทีมงานได้หรือไม่ การทุนมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ Becker, G. (1962) เสนอว่าการลงทุนด้วยทุนมนุษย์ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงตลอดช่วงวัยเด็กและวัยหนุ่มสาว โดยการสร้างทักษะพื้นฐาน เช่นการรู้หนังสือและ

การคิดเลข ทักษะขั้นสูง เช่น การแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีม และความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี สำหรับการผลิต ดังกล่าวเป็นทุนทางปัญญาทั่วไปที่ระบบการศึกษาทำหน้าที่อยู่แล้ว แต่การจะทำงานหน้าที่ให้มีคุณภาพ (ปริสุทโธ) สมรรถภาพ (สมาหิโต) และมีประสิทธิภาพ (กัมมณิโย) ต้องเพิ่มทุนพุทธคุณธรรมไตรสิกขาและมรรคมืองค์ 8 เป็นส่วนผสมของทุนทางปัญญา และการมีศีลยึดปฏิบัติเป็นทุนทางสังคม รวมทั้งจัดระเบียบจิตหรือภาวนาจิต สมถกัมมัฏฐาน หรือสมถภาวนาให้เกิดสมาธิ ทุนทางอารมณ์ จึงเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณค่าในการพัฒนาประเทศไทย

การพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศไทยที่ผ่านกระบวนการศึกษา การฝึกอบรม ทักษะ สุขภาพที่สมบูรณ์ ตามแบบฉบับของการพัฒนาทุนมนุษย์ที่ปฏิบัติกันนั้น ไม่เพียงพอที่จะพัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่งคั่งได้อย่างมีคุณภาพ จึงต้องเพิ่มพุทธคุณธรรมที่เป็นหลักคิดหลักปฏิบัติของ พุทธศาสนา โดยรัฐบาลต้องมีนโยบายให้ประชากรศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจหลักพุทธธรรมดังกล่าว ข้างต้น เริ่มแต่เยาว์วัยที่ต้องฝึกภาวนาพุทธธรรมสร้างคุณธรรมให้กับเยาวชนและประชากร ตั้งแต่ในสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถานที่ทำงานทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากเป็นการเสริมคุณค่าทุนทางปัญญา ทุนทางสังคม และทุนทางอารมณ์แล้ว ยังต้องสร้างทุนทางพุทธคุณธรรมให้ เป็นส่วนหนึ่งของทุนมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตและการอาชีพ

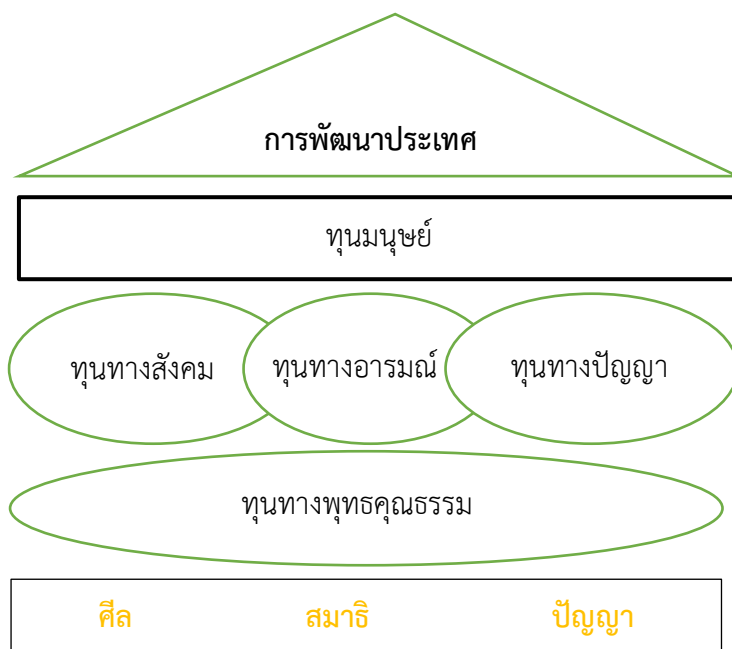
สรุปผล

ประชากรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของประเทศ การจะพัฒนาประเทศในมิติพัฒนาทาง เศรษฐกิจนั้นต้องอาศัยประชากรที่มีสภาพเป็นทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพ จึงต้องพัฒนาทุนมนุษย์อย่าง ขนานใหญ่ เพื่อให้ประชากรมีสภาพทุนมนุษย์สามารถทำหน้าที่ในความรับผิดชอบของแต่ละคนให้มี คุณภาพ (ปริสุทโธ) สมรรถภาพ (สมาหิโต) และมีประสิทธิภาพ (กัมมณิโย) รัฐบาลต้องลงทุนในทุน มนุษย์ทั้งในด้านทุนทางปัญญา ทุนทางสังคมและทุนทางอารมณ์ผ่านกระบวนการทางการศึกษา ฝึกอบรมและการดูแลสุขภาพของประชากรให้สมบูรณ์ สำหรับการพัฒนาประเทศไทยให้เศรษฐกิจ เติบโตมั่งคั่งอย่างมีคุณภาพที่จะทำให้ประชากรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีนั้น ควรเพิ่มทุนทางพุทธ คุณธรรมเข้าเป็นส่วนผสมในทุนมนุษย์ได้แก่ไตรสิกขา มรรคมืองค์ 8 และสมถกัมมัฏฐานให้มีส่วนใน การพัฒนาทุนมนุษย์อย่างมีคุณค่า และการจะจัดการทุนมนุษย์ให้มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของ ประเทศอย่างแท้จริง รัฐบาลควรลงทุนในทุนมนุษย์โดยปลูกฝังพุทธคุณธรรมตั้งแต่ในระดับครัวเรือน

สถาบันการศึกษาและสถานที่ทำงานทั้งภาครัฐและเอกชน ทุนมนุษย์ของไทยจึงจะมีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศให้เศรษฐกิจมีความมั่นคงอย่างมีคุณภาพ

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาเศรษฐกิจมองอีกมุมหนึ่งคือการพัฒนาประเทศ ต้องอาศัยทุนมนุษย์ที่มีส่วนผสมของทุนทางปัญญา ทุนทางสังคม และทุนทางอารมณ์ สำหรับการพัฒนาประเทศไทยซึ่งได้ชื่อว่าเป็นสังคมของพุทธศาสนา หลักคิดและหลักปฏิบัติที่เป็นคำสอนของพุทธองค์ให้มีความรู้และมีพลังในการสร้างทุนมนุษย์ที่แข็งแกร่งควรมีส่วนผสมทุนทางพุทธคุณธรรมที่นำสร้างคุณธรรมได้แก่ผลของการปฏิบัติไตรสิกขา มรรค 8 และสมถกัมมัฏฐาน พุทธคุณธรรมนอกจากปฏิบัติได้รู้แจ้งเห็นจริง ยังสามารถประยุกต์เข้าเป็นส่วนผสมกับทุนทางปัญญา ทุนทางสังคม และทุนทางอารมณ์ ยังมีส่วนทำให้ทุนทั้งสามมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศ ดังภาพความสัมพันธ์องค์ประกอบของทุนมนุษย์

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์องค์ประกอบของทุนมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2564, 25 มิถุนายน). *อีกกี่ปี? เราถึงจะเป็นประเทศร่ำรวย*. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/127662>
- ภัทรชมน รัตนางกูร. (2552). *ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน*. เข้าถึงได้จาก http://phatrasamon.blogspot.com/2009/11/blog-post_26.html
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศิริพจน์ เหล่ามานะเจริญ. (2562). *ทำไมไอน์สไตน์จึงพูดว่า จินตนาการสำคัญกว่าความรู้?*. เข้าถึงได้จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_224277
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- Becker, G. (1962). Investment in Human Capital A Theoretical Analysis. *Journal of Political Economy*, 70, 9-49.
- Becker, G. (1964). *Human Capital*. New York : Columbia University Press.
- Becker, G. (1994). *Human capital: a theoretical and empirical analysis, with special reference to education*. Chicago : The University of Chicago Press.
- Goldin, C. (2014). *Human Capital*. Retrieved from chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://scholar.harvard.edu/files/goldin/files/human_capital_handbook_of_cliometrics_0.pdf
- Gratton, L. & Ghoshal, S. (2003). Managing Personal Human Capital: New Ethos for the “Volunteer”. *European Management Journal*, 21(1), 1-10.
- Hanushek, E. A. & Woessmann, L. (2008). The Role of Cognitive Skills in Economic Development. *Journal of Economic Literature*, 46(3), 607-668.
- Martinavičius, J. (2013). National Wealth Assessment and Utilization in Transition Economies. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv Economics*, 3(145), 17-19.

- Sheng, L. Y. (1975). The evolution of the pre-Confucian meaning of jen and the Confucian concept of moral autonomy. *Monumenta Serica*, 31, 184.
- Smith, A. (1776). *The Wealth of Nations*. London : W. strahan and T. Cadell.
- UNDP. (2022). *The 17 Goals*. Retrieved from <https://sdgs.un.org/goals>
- Weber, M. (1947). *The Theory of Social and Economic Organization*. New York : Free Press.
- World Bank. (2021). *New World Bank Country classifications by income level: 2021-2022*. Retrieved from <https://blogs.worldbank.org/opendata/new-world-bank-Country-classifications-income-level-2021-2022>

บวรพัฒนา